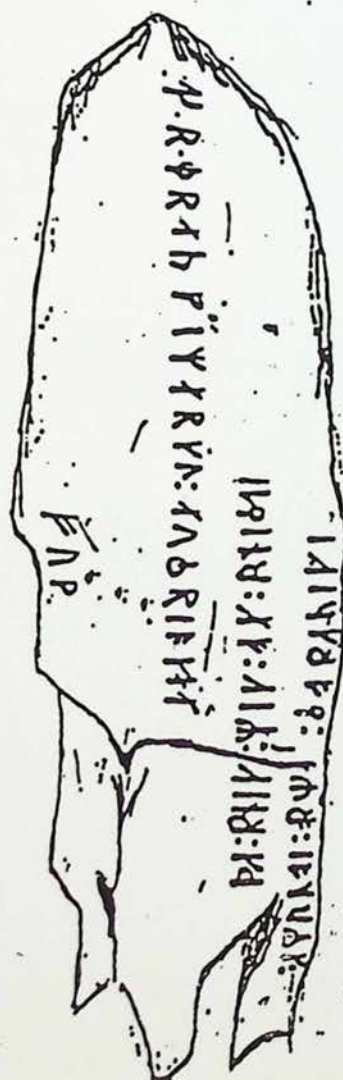

Medlemsblad for
Hinggerike Slektshistorie lag

Nr. 1 - 2004

Årgang 14.

Hringariki

Medlemsblad for Ringerike Skektshistorielag
Stiftet 25.april 1991

Redaksjon:

Eigil Elsrud
Frank Otterbech
Thorleif Solberg

Innholdsfortegnelse:

- s. 1 *Gudmund Bakke:* Blant fogder og sageiere på Ringerike på 1600-tallet
- s. 13 *Eyvind Fjeld-Halvorsen:* Hringariki / Ringerike
- s. 18 *Eigil Elsrud / Thorleif Solberg:* Fjøsvika
- s. 37 *Preben Johannessen:* Jørgen Moes eventyrinformanter på Ringerike
- s. 42 *Torleif Solberg:* Bertil / Bertel-slekta på Ringerike
- s. 50 *Ole Engebretsen Yttri:* En komplisert slektssammenheng på By i Hole
- s. 53 *Torleif Solberg:* Huusher-slekt i Norge
- s. 55 *Spørsmål:* Hvem var Ingri Olsdatters mann Niels Pedersen
- s. 56 *Eigil Elsrud:* Monsebråten
- s. 64 Årsberetning
- s. 66 Genealogisk Datasentral, Ringerike
- s. 67 Ringerike Slekthistorielags årsregnskap
- s. 69 Foreløpig program for Ringerike Slekthistorielag fra april 2004 til februar 2005
- s. 70 *Ole Engebretsen Yttri:* Mer om Rolv Søhols etterslekt – og noen andre Rolvs-ætlinger

Blant fogder og sageiere på Ringerike på 1600-tallet

Av Gudmund Bakke

”Jacob Luth var den store eiendomsbesitter på Ringerike i det 17. århundrede” skriver A. Lagesen i Ringerikske slekter. Ved å lese Lagesen og gå igjennom tingbøkene for siste halvdel av 1600-tallet, er det knapt noe navn som går oftere igjen, enn Jacob Luths. Som fogd og kongens mann, som eiendomsbesitter med et betydelig privat jordegods, eller som part i en rettssak, enten som saksøker, på egne eller kongens vegne, eller – i siste fase – som saksøkt. For det gikk med Jacob Luth som det har gått med mange andre, rikdommen tok etter hvert slutt.

Hvem var han, denne fogden med det unorske navnet? Det var det jeg vil prøve å gi dere et svar på her, og vi skal også se litt nærmere på hans etterfølger som fogd, Christen Christensen. De to kom etter hvert i familie, da Luths sønn ble gift med Christensens datter.

Fogdens oppgaver

Først skal vi se litt på hva en fogd egentlig var (i gammel tid ble han gjerne kalt fut). En gammel betegnelse, helt fra 1300-tallet betegnelsen på kongemaktens representant i lokalforvaltningen i bygd og by. Ofte i samband med et navn som fortalte hva slags tjeneste han utførte, eks. ble befalingsmenn på borgene kalt slottsfut, kongens tjenestemann i bystyrene ble byfut, seinere fikk vi strandfut, havnefut og andre.

Men den reine FUT-betegnelsen var utover på 14- og 1500-tallet forbeholdt lensherrens nærmeste underordnede i forvaltningen. Han skulle på lensherrens vegne oppebære inntektene av lenet, og fikk en svært viktig funksjon etter reformasjonen, da alt kirkegodset ble kongens eiendom (krongods). Dermed økte kongemaktens inntekter betydelig, samtidig som en rekke nye skatter ble utskrevet og finansforvaltningen i økende grad ble basert på pengehushold (framfor det tidligere naturalhusholdet). I løpet av 1500-tallet ble forvaltningen utbygd og omformet, et rettsapparat ble bygd opp med det gamle bygdinget som ordinær underrett med en sorenskriver som sekretær. Og futen skulle inndrive bøter, være påtalemyndighet i straffesaker og administrere tinget.

I 1630-årene framstod futen som kongelig tjenestemann både faktisk og formelt, og landet ble inndelt i faste fogderier.

Fogden var den ansvarlige for å inndrive alle skatter og avgifter til staten (unntatt toll), føre tilsyn med alle offentlige jordeiendommer, utstede bygselsedler til statens leilendinger, gi tillatelse til nybrottsmenn i allmenningene. Og han var fortsatt offentlig påtalemyndighet i straffesaker.

Moralske krav

Fogden hadde rett til å kreve sportler for de forretninger han utførte, og han skulle ha fri skyss og fritt opphold for seg og sitt følge. Men mange fogder misbrukte sine rettigheter, og pinte mer ut av folk enn de hadde rett til. I 1640-årene ble det i Hallingdal klaget over at fogden tok urimelig høye avgifter. Det ble påstått at han tok ei hel ku og et kvarter smør for å ordne et arveskifte, og at han brukte falsk vekt og dertil toppmål når han krevde inn tienden. Det ble

også klaget over friskyssen, fordi fogden kunne komme med et følge på 12-13 mann og kreve både skyss og opphold. Fogden hadde antagelig sine grunner for å ha flere sterke menn omkring seg når han var ute på reise (i 1660 ville for eksempel ålingene drepe en av fogd Luths tjenere, Lauritz Sørenssen).

Å være fogd, det var en stilling som satte store krav til de som hadde den, ikke minst moralske krav. Regnskapsførsel kunne ofte bære vanskelig, og dette var lenge før Riksrevisjonens tid. Og ved fogdekontorene var det for eksempel ikke vanlig å føre hovedbok (kassabok) over alle utgifter og inntekter før i 1713. Dermed ble de som innehadde denne stillingen ofte utsatt for fristelser, som det er grunn til å tro at mange ikke klarte å motstå. De var jo bare mennesker, de også. Kongen satt langt unna, i København, og når de øvrige embetsmenn, som amtmann og sorenskriver, ofte var både nær omgangskrets og familie, ble sikkert den gjensidige kontroll noe flyktig. Det er det vi ser på Ringerike i siste halvdel av 1600-tallet.

Fra 1650 var Ringerike og Hallingdal eget fogderi, og i 1657 ble Jacob Luth utnevnt til fogd. Jacob Luth synes å ha hatt en del kapital da han fikk embetet. Mange som hadde ekstra midler lånte ut penger til kongen, som betalte gode renter og var i konstant penge nød, bl.a. pga krigføring. I pant fikk de krongods, gårder og rettigheter som kongen eide. Årene gikk, rentene løp og de skyldige beløp steg vesentlig. Ofte var det eneste utvei for kongemakten å la kreditorene overta gårdene. Dermed var de kvitt gjelda, og krongodset. Mange embetsmenn skaffet seg store jordegods på denne måten, av dem to på Ringerike – fogd Jacob Luth, og lagmann Jørgen Philipsen i Viul.

Jacob Luth (d. 1706) var fogd på Ringerike 1657-1667. Han tilhørte slekten Walter, men kalte seg Luth (hans 16 barn valgte mellom de to slektsnavnene). Slekten synes å komme fra grenseområdene mellom Danmark og Tyskland, rimeligvis Slesvig, en generasjon eller to tidligere, og Jacob Luth synes å være den første som bosatte seg på Ringerike. Av et pantebrev utstedt i 1665 på en del jordegods av gårder på Tyristrand, får vi vite om en av Luths brødre. Pantebrevet lød på 2.500 riksdaler, og var utstedt til hans bror Knut Walter, som var materialskriver på Bremerholm – kongens skipsverft (og tvangsarbeidsanstalt).

Jacob Luth var g.1 m. **Gunhild Eskildsdatter** (d. i 1660-årene). De fikk to barn:

* Luth Walter (f. ca. 1660), oppholdt seg i utlandet i 1706, trolig død i utlandet (ifølge et notat i Høle bygdtearkiv skal han ha blitt g.m. Anne Ask Bartholin).

* Edel Malene Walter (1663-1720), g.m. Torkild Olsen Hønen/Hamnør¹ (1659-1722, sønn av Ole Torkildsen Hønen, som var lensmann i Norderhov 1636-37 og 1654-67, og gift med datter av fogd Christen Laugessøn, fogd over Ringerike og Buskerud 1625-30, bosatt på Kjølstad i Modum), minst seks barn: Ole Schierdal (seinere eier av Skjærdalen gård og bruk), Jacob Walter, Christen Walter, Maria Torkildsdatter (seinere eier av Hamnør, g.m. organist Johan Fr. Clausen, Christiania), Torkild Walter (d. 1758, en periode eier av Ullern, han var løytnant, skifte avholdt på Frøyshov 1758-1760, opplyst at han hadde to barn: Ole – som var myndig og oppholdt seg utenlands – og Edel Magdalena – d. 1759, opplyst at hun i 1739 oppholdt seg i Aurdal prestegjeld. Boets bruttoverdi 27-2-20, gjeld 45-3-7. Opplyst at avdødes svoger var Jørgen

¹ I 1686 gav Jacob Luth gården Hamnør, som Peder Rolvsen Hamnør påbor, til svigersønnen Torkild Olsen "av Skjærdalen" – "som sin kjærestes mødrene arv og hjemmegave" (tgl. 1699). I 1696 var Torkild nødtrent til å bruke og besitte gården, men Peder Rolvsen ville ikke avvike den, og det ble sak.

Andersen Nachschow) og Luth Walter (seinere eier av Skamarka, g.m. Sara Henriksdatter).

Jacob Luth g.2 m. **Anne Christensdatter Moe** (1649-1719) fra Mo på Røyse. De fikk 14 barn:

- * Henrik Luth (ca. 1680-1736), seinere eier av Nordre Frøyshov og Helgeland, g.m. Kirsten Christensdatter (datter av fogd Christen Christensen og Dorothea f. Coldevin), to barn: Jacob Henriksen Luth (ca. 1708-1749) og Anna Dorothea Henriksdatter Luth (1710-1739, g.m. prokurator Jørgen Andersen Nachschow, seks barn: Hendrika, Tabita, Dorothea Kathrine, Karen, Andreas og Kirsten – se bind I s. 259).
- * Jacob Luth, ugift (d. 1720), seinere eier av Søndre Haug og Store Hundstad, fra 1711 av Stadum (han bodde på Helgeland).
- * Niels Walter, ugift (d. ca. 1710), seinere eier av Søndre Haug.
- * Knud Walter, ugift (d. 1719), eier av andel i Stigsrud, seinere bosatt på Bragernes.
- * Christian Walter (d. ca. 1740), seinere eier av del av Stigsrud, bosatt på Ulleland på Eiker, g. 1718 i Hole m. Margrethe Wilhelmsdatter Klinkhammer, bl.a. sønnene Wilhelm (døpt 1719) og Mathias, og en datter Helene (1720-1769, ugift).
- * Fredrik Walter (d. 1737), seinere eier av del av Stigsrud og Solberg, bosatt på Dramdal på Eiker, g.m. Kirsten Jørgensdatter Dramdal, flere barn, bl.a. en sønn Jørgen Walter (seinere Storøya).
- * Malene Sofie Walter (1675-1739), fra 1706 eier av Søhol, g.m. Peter Semmingsen (1656-1737), flere barn, hvorav fire nådde voksen alder: Abraham, Jacob, Semming og Kirsti – spør Gerd Lohrvigen og Marit Frøshaug. (Fortsatt i samme slekt, Søhol-gårdene til Alvfinn Holsen og Peder Søhol).
- * Gunhild Walter, g.m. Johannes Andersen Kahn, Kongsberg.
- * Maren Walter, g.m. Antonius Tax, geschworner ved sølvverket på Kongsberg
- * Dorothea Cathrine Walter, g.m. Morten Lerche, „Aftensangspræst“ og rektor i Drammen i 26 år, to døtre, hvorav Maren ble g.m. ”professor” Grave.
- * Rebekka Walter (1676-1751), g.m. løytnant Hans Meyer ved 2. Oplandske nat Infanteriregiment.
- * Helene Walter, g.m. prokurator Andreas Tollund, Kristiania.
- * Anne Walter, g.m. klokker Andreas Laastrup, Bragernes.
- * Sara Walter (1690-1744), g.m. bergmester (seinere overbergamtsassessor) Gottfried Klem, Kongsberg (han var født i Freiberg i Sachsen, og døde under et besøk der i 1745).

Jacob Luth eide altså atskillig jordegods i sitt fogderi, og drev i tillegg betydelig trelasthandel og sagbruksvirksomhet. I 1664 satt han på sin gård Midtre Haug på Tyristrand. Han flyttet trolig til Helgeland i 1666, da han ble eier. En periode før dette kan han også ha bodd på Hamnor, en annen av hans gårder. Vi skal SE PÅ GÅRDENE han eller hans barn eide hele eller deler av (ikke komplett):

Hole: Helgeland, Hundstad, Stadum, Fjelstad, Frøyhov, Søhol og Hamnor.

Norderhov: Veholt, Røising, Heieren, Kittelsby, Halsteinrud, Lundstad, Egge, Søndre Sætrang og Askilsrud.

Tyristrand: Solberg, Skamarka, Stiksrud, Pjåkerud, Pjåka, Kolbjørnrud, Hovin, Åsterud, Grefsrud, Haug, Skjærdalen med kvernhus og ødegården Kinn.

Ådal: Nes, Bergsund, Skollerud.

Jacob Luth må ha vært en meget velstående mann. Ikke desto mindre unnså han seg ikke for på det jammerligste å klynke over sin fattigdom for å slippe fra skattene. En gang påstod han at "han eiet endog ikke det, hvortil han kunde helde sit hode" (altså sengeputa). Samtidig viste et oppgjør i 1686 at han eide verdier for 3.300 riksdaler netto, og ved sin død i 1706 på Helgeland i Hole etterlot Jacob Luth seg en reell formue på 3.600 riksdaler. Det var mange hodeputer!

Jacob Luth var fogd på Ringerike fra 1657 til 1667 – i 10 år, og var neppe en fogd lik den godslige embetsmannstypen vi ser seinere. Allerede i sitt første embetsår, i 1657, ble han innklaget på bygdetinget i Norderhov, av Erik Lo, som fortalte om hvordan "han forleden torsdag var blitt overfalt av futen Jacob Luth med hogg og slag så klærne hans ble ganske sønderhugne". Altså håndgemeng, eller kamp med kårde eller kniv. Men Erik Lo synes ikke å ha blitt trodd. Motparten var jo fut!

"Morderiske intensjoner"

Gomnes på Røyse var en av storgårdene i Hole. I 1665 beskyldte fogd Luth en annen stor eiendomsbesitter på Ringerike – Jørgen Larsen (fra 1671 eier av Hønen) – for tyveri av smieredskap samt plog og jernharv fra smia på Gomnes. Men Jørgen Larsen lot seg ikke pille på nesa, han anmeldte Luth for æresskjelling (han hadde kalt ham en skjelm), og dessuten for "morderiske intensjoner".

Futen hadde nemlig gått til angrep på Jørgen Larsen, i vertshuset på Domholt: Ifølge vitnene hadde Luth sitter på en benk i vertshuset da Jørgen kom inn, og der var kommet til munnhuggeri om det påståtte tyveriet. Plutselig hadde fogden sprunget fra bordet og rett på Jørgen med dragen kårde, så de gikk hardt på hverandre, fogden stakk mot ham men rammet ikke, Jørgen tok fatt i fogdens hår og plasserte ham på benken med makt. Slagsmålet fortsatte og de skal bl.a. ha revet og lugget i hverandres hår. Litt etter forlater Jørgen vertshuset, og fogden tar opp sitt hår (parykk) fra gulvet og vil gå etter. De tilstedeværende sier han ikke skal forfølge Jørgen, men Luth beroliger dem med at han ikke skal gjøre ham noe vondt.

– Jeg har aldri blitt så "trakteret" av noen kar i mine dager som jeg nu blev av Jørgen, sa futen rasende, og reiste ned til fjorden og kom opp igjen med 8 eller 9 mann og disse skal ha fulgt etter Jørgen. Sannheten om hva som siden skjedde kom vel aldri fram, men Jørgen Larsen ble seinere påtruffet, forslått og blodig, og hadde bl.a. fått slått hull i hodet. Mikkel Frøshaug ble beskyldt for å ha slått Jørgen med øks og tatt fra ham kården, og rettssak fulgte.

Men fogden og hans folk ble frikjent!

Drapet på Sørumsfinnen

I 1661-1662 ble fogd Luth beskyldt for å ta for lett på et drap på en skogfinne. Den drepte het Henrik Sørensen Sørums, og det var finnens enke, Karen Nilsdatter, som ved brev av 1. januar 1662 klaget Luth inn for Kongen i København. Seinere reiste Karen Nilsdatter ned til København på egen hånd for å klage til Kongen. Men det synes ikke å ha fått følger, verken for Luth eller de andre embetsmenn og tjenestemenn som var involvert.

Jeg skal kort fortelle hva saken gikk ut på:

Det hadde seg slik at Lauritz Flattums hest en dag var kommet inn på Henrik Sørensens rugbråte ved Sørums i Norderhov (Sørgefoss), og Henriks sønn Paul hadde tatt et gevær og skutt hesten. Lauritz gikk da til lensmann Ole Torkildsen på Hønen, og fikk det råd å kreve Henrik for en ny hest. Og så skal lensmannen ha lagt til: "og skulle det bli klammeri om dette, så slå armer og bein i sønder på ham og før ham hit, så skal jeg gi ham mat og øl" (han mente vel kasjotten). Det rådet fulgte Lauritz til punkt og prikke, og fikk følge av sin venn Helge

Grøterud. De hogg Henrik Sørensen ned i hans egen stue. Ifølge øyenvitner hadde liket 15 blodige sår i hodet, gjort med kårde, øks eller børs, den venstre armen var slått i to deler og kroppen ellers ille tilredt. Deretter satt morderne hos Christen i Mølla og drakk fra fredag til søndag!

De ble begge dømt til å miste sin hals og ha sitt gods forbrutt. Men utpå sommeren rømte i hvert fall den ene fra fengselet, og fogd eller skriver så ikke ut til å legge to pinner i kors for å fukke drapsmannen.

Lensmann Ole Torkildsen, som hadde gitt Lauritz Flattum det skjebnesvangre rådet som førte til mordet, han slapp enhver tiltale, idet retten ikke et øyeblikk tvilte på hans forsikring om at Lauritz måtte ha misforstått hans uttalelse.

Fogd Jacob Luth var en god venn av lensmann Ole Torkildsen, og de ble seinere i familie, da fogdens datter Edel Malene i 1685 giftet seg med Ole Torkildsens sønn, Torkild Olsen (som for øvrig også ble lensmann).

Det virker som disse øvrighetspersonene beskyttet hverandre. Jacob Luth var også på finns boplass ved Sørums kort tid før drapet fant sted, for å inndrive en bot som finnen var idømt etter å ha truet Toten-fogden Nils Bentsen på livet (de bodde tidligere i Vardal). Med en følgesvenn hadde han ødelagt bygninger, slått ut dører, tatt med seg 10 kyr, mange får og ungkveg, og – som enka skrev i klagebrevet til Kongen – ”han ville ikke en gang la meg nyde i det ringeste en høne”.

Men embetsmennene gikk fri. Vi skal se denne saken i lys av den motstand det var mot skogfinnene på denne tida, og når en av dem endog hadde bosatt seg nede i bygda, ble nok mange usikre.

Nå er vi inne på problemet med skogfinnene. Jacob Luth og Christen Christensen var kanskje de to Ringeriksfogdene som fikk mest med dette skogfolket med det rare språket å gjøre. Først ved å gi dem bygselsedler på plasser i allmenningen, og seinere håndtere klager fra bygdefolk som følte sine rettigheter truet.

Det lå til fogden å bygsle bort kongens eiendom, og hva ble da mer fristende enn å forsøke å tilegne seg litt selv, av rikdommene?

Til angrep på allmenningene

Rundt 1660 var kongen i akutt pengeknipe på grunn av store utgifter til krigføring. Skattene var allerede så høye at det ikke var mer å hente den veien. Mye av jordegodset var belånt til opp over pipa, og rentene løp samtidig med behovet for mer penger i statskassa. Kongen ga derfor fogdene beskjed om å selge krongods til best mulig pris, og han åpnet også for salg av plasser i allmenningene.

På Ringerike ble kongens befaling om salg av plasser i allmenningen lojalt fulgt opp, og i årene 1663 til 1679 ble det utstedt såkalte kongeskjøter ved salg av flere eiendommer på Krokskogen, bl.a. Ågårdslia (Langlia), Heggelia, Stubdal, og Dybendal (Storflåtan) – sistnevnte til Jacob Luth selv, i 1668, året etter at han gikk av som fogd. Problemet var bare at ikke bare plassene ble solgt, men også skogen omkring hver plass. Og her ser vi kimen til det som seinere ble godseierens overtakelse av tidligere allmenningsskoger, og hvem hadde regien? Jacob Luth!

Luth ble altså eier av eiendommen Dybendal (Storflåtan), men solgte den seinere til Christen Christensen (CC). Den omfattet bl.a. Svartkjendsagen i elva mellom Flåtavannene og Svarten, og i 1689 førte CC sak mot bønder fra Norderhov fordi de (sitat): ”... har indfaldt udi Stubdal og Flåten, Peder Leuchs og hans tilhørende Pladsers Eyerdele, og en Deel Skov nedfeldt”. Denne saken viser hvor freidige fogdene kunne være: Bøndene ble dømt for ulovlig hogst og

ilagt bøter, men CC mente at bøkene burde tilfalle ham personlig. Da sa bygdelensmannen i Norderhov, Peder Rasmussen Rå, klart ifra: Bøter skulle til Kongen, altså statskassa. Inntrykket er at CC (og Luth) brukte enhver anledning til å putte litt i egen lomme. Hvordan bøndene opplevde å bli dømt for ulovlig hogst i allmenningen, hvor de "siden Arils tid" hadde hatt rett til trevirke til hus, gjerdefang og brensel, kan vi bare tenke oss.

I 1662 hadde Jacob Luth bygslet bort et område ved Katnosa i Nordmarka til en finne ved navn Pål Andersen Spålen, og seinere fornyet Luths etterfølger (CC) bygselseddelen. I 1681 ble det reist sak av en Christiania-mann, Paul Torstensen, som eide området. Det viste seg at Katnosa og Kalvehaugen lå på Hadeland, og ikke i Ringerike (eller Norderhov) i det hele tatt!

Den samme Pål Andersen Spålen var for øvrig ikke mors beste barn. Gjentatte ganger tok han seg til rette på Haugsbygd-bønders setervoller, rev ned gjerder og hus, meide ned skog, brente og sådde rug i asken. Noen år fikk han større kornavling enn Vestern-bonden (som setret på Spålssetra). Men Pål endte sine dager på Akershus, hvor han ble henrettet fordi han stjal hester, som han siden fraktet til andre bygder og solgte.

En slik mann kan vel også tenkes å ha feilinformert fogden når han kom og ba om bygselseddel, så det er ikke utenkelig at Luth og Christensen handlet i god tro. De selv hadde vel aldri vært så langt inni Nordmarka, som Katnosa, på grensen mellom Norderhov og Lunner.

Trakk seg fra fogdeembetet

Jacob Luth satt ikke i fogde-embetet lenger enn til 1667. Innen den tid ble det fra allmuen ført så mange klager over ham for ulovlig tømmerhogst, overgrep og voldsom fremferd, og dette siste ble nok årsaken til at han trakk seg fra fogde-embetet. Det var saken om tyveriet av smieredskap fra smia på Gomnes, hvor han kom ut for Jørgen Larsen på Hønen, som trolig ble tungen på vektskåla. Jørgen ville ikke finne seg i Luths forurettelser og klaget til stattholderen. Riktignok ble Luth frikjent på bygdetinget i oktober 1665, men opinionen mot ham var blitt så kraftig at han frivillig valgte å takke av, før det – som en sa det – "blev ham altfor hett under sålerne".

Da skal vi høre litt om Luths etterfølger som fogd, Christen Christensen. Men vi er ikke helt ferdige med Luth, flere av sakene som skal nevnes seinere gjelder begge fogdene.

Christen Christensen var fogd i Ringerike og Hallingdal 1668-1680. Det er uklart hvor han kom fra, men rundt 1660 var det en byskriver i Christiania med samme navn, som i 1664 representerte (var fullmektig for) lagmann Jørgen Philipsen (som bl.a. eide Viul) på bygdetinget på Tanberg i Norderhov. Det synes å ha vært første gang juristen Christen Christensen hadde oppdrag på Ringerike, og da Jacob Luth trakk seg fra fogdestillingen i 1667, ble han året etter utnevnt til fogd over Ringerike og Hallingdal.

Christen Christensen eide bl.a. Frøyshov på Røyse, hvor han bodde, og dessuten deler i andre gårder i Hole: Store Hundstad, Lille Hundstad, Søndre Gomnes, Nedre Hårum, og i Norderhov Halsteinrud og del av sagbruk og mølle ved Heieren-fossen. Han var var g.m.

Dorothea Coldevin. Av deres barn kjenner vi:

* Anders (1673-1747), prokurator, g.1 m. Tabita Thomasdatter, tre barn: Jørgen, Christen og Dorte Christine. Anders g.2 m. Anne Clausdatter Hundstad (1694-1771), tre barn: Tabita, Christiane og Nils.

* Kirsten, g.m. Henrik Luth (ca. 1680-1736), seinere eier av Nordre Frøyshov og Helgeland, to barn: Jacob Henriksen Luth og Anna Dorothea Henriksdatter Luth (g.m. prokurator Jørgen Nachschow).

Christen Christensen synes å ha vært en fogd av samme type som sin forgjenger. Fra første stund gikk han hardt ut mot allmuen for å få inn skatter og avgifter. En gang sist i 1660-åra var han ille ute i Hallingdal. Han hadde gått hardt fram mot bøndene i dalen under skatteoppkrevinga, og hadde grunn til å være redd, skriver John Rønningen i den gamle bygdeboka i Nes. Dessuten hadde fogden sprengkjørt hallingenes hester og elsket deres kvinner! Allmuen i dalen forlangte hans avgang, "at øvrigheten for Guds skyld vilde skaffe ham her af Hallingdalen". Han fikk likevel fortsette i mer enn 10 år – helt til 1680, da han ble avsatt. At Christensen av hallingene ble beskyldt for å ha tatt seg til rette og "elsket deres kvinner" overrasker ikke når vi i tingboka for 1686 – altså mange år etter at CC mistet sitt fogdeembete – ser at han ble stevnet for "barnepengen" (bidrag) til en kvinne ved navn Anne Jensdatter. Han ble dømt til betale henne 252 riksdaler – et anselig beløp – men synes ikke å ha fulgt dommen. I 1693 ble sak reist igjen, av Anne Jensdatters farbror og formynder Jacob Pedersen, som da krevde gamle-fogden for 378 riksdaler. CC ble dømt til å betale opprinnelige beløp, 252 riksdaler!

Soknedalens Allmenning

I 1672 dukket det opp en sak som fikk skjebnesvangre følger for fogd Christen Christensen. Den 2. juli 1672 solgte han, på stattholder Gyldenløves – dvs. kongens – vegne, "nogle Vande med tilhørende Aase og Lier i Soknedalen" til gamlefogden Jacob Luth. Skogen lå på grensen mellom Flå og Norderhov, øverst i Strømsoddbygda, i området Langvann/Buvann/Frisvann og helt øst til Sandvannet i Vidalen, samt nedover langs elva (kalt "Songa"). Fogd CC solgte altså skogen til sin forgjenger i embetet, Jacob Luth. Umiddelbart etter solgte Luth skogen "tilbake" til fogd Christensen – han personlig – og i fellesskap begynte så de to – CC og Luth – å drive ut skogen. Det var mye penger i trelast. Det viste seg imidlertid at fogd Christensen ikke hadde fulgt loven ("gått tilstrekkelig lovmessig frem") under forberedelsene til salget. I 1671 hadde han latt skogstykket innføre i kongens jordebok som "Sognedalens Almending", taksert det til 3 huders landskyld, og bortbygset den til Jacob Luth (året før Luth ble eier). Bøndene i Soknedalen protesterte. De påstod at skogen var deres private eiendom, og de anla prosess mot fogden og Luth. CC hevdet i sitt saksframløp at dette alltid hadde vært allmenning, det lå jo 2-3 mil fra bygda og bøndene hadde ikke lagt fram bevis for noen hevd, atkomst eller utveisbrev mellom sin jord og allmenningen.

En kongelig kommisjon ble nedsatt for å dømme i saken. Den avsa sin dom i 1680 (etter åtte år) og gav bøndene medhold, men inntektene av det hogde tømmer skulle tilfalle kongen. Imidlertid omgjorde Overhoffretten dommen i mai 1681, kommisjonens dom ble underkjent, men det ble slått fast at fogden ikke hadde gått fram som han burde. I august s.å. slo imidlertid Høyesterett fast at kommisjonens dom, der bøndene fikk medhold, skulle gjelde.

Amtmannen i Buskerud Amt, han het Tønsberg, var også involvert, på fogdenes side. Han ville ikke uten videre følge Høyesteretts dom, han lot skogen fredlyse, dvs. la ned forbud mot all hogst og utførsel av tømmer. Trelasthandlerne Lauritz Lauritzen på Bragerne og Eggert Stockfleth i Christiania innklaget ham på vegne av bøndene, og i august 1684 ble amtmannen ilagt en bot på 100 riksdaler. Og fogd Christensen selv ble fradømt sitt embete. Han ble rimeligvis suspendert i 1680 etter at kommisjonen hadde slått fast at han hadde handlet

ureglementert, og ble endelig avsatt etter Høyesteretts dom (hans etterfølger Henrik Petersen fungerte fra 1681).

Etter Høyesteretts dom ble de 3 huders landskyld i skogen fordelt med 2 hudar på gårder i Soknedalen, og 1 hud i Flå. Gårdene i Soknedalen var: Oppegård, Kroksrud, Lundesgården, Hovland, Pukerud, Halkjennrud, Sørsdal, Strømsodd, Røsby, Øverby og Enger. I Flå gjaldt det følgende gårder: Sønsteby, Trommald, Medbøen, Leknes, Opsal og Lindelien.

Men saken var ikke ferdig med det. I 1699 pågikk fremdeles en sak hvor Christen Christensen hadde stevnet Jacob Luth fordi sistnevnte hadde solgt noen eiendommer i Norderhov (bl.a. Rådalsmarken og Songalien i Soknedalen) til Christensen, som seinere ble frakjent ham. Saken gjaldt også en stor restanse i fogderiet som Luth skulle ha overdratt til Christensen, "hvoraf han ei noget skal have kundet erholde".

Strie karer

Så skal vi se nærmere på noen av de sakene som Luth og Christensen førte på bygdetinget, hvor de selv var saksøkere, eller hvor de selv ble saksøkt. Jeg vil tro at eksemplene vil vise at karene var strie nok.

I 1660 ble Luth stevnet av eieren av Helgeland i Hole, Mathias Sass, som også drev sagbruk i Skjærdalen. Sass mente at han var blitt "nektet" vann av futen til sin sag. En rekke vitner ble avhørt om de gamle rettighetene til vannet fra Væleren. Jacob Luth leide ei av de tre sagene i Skjærdalen, av Norderhov prestebord, og mente at han kunne nekte de nedenforliggende sageiere vann dersom det var lite av ressursen. Her blandet han nok sine private interesser med sitt offentlige verv, og hele saken ble oversendt til lagmannen i Kristiania, som skulle vurdere vitneprovne og avgjøre det hele. Luth hevdet at vitnene som Mathias Sass fremførte på tinget, var partiske, noe de samme vitner (vanlige bygdefolk på Tyrstrand) reagerte sterkt på, og skrev til lagmannen: "skal da med Guds hjelp erfares at vi ikke er så partiske som Jacob Luth uti pennen afmaler". Jeg har ikke funnet dommen, men jeg vil tro at Luth tapte saken.

I 1680-åra drev Luth fortsatt stort med tømmerdrift og tømmerhandel, og i tingbøkene ser vi at daværende fogd Henrik Petersen stadig stevnet Luth for ulovlig hogst, av bjelker og langved som han hadde latt hugge og fremkjøre mange steder på Ringerike, imot bestemmelsene i kongens skogreglement (1680) og skogforordning (1683) – mot bjelkehugst i kongens skog. Kongen var redd for at den gode skogen skulle bli helt uthogd. Særlig var han opptatt av å ta vare på stort tømmer, "master", til å bygge og vedlikehold skipene i flåten.

"... gamle og meget skrupelige menn"

Opp som en løve og ned som en skinnfell, er det noe som heter. Ordtaket kan passe på Jacob Luth og Christen Christensen. Mektige embetsmenn og store jordeiere, men 16. november 1696 leser vi i referatet fra bygdetinget på Gomnes noe som forundrer (sitat fra tingboka):

Kongelig majestets fogd Lars Tønder ba allmuen si sannferdig sin viten om de tidligere fogder Jacob Luth og Chr. Christensen, "hvorledes deres tilstand og leilighet kan være av næring, bruk og middel". Allmuen svarte at det dem og alle her på stedet vel vitterlig deres slette og ringe tilstand, og nærer seg med bondebruk som andre bønder, og vet ei synderlig middel de kan være eiende, unntagen noen små og ringe bondegårder. Hvorimot de har mange barn, så som Jacob Luth 16 barn, de fleste umyndige. De er begge gamle og meget skrupelige menn, som titt og ofte lange tider er sengeliggende.

Litt misvisende må dette ha vært. Da Luth døde 10 år seinere, var hans nettoformue 3.600 riksdaler!

Gruvedrift på Holleia

Spørsmålet er nærliggende: Drev da denne fogd Luth bare med ugagn? Nei, han har faktisk også satt positive spor etter seg, innen gruvedriften på Ringerike.

Det første funn av kobbermalm på Ringerike ble gjort på Holeia i 1665 – i Kittelsbyåsen i Soknedalen. Gruvedriften som ble satt i gang, organisert og ledet av Jacob Luth, som også tok opp kobber i gruver på Tyristrand. Han grunnla kobberverk ved Gårdhammerfossen i Soknedalen og på Ertelia på Nakkerud, og må sies å ha vært en av foregangsmennene innen gruvedriften i distriktet.

Litt positivt må han få i begeret, den gamle Luth!

Luth og Christensen var fogder fra 1657 til 1680. Embetet var fortsatt forholdsvis nytt, og de rette personene kunne nok ta seg mer til rette enn hva både konge og stattholder syntes om. Ifølge forfatteren av den gamle bygdeboka i Nes i Hallingdal, synes fogdene som etterfulgte de to å ha vært noe bedre rustet for sin oppgave, og mer humane i sin framferd. Vi må vel – på bakgrunn av det vi her har hørt – si OG TAKK FOR DET!

Jørgen Philipsen

Da skal vi høre litt om et navn de fleste lokalhistorisk interesserte ringerikinger har vært borti. Jørgen Philipsen gjorde seg bemerket som jordeier, og ikke minst som eier av Viul-godset med skoger og sagbruk.

Vi veit ikke hvor han kom fra, om han hadde dansk eller norsk herkomst. En rekke slektshistorikere har forsøkt å finne ut av det, uten resultat. Men det vi veit, er at han gjennom giftermål med Anna Bentsdatter, enke etter rådmann i Christiania, Jacob Eggertsen Stockfleth, ble eier av Viul og et stort jordegods, både på Ringerike og andre steder i Norge.

Jacob Eggertsen Stockfleth var sønn av **Eggert Stockfleth**, en skipper fra Haderslev i Slesvig, som rømte nordover og bosatte seg i Drammen med sin familie i 1627, da tyskerne invaderte Slesvig og Jylland under 30-årskrigen. Eggert Stockfleth hadde fire sønner og en datter. Datteren ble gift med en fogd i Østerdalen, mens de fire sønnene Eggert, Hans, Henning og Jakob – og deres etterkommere - gjorde Stockfleth-navnet kjent over det ganske land...

Eggert Eggertsen Stockfleth ble rådmann i Christiania (hadde seks barn, hvorav sønnen Jørgen seinere ble eier av Viul).

Hans Eggertsen Stockfleth ble fogd (Hadeland, Gudbrandsdalen, Buskerud), og forstrakk kongen med store pengelån under Hannibalfeiden, og grunnla Hassel Jernverk sammen med tre andre.

Henning Eggertsen Stockfleth ble rektor ved Katedralskolen i Chr., professor ved Chr. Gymnasium, og endte som biskop i Chr. og var meget formuende (som sine brødre) - rike gifter?

Jacob Eggertsen Stockfleth ble fogd i Gudbrandsdalen, seinere i Land og Valdres, så rådmann i Chr., eier av Viul og meget annet jordegods med skoger og sagbruk, og en av Bragernes' store trelasthandlere. Døde 45 år gammel, etterlot seg betydelig formue og en ung enke Anna Bentsdatter, fem barn, bl. dem Hannibal, seinere eier av Viul.

I 1646 ble Jacob Eggertsen Stockfleth eier av Viul, som var tidligere krongods, pantsatt av kongen da han trengte penger til krigføring. I 1645 pantsatte Knestang-bøndene «sin odels sag og eiendoms stød» i Mjøndalen i Knestangfossen på Ringerike til Jacob Eggertsen (to sager på

Knestang-sida, de to Viul-sagene lå på vestsida av elva), og han ble snart eier også av de to Knestang-sagene. Hans kone **Anna Bentsdatter** var søster av Nils Bentsen, fogd i Hadeland, Toten og Valdres. Jacob Eggertsen døde i 1652, og i 1656 giftet Anna seg igjen med **Jørgen Philipsen**, som dermed ble eier av et stort jordegods. Han hadde nok litt formue fra før, men giftermålet var gullkantet.

Tidlig i 1650-årene hadde Philipsen en stilling ved stattholderskapet på Akershus, som skriver. I 1658 ble han utnevnt til fogd i Gudbrandsdalen, og Anna kom tilbake til gamle tomter. Det ble ingen lett jobb. Det var ufredstider, og Philipsen gikk inn som høvding for den bondereisning han fikk til i forbindelse med frigjøringen av Trondhjems len i 1658. Med det skrev han navnet sitt inn i Norgeshistorien.

Trondheims frigjører

Det var etter Roskildefreden 7. april 1658 at Fredrik 3. overgav Trondhjems len til svenskekongen Carl Gustav. Den 26. juni 1658 ble grensen mellom Romsdal (som var en del av Trondhjems len) og Gudbrandsdalen satt. Romsdalsfogden møtte med 12 lagrettemenn fra Romsdal, og Jørgen Philipsen med 12 lagrettemenn fra Lesja. Flere enn Gudbrandsdals-fogden følte at arvefienden Sverige nå var ubehagelig nær!!! Nå kunne angrepene komme både fra nord og sør, og svenskene hadde allerede begynt å bygge tollstasjon ute ved kysten for å skattlegge den viktige handelsfarten mellom Bergen og Nord-Norge.

I Trondheim samlet svenskene mat, utstyr og annet forråd for vinteren i magasiner. De ydmyket nordmennene ved å bruke domkirken som hestestall! Og svenskekongen ville skrive ut 3.000 trøndere, sende dem til fots over fjellet og danne to nye regimenter i Sundsvall.

I august 1658 ba kommanderende general Jørgen Bjelke fogdene om å mobilisere og gå nordover. Fogden i Solør og Østerdalen kom til Røros med 300 mann, og svenskene trakk seg tilbake. Fra Vestlandet ble det sendt soldater, men ville de komme fram tidnok?

Fra Gudbrandsdalen organiserte Jørgen Philipsen bøndene etter den gamle legdordningen, og i alt 516 bondesoldater dro over Dovre. Etter hvert sluttet flere seg til (naboer og slektninger av soldatene), og de var rundt 1000 da de kom ned i Oppdal. Philipsens soldater ble spydspissen i frigjøringen av Trondheim. De ble delt i to grupper, som ble ledet av Hans Tolstad fra Vågå og Christen Nilsen Bø fra Gausdal. Jørgen Philipsens gårder skal ha gitt mat og utstyr til alle, uten utgifter for det offentlige! Det var nok litt av en samling – 1000 bønder med hellebarder, bondegeværer, sabler, økser, greip og spyd!

Svenskene hadde trukket seg tilbake til Trondheim by. Her lå det tre svenske grensekompanier og to regimenter. Byen ble beleiret av Philipsen og hans folk, og da tilførselsveiene til Sverige (fjellpassene) ble stengt, måtte svenskene snart gi opp - «de blev tvunget til at overgive byen». Offiserer og embetsmenn ble satt i fengsel på Akershus (ett år), og soldatene ført over fjellet til Sverige som fanger, ledsaget av norske tropper!

Skattelettelser

Etterpå skrev Philipsen til kongen og ba om skattelettelser for bøndene i Gudbrandsdalen fordi de hadde "reddet" landet. Men resultatet var magert: Bare Hans Tolstad og Christen Bø fikk skattefritak for seg og sine hustruer på sine gårder i deres levetid. Etter hvert ba Philipsen også om friheter for seg selv – med bedre resultat! Først fikk han kongelig brev og skjøte og frihet på Lesja jernverk, men tapte etter hvert en god del penger på verket før han kvittet seg med det. I 1663 fikk Philipsen innvilget skattefri bruk av sine fire sager i "Mjøndalen og Knestang Foss" på Ringerike, to på Viuls grunn og to på Knestangs. Likeså fikk han skattefrihet for det

odels- og pantegods han fikk landskyld av, og endelig skulle han nyte kirketienden av Norderhovs og Holes sokn! Bevillingen gjaldt også hans kone og barn.

Base i Christiania

I 1655 hadde JP kjøpt Kongens gate 1 i Christiania - en av byens flotteste gårder. Den grenset mot tre gater, og lå i kvadrat rundt et stort tun. Her førte Philipsen og hans hustru et gjestfritt hus med mye selskapeligheter. Huset ble for øvrig waisenhus i 1778, og seinere forretningsgård, og står den dag i dag!

Etter at hans svoger Jens Madsen, gift med søsteren Anne Jespersdatter, hadde overtatt fogdestillingen i Gudbrandsdalen, kunne Philipsen - med base i Christiania - for fullt konsentrere seg om sine eiendommer, skoger og sagbruk. Men han synes å ha oppholdt seg i lengre perioder på Viul, det ser vi av dokumenter og brev som er utstedt og skrevet her. Etter hvert ble Jørgen Philipsen den rikeste borger i Christiania. Han var i flere år den eneste i skatteklasse 1, og betalte 600 riksdaler i årsskatt! Det ble sagt at han var så rik at han kunne kjøre fra Christiania til Bragernes og videre til Viul og derfra helt til Trondheim på egen grunn, men den påstanden kan vi vanskelig kjøpe. At han på denne reisen kunne ta veitsle på egne gårder og bruke egne hester hele veien, er vel nærmere sannheten.

Vi vet ikke sikkert når Viul vokste fram fra å være en ødegård med bare sagbruk og gressganger, til å bli en herregård, hovedgård. Var det i Jacob Stockfleths tid, eller ble spiren lagt av Jørgen Philipsen? Den første gården Philipsen la til Viul var Egge, dernest Færden. Gårdene kunne falle billige i den tiden; I regnskapene (hovedboka) på Viul leser vi at han kjøpte Gundersby i Åsbygda for 25 riksdaler og 20 lefser!

Store skogprivilegier

I mars 1671 skrev Jørgen Philipsen til kongen i København og informerte majesteten om at det i Ringerike, Valdres og Hadeland lå gode tømmeraskoger et par mil fra de ordinære elvene. Dette var skoger som pga beliggenheten ikke var blitt utnyttet før. Hvis det ble bygd dammer, sluser og elveforbygninger ville disse tømmeraskogene gi kongen store inntekter og fremme undersåttenes næring og handel, skrev Philipsen til majesteten. Og søkte om privilegium på egne vegne, på bruk av de nevnte allmenninger og fjellmarker. Han lyktes, og fikk tillatelse til å bygge ut slike anlegg i Lomsdalen i Land, i elvene fra Vælsvanna og Samsjøen mellom Ådal og Hadeland, samt i elva fra Hedalen ut i Sperillen, og i tillegg en rekke mindre elver i Soknedalen, Ådalen, Land og på Hadeland. Philipsen og hans kompanjonger fikk også kongens velsignelse til forkjøpsrett på alt tømmer som her ble drevet ut, og tilatelse til å skjære på egne sager.

I 1680 var alle fire sagene som Philipsen eide på Viul «priviligerte» - dvs. de var fritatt for skatter og avgifter. Og i 1681 het det i skatteregnskapet at «alle hus-, håndverks- og tjenestefolk på Viuls og Askilsruds grunn boende og tilholdende, holdes under samme nådigste frihet med Saugerne»... Så der fikk alle i pose og sekk, takket være husbondens friske framferd i tidligere feider!!

Formuen minker

Jørgen Philipsen og Anna Bentsdatter testamenterte en stor del av sin formue til to legater, skjenket til Katedralskolen og Hospitalet i Christiania. Det var inntektene av et jordegods med 34 bondegårder på Ringerike, Hadeland, Lesja og Fron som utgjorde legatets midler. I 1727 og 1736 begynte imidlertid bestyreren av legatene å omsette legatenes jordegods til penger, og eiendommelig er det at i skifteprotokollen etter Anna Bentsdatter er to sider av skiftet revet ut.

I 1913 var det ved denne «pengenes heksedans» snaue 3.000 og 6.000 kroner igjen av de to legatene....

Anne Bentsdatter og Jørgen Philipsen var barnløse. Jørgen døde i 1696, og ble gravlagt i Bragernes kirke. Anne døde i 1704 og ble stedt til hvile ved sin manns side. Anna styrte formuen til sin død, men en del av jordegodset ble etter hvert overlatt hennes tidligere manns brorsønn, Hannibal Jacobsen Stockfleth, før det. Da Karl 12. angrep Norge i 1716, var hannibal Stockfleth, medlem av den norske regjering, kalt «Slotsloven». Etter hans død i 1721 overtok Fredrik (1701-1748) som eier av Viul. Han bodde delvis på Bragernes og delvis på Viul. I 1731 brant hovedhuset på Viul ned til grunnen, og da gården ble herjet av en ny storbrann i 1737, ser vi slutten på Stockfleth-slektens hundreårige økonomiske storhetstid i Norge.

Fredrik Stockfleth døde i 1748, bare 47 år gammel, og etterlot seg fem barn. Men det var ikke meget igjen til arvingene av bygårder, jordegods, sagbruk, trelasthandel og skipsrederi.

Fredriks svoger William Walcker rykket inn på Viul som bestyrer. Det gikk ikke så bra.

Walcker var – ifølge E.M. Færden – mest kjent for sin appetitt, etter sigende så god at det meste av en sau - et gjødd får - kunne gå med til hans middag!

Viul-godset med Egge, Åserud og Gryseter ble av det Stockflethske bo solgt til bonde Lars Gjefsen på Hadeland, som kort etter (1780) solgte det videre til Christian Krefthing.

Og dermed kunne en ny æra innledes på Viul, men **det** er en annen historie...

Fogdens oppgaver

- * *Inndrive skatter, avgifter og bøter*
- * *Føre tilsyn med offentlige jordeiendommer*
- * *Utstede bygselsedler til statens leilendinger*
- * *Gi tillatelse til nybrottsmenn i allmenningene*
- * *Være offentlig påtalemyndighet i straffesaker*

Fogder på Ringerike 1644-1723

<i>Johan Schnell</i>	<i>1644-1648</i>	<i>Vestre Bjørke (Hole)</i>
<i>Mikkel Clausen</i>	<i>1648-49</i>	
<i>Hans Rasmussen</i>	<i>1650-1652</i>	<i>Toen i Haug</i>
<i>Hans Nielsen</i>	<i>1652-1656</i>	<i>Hamnor</i>
<i>Jacob Luth</i>	<i>1657-1667</i>	<i>Helgeland</i>
<i>Christen Christensen</i>	<i>1668-1680</i>	<i>Frøyshov</i>
<i>Henrik Petersen</i>	<i>1681-1694</i>	<i>Stein</i>
<i>Lars Tønder</i>	<i>1695-1710</i>	<i>Stein</i>
<i>Lars Michelsen</i>	<i>1711-1723</i>	<i>Hverven i Norderhov</i>
		<i>(fra 1720 Bjørke på Ask)</i>

Prof. Eyvind Fjeld Halvorsen:

Hringaríki - Ringerike.

=====

1.

Landskapsnavn eller landsdelsnavn er betegnelser som blir brukt om navn på forholdsvis store sammenhengende områder i Norge, og nesten alle slike navn er nevnt i de eldste delene av sagaene om de norske kongene og sagaer om folk som utvandret til Island.

De fleste landskapsnavn består av to ledd, og det siste leddet, etterleddet, er gjerne et ord som forteller noe om hva slags område det dreier seg om. Viktige slike etterledd er de gammelnorske ordene mork som betyr skog (jfr. ordet "villmark" og navnet "Nordmarka"), log som betyr "lovområde", land, som brukes om "land motsatt vann", "oppdyrket land" og "land som en politisk enhet" og ríki som betyr "rike", "område styrt av en høvding (f. eks. konge eller jarl)". Mange av de norske fylkene har slike toleddete navn, og disse navnene er gjerne moderne norske former av de gammelnorske navnene, som enten har vært i bruk i tusen år eller mer, eller er gjenopptatt i nyere tid. De fylkesnavnene som ikke har etterledd av den typen som er nevnt ovenfor er "naturnavn", f.eks. Troms, Nordland, Møre, Sogn, Agder.

2.

For å begynne nordfra i landet, så betyr Finnmork rett og slett "Finnskogen", landet der finnene bor. Finnar var det gammelnorske navnet på samene.

Troms eksisterte ikke som områdenavn i gammelnorsk tid, det er navn på øya der byen Tromsø nå ligger.

Resten av Nord-Norge het Hálogaland, og dette navnet ble etter hvert til "Helgeland". Innbyggernes ble kalt háleygir, og Hálogaland betyr altså "håloygenes land".

Naumudalr, "Namdalen", mellom Nord-Norge og Trøndelag, er et naturnavn. Sannsynligvis er førsteleddet et eldre navn på elva Namsen.

Landet rundt Trondheimsfjorden kalles i kongesagaene mest Þrándheimr, men også Þrøndalog forekommer, det betyr "trøndernes lovområde", og kan dermed også omfatte områder utenfor Trondheimsfjorden, der Frostatingsloven gjaldt.

Innbyggerne kalles Þrøndir, "trøndere". I det gammelengelske diktet Widsith regner dikteren opp en hel del (sagn)konger og folk han har besøkt, og en slik folkestamme kalles Þrowendas, og det er kanskje en eldre form av navnet Þrøndir. Diktet er eldre enn vikingtiden, og det engelske navnet bygger på en språkform som er eldre enn gammelnorsk (urnordisk).

Mørr og Raumsdalr, "Møre og Romsdal" er også naturnavn, likeså Firðir, "Fjordane", og Sogn "Sognefjorden".

Horðaland med innbyggernavnet horðar, og Rogaland med innbyggernavnet rygir er begge av samme navnetypen som Hálogaland, dvs. de har et folkenavn som første ledd.

Horðar og rygir er kjente som navn på germanske stammer i

Mellomeuropa i oldtiden, harudes er omtalt hos Caesar, rugii hos Jordanes som skrev goternes historie på 500-tallet, og begge er nevnt i Widsith, hæreþas i vers 81 og holm-rygas "holm-rygene", i vers 21. Ordet holmrygir er brukt av skaldene Torbjørn hornklove og Øyvind skaldespiller på 900-tallet.

Agðir er et naturnavn som kanskje betyr "noe som bøyer seg" (landet "bøyer seg" for sjømannen som seiler fra Rogaland, først sørover, så østover og nordover for å komme til Østlandet (som/ikke er et gammelt navn)).

Landet fra grensen mot Agder i sør til grensen mot Vestfold i nord het Grenland, og Jordanes omtaler en stamme i Skandinavia som kalles grannii, som vel er innbyggerne i Grenland. Olav den helliges far het Harald med tilnavnet grenski, et adjektiv som betyr "som hører hjemme i Grenland".

Innenfor Grenland ligger Delamork, og folket der kalles pilir. Betydningen av landskapsnavnet er altså "Teleskogen".

Vestfold er landet som ligger vest for Fold(in), Oslofjorden. I gammelnorsk tid hørte Lier, Eiker og Sandsvær til Vestfold.

Landskapet fra bygdene omkring Oslo og sørover i det nåværende Østfold (som er et nytt navn) het i eldre tid Vingulmork, sannsynligvis er første leddet et naturnavn. Navnet er brukt i sagaene om de eldre norske kongene, men må ha gått av bruk tidlig.

Innerst mot Sverige i den sørlige delen av nåværende Østfold lå Markir "skogs-bygdene".

Kystlandet i Nord- og Vest-Norge, fra Hålogaland til Agder, og kystområdet i Oslofjorden fra Grenland til og med Båhuslen, var inndelt i mindre områder som ble kalt skipreider; hver skipreide skulle bygge, holde ved like, bemanne og utstyre et skikkelig skip til "leidangen", den landevernsordningen som etter sagaene ble innført av Håkon den gode på 900-tallet. Folk skulle dessuten bygge "veter" på fjelltopper og tende på disse vetene for å varsle når det kom fiender til landet. (Vettakollen ved Oslo har navn etter en slik vete).

I innlandet på Østlandet, i det strøket som på gammelnorsk ble kalt Upplond, "Opplandene" (som egentlig betyr "land som ligger oppover og innover i forhold til sjøen"), gjaldt ikke leidangsordningen, innlandet lå for langt fra sjøen.

I denne landsdelen ble ikke ordet "fylke" brukt, så vi vet ikke om de hadde noen felles betegnelse for de store områdene som vi kjenner navnene på. Det er stort sett navn som er i bruk den dag i dag.

Naumudalr, "Numedal", Móðheimr, "Modum" og Sigdalr (med Eggedal og Krødsherad) er alle naturnavn, førsteleddet i Modum er móða, som betyr "(stor) elv", jfr. etterleddet "-moa" i elvenavnet "Simoa".

Haddingjadalr og Valdres hørte i gammelnorsk tid til Vestlandet og til Stavanger bispedømme. Innbyggerne i Hallingdal ble kalt haddingjar, og dalen har navn etter

folkestammen som bodde der. Navnet haddingjar er avledet av gn. haddr: "(kvinne)hår".

De innlandsnavnene som er nevnt hittil er navn på nokså små områder i utkanten av de sentrale opplandsbygdene, og uten noe virkelig sentrum.

Navnet Hringaríki er første gang kjent fra en runestein som stod på gården nedre Alstad i Hov sogn på Toten til den ble flyttet til Oldsaksamlingen i Oslo i 1913.

Det er en bautastein, over to meter høy, av "ringeriksk sandstein", så steinen er uten tvil kommet fra Ringerike.

Innskriften er til dels vanskelig å lese, bl.a. fordi den har vært brukt til å slipe ljåer på.

Magnus Olsen gjengir runene på denne måten (Norges innskrifter med de yngre runer, bind 1 (utg. 1941), s. 143):

IURUN RAIS(T)I S(T)AIN þINA AF(T)IR AUxAUNx IS (H)ANA xx(T)I
AUK FURþI AF HRIKARIKI U(T)AN URULBAUIx AUK (M)UNTA STAIN
xxxxIR þUSI.

x står for uleselige runer, og det står parentes om runer som er skadet øverst, vesentlig l-runer.

Med vanlig norrøn rettskrivning:

Jórunn reisti stein þenna eftir es hana átti auk förði af Hringaríki utan ór Ulføyju.....

"Jorunn reiste denne steinen etter som var gift med henne, og førte utenfra Ringerike, fra Ulvøya".

(x står for uleselige bokstaver, runer som er skadet står i parentes). Ordene ór Ulføyju er jeg i tvil om.

Magnus Olsen mente det var steinen som Jorunn fikk hogget ut på Ringerike og ført (på vinterføre) til Toten. Jeg må si jeg synes det virker litt rart, jeg ville heller trodd at det var Jorunn selv som "ble ført". Men det spiller ingen rolle hvordan akkurat denne setningen skal tolkes, det viktige for oss er at navnet Ringerike er ristet med runer. Grunnen til skrivemåten HRIKARIKI er 1). at runeristerne ofte utelater nasalen n foran g og k, og 2). at runealfabetet på denne tiden ikke hadde tegn for de stemte konsonantene g og d, slik at de måtte bruke de tilsvarende ustemte k- og l-runene. Steinen er sannsynligvis reist en gang på 1000-tallet.

Ellers er Hringaríki nevnt i omtalen av Halvdan svartes død og hauglegging i det korte historieverket Ågrip (eg. Uldrag), fra slutten av 1100-tallet, og i seinere kongesagaer, og

folkenavnet hringar er brukt av Sigvat, skald hos Olav den hellige, og Tjodolv Arnorsson, skald hos Harald hardråde.

Mannsnavnet Hringr blir brukt om en sagnkonge på Ringerike i den oppdiktede sagaen om Fridtjov den frøkne og ellers, og forekommer som navn på historiske personer også, men ikke ofte. Det er også brukt som tilnavn til noen personer i middelalderen, og betyr vel da oftest "ringeriking".

Adjektivet hringskr, "ringeriksk" er også i bruk.

Det er ikke så lett å forklare hvorfor de folkene som bodde på Ringerike ble kalt "ringer", men de ble altså det.

Nordøstover fra Ringerike ligger Haðaland, "hadenes land", og dette navnet også er bevart i en runeinnskrift, den på Dynnasteinen, fra gården Nordre Dynna i Gran på Hadeland. Der står det at

KUNUUR KIRÐI BRU ÞRIRIKS TUTIR IFTIR ASRIÐI TUTUR SINA SU UAS
MAR HANARST A HAÐALANTI.

Normalisert til vanlig norrøn skrivemåte:

"Gunnvor gerði brú, Þryðreks dóttir, eftir Ástriði, dóttur sína. Sú var mér honnurst á Haðalanti."

"Gunnvor gjorde bru, Trydriks datter, etter Astrid, datter sin. Hun var den hendigste møy på Hadeland".

Magnus Olsen daterer innskriften til ca. 1040. Jeg synes nok at det er svært tidlig, det å gjøre bro for ens sjel er tydelig en kristen skikk, jeg mener det er rimeligere å regne med tiden omkring 1100.

Nord for Hadeland ligger Land, som et slags "anneks" til Hadeland, og navnet har altså ikke noe forledd.

Mellom Hadeland og vestsiden av Mjøsa ligger þótn, Toten, som nok er et naturnavn.

Hadeland og Ringerike, sannsynligvis også Toten, ser ut til å ha hørt sammen som en sysla tidlig i middelalderen, og kanskje også som et kongerike tidligere, jfr. fortellingene om kong Halvdan svarte som var på vei sle på Hadeland og druknet da han kjørte med slede over isen i Røykenvik i Randsfjorden, og ble ført til Stein på Ringerike og hauglagt der.

Forste ledd navnet Haðaland er folkenavnet haðar som vel betyr "krigere". Ordet haðr forekommer som tilnavn, og betyr vel bare "hadelending". Hunkjønnsordet hoð betyr "kamp", forekommer sjelden, men svarer til gammelengelsk heaðo- i f.eks. Heaðoreamas "kamp-raumene" i diktet Widsith.

Øst for Mjøsa ligger Heiðmork, og det kunne se ut som navnet skulle bety "Heiskogen", til gn. heiðr, "hei". Men innbyggerne kalles heinir hos Sigvat skald og andre skaldar på 1000-tallet, og Torbjørn hornklove forteller at Harald hårfagre vraket bl. a. "hver heinversk møy" da han giftet seg med datter til en dansk konge. Folkenavnet Hæðnas i Widsith 81 svarer til gn. heinir, og her er da både ð og n bevart i navnet. Hos den greske geograf, astronom og matematiker Ptolemaios fra Alexandria (levde på 100-tallet e.Kr.) er det omtalt en skandinavisk folkestamme Khaideinoi, som kanskje bygger på en urnordisk form av heinir; og i denne greske navneformen står også både n og d. Forklaringen på denne motsetningen mellom folkenavnet heinir og områdenavnet Heidmork er vel at både ð og n var med i folkenavnet i urnordisk tid, men da de aller fleste ord ble kortere i overgangen mellom urnordisk og norrønt, ble en form som *Heiðmork umulig på grunn av opphopingen av konsonanter, og så ble den midterste konsonanten utelatt. Folkenavnet heiðnir skulle ikke skape språlige vanskeligheter, jfr. hæðnas i gammelengelsk, men navnet har nøyaktig samme form som adjektivet heiðinn "hedensk" i nominativ hankjønn flertall, og det kan vel hende at dette har ført til at man utelot ð-en i skrift og etterhvert i tale også.

Sør for Heiðmork lå Raumaríki, med innbyggernavnet raumar. Jordanes omtaler raumaricii som en folkestamme i Norden, og lager altså et latinsk innbyggernavn av områdenavnet, omtrent som om vi skulle lage et ord "romerikere" i stedet for å bruke "romeriking" som følger det vanlig mønster for innbyggernavn i moderne norsk.

Men det er interessant å finne denne formen på 500-tallet, og vi kan vel dermed sannsynligvis regne med at også navnet Ringerike har eksistert som områdenavn på 500-tallet, selv om vi ikke kan bevise det.

Nord for Heiðmork ligger det fjerde og siste av de store opplandske områdene, det som i dag heter Gudbrandsdalen. I kongesagaene er det vanligste navnet Dalar, men Gudbrandsdalar brukes også. Flertallsformen i middelalderen kommer av at for den tids mennesker var det mer naturlig å tenke på området som en samling av mindre sidedaler rundt en hoveddal, mens det moderne navnet legger mer vekt på hoveddalen som det sentrale og viktige ved området, og den viktigste landeveien mellom Sør- og Nord-Norge. Forleddet Gudbrands- har nok sitt utgangspunkt i historien om den mektige høvdingætten som etter sagnet skal ha rådd i dalen i mange generasjoner, uten å gjøre seg til konger.

I middelalderen, da skriftlige kilder blir både flere og bedre, vet vi at Opplandene i Sør-Norge bestod av fire store enheter, vi kan gjerne kalle dem landsdeler. Felles for dem var at de ikke var forpliktet til å utruste og bemanne skip til leidangen, datidens sjøforsvar. De fire områdene er Heiðmork (med Østerdalene), Raumaríki (med Solør), Hringaríki-Haðaland (med Toten og Land) og Dalar, seinere helst omtalt som Gudbrandsdalar. Ordet fylki var ikke i bruk i Opplandsområdet. Magnus lagabøter forsøkte å innføre det da den nye landsloven ble laget, og Ringerike-Hadeland-området blir der kalt Haðafylki, men dette papirnavnet kom aldri i bruk. I brevene fra 1300 og 1400-tallet blir bare de gamle navnene brukt, Ringerike når saken hørte hjemme der, Hadeland når den hørte hjemme der. Av de fire navnene er Raumaríki på en måte kjent fra gresk-romerske kilder, for den gotiske historieskriveren Jordanes, som skrev sin historie om goternes vandring på 500-tallet, omtaler raumaricii som et folk i Norden.

Kongens representant i disse store områdene blir i gammelnorsk tid kalt systemenn, seinere etter tysk mønster Fogder/futer, og områdene selv ble kalt fogderier. Inndelingen var omtrent den samme inntil 1600-tallet, men i 1616-17 ble Ringerike skilt fra Hadeland, og i stedet slått sammen med Buskerud fogderi, og det ble så seinere til Buskerud amt, seinere fylke. De to dalforene nordvest for Hadeland og Ringerike, Valdres og Haddingjadalr, som i gammelnorsk tid hadde hørt til Vestlandet, ble fordelt slik at Valdres fra nå av hørte sammen med Hadeland og Land, mens Hallingdal ble en del av det nye Buskerud fogderi.

Eigil Elsrud/Thorleif Solberg:

Fjøsvisa

(282/1)

Fra aktprotokoll nr. 8, fol. 44a-50b:

I en delesak mellom Busterud og Fjøsvisa på Hagekind (Haglekjenn?) 17. juli 1707 ble delet oppgått og fastsatt i samsvar med debrev av 1406, gjengitt i DN bind XVI side 55. Debrevet, som skal være et forfalsket dokument, er datert 21. september 1406. Der står: «Fem lagrettesmenn kunngjør etter pålegg av kongens ombudsmann Harald Olafson, delet mellom «Sande» (Finsand?) og Fjøsvisen i Ådalen. Navngitte menn vitner om delet.» Gården Fjøsvisa var altså nevnt meget tidlig.

Direkte avskrift fra manntallet over jordeigende bønder i 1624:

Torsten Houff's gods:

udi Houff	wiiij	lisp meell,
udi Strand i Oudallen	xw	lisp meell.
Fjørsvisg	ij	øris boell

Her ser vi at Torsten Hov i 1624 eide 9 lispund mel i Hov og 15 lispund mel i Strande, samt 2 øresbol i Fjøsvisa. I følge Eyvind Fjeld-Halvorsen (heftet «Ringerike» 1980) var øresbol en gammel skyldenhet som hadde gått av bruk lenge før 1624. Når det dreide seg om en ødegård som ikke var blitt leid bort, kunne denne gamle skyldenheten bli stående fordi den gjerne sto oppført i brev om arveskifter. Alt tyder på at Fjøsvisa har vært privateid fra gammelt av. Når nyridding av Fjøsvisa startet etter ødetiden vet vel ingen, men i 1646, da Gudbrand Torstensen Hov eide gården bodde Nils Fjøsvisa der. Hvem han var vet en ikke. Nils betalte da koppskatt for seg, sin kone og en gutt. Før dette var nok Fjøsvisa brukt som seter. Fjøsvisa skog var nå meget verdifull.

I 1661 var Harald Fjøsvisa husmann her og betalte 1/2 dl. i skatt. I 1666 var Harald nevnt som oppsitter i Fjøsvisa, og han hadde to sønner. Når det gjelder eierskapet til Fjøsvisa tidligere på 1600-tallet, kan vi slå fast at den første eieren vi med sikkerhet vet om er ovennevnte **Torsten Hov**.

Torsten Hov kan ha vært sønn av Torgeir Hønen (nevnt 1560/61), og han var gift med **Gudbjørg Engebretsdatter Oppen**. Som vi ser ovenfor var Torsten Hov i 1624 eier av Fjøsvisa med gammel landskyld 2 øresbol. I 1631/32 var han fortsatt eier av Fjøsvisa, nå med ny skyld 2 1/2 lispund. I 1615 og 1624 hadde han eid 15 lisp i Strande, og i 1631 hele gården Strande, 20 lisp (1 skpd). Dessuten eide han altså 9 lisp i Hov, der han bodde og døde. Det var skifte etter Torsten Hov 22. mai 1639. Torsten og Gudbjørg hadde to sønner:

1. **Gudbrand Torstensen Hov**, 60 år i 1666, død i slutten av 1680-årene, var gift med **Anne Simensdatter Hønen**, død ca. 1678, iflg. Lagesen (skifte etter henne 1681). Et pergamentbrev (antagelig skiftebrev) datert 12. mai 1639 viser at Gudbrand Hov fra sin far arvet 1 skpd i Hov. Ifølge Lagesen eide boet ved skiftet etter Anne Simensdatter 1 skippund uten bygsel i Hov. Gudbrand var også blitt eier av sin mors gods i Fjøsvisa, som i 1641 igjen var skyldsatt til 2 øresbol. I 1666 var skylden 2 lispund. Anne Simensdatter var datter av **Simen Oudensen Hønen**, nevnt som oppsitter på Hønen i 1625. Simen døde i 1637 eller før. Han kan ha eid gods i Fjøsvisa før Torsten Hov. Mer om Gudbrand Hov og hans etterslekt senere i historien.
2. **Johannes Torstensen Hov, Strande**, død før 1659, var gift med **Kari Torkjellsdatter**. (Hun ble som enke gift igjen med Ola Evensen). Pergamentbrevet som var datert 12. mai 1639, se ovenfor, viste at Johannes arvet hele Strande, 1 skpd, med bygsel og herlighet. I 1660 var hans hustru Kari Torkjellsdatter «ved Hønefossen» eier av dette godset.

Fra tingbøkene nevner vi en rekke tvistemål mellom Kari Torkjellsdatter og hennes svoger Gudbrand Torstensen om tømmerhugst i Fjøsviskogen:

På et saketing på Tandberg tingstue 12. oktober 1659 har **Gudbrand Torstensen Hov** stevnet sin brorkone **Kari Torkjellsdatter** for noe tømmer hun hadde «tilbemektiget» seg i Fjøsvisk-skogene uten hans mors eller hans eget minne. Kari møtte ikke, og Gudbrand bad om å få saka utsatt så han kunne få stevnet henne lovlig.

Ved ting på Tandberg tingstue 19. desember 1659 kom saken opp igjen:

Gudbrand Hov har stevnet **Kari Torkjellsdatter** «her sammesteds» fordi hun «mot lov og minne» hadde latt hogge en del sagtømmer i hans mors odelsskog Fjøsvisa. Gudbrand la fram sin mor **Gudbjørg Embretsdotters** fullmakt, datert Hov 5. oktober 1659. Kari Torkjellsdatter møtte med sin fullmektig Ola Eivindsson, som hadde fullmakt, datert Hønefoss 19. desember 1659. Kari ville føre vidner på en avtale mellom hennes salige mann **Johannes Hov** og hans bror **Gudbrand** om Fjøsvisa. Saken ble utsatt til neste ting.

Fra saketing på Tandberg i Norderhov 11. april 1660:

I en sak som siste gangen var blitt utsatt fra 19. desember 1659, la Gudbrand Hov fram en offentlig stevning, datert Akershus 23. oktober samme året - av Kari Torkjellsdatter her samme steds for en del sagtømmer hun hadde latt hogge i Fjøsvisk-skogen. Gudbrand la fram fullmakt fra mora, datert Hov 5. oktober 1659, «at hand paa hendes Veignne schulle Staa Wdj Retten». Kari Torkjellsdatter møtte med fullmektig Ola Eivindsson. Han la fram et skriftlig innlegg, datert Hønefoss 19. desember 1659, der Kari sier at hennes avdøde mann (ei) hadde hogd i Fjøsvisa «på Nogle aar», mens Gudbrand på si side hadde hogd der en 20-års tid. Hun mente derfor at Gudbrand burde «steffnis paa schouffen».

Siden Gudbrand ikke hadde «Steffnet paa aasteden» og heller ikke hadde bevist med noe skiftebrev hvem som var blitt utlagt Fjøsvisa, eller om gården var gått i arv til noen, ble saken avvist.

Gudbrand Hov ble ved brev fra sin mor datert 2. desember 1660 eier av hennes gods i Fjøsvisa.

Fra saketinget på Tandberg tingstue i Norderhov 4. april 1661:

Kresten i Mølla innla en suplikk, datert Hønefoss 20. januar 1661, med påført resolusjon om at Kari Torkjellsdotter «var bevilget en ærlig mann til prokurator». Han la så fram en rikens stevning, datert 1. mai 1660, der Kari Søger Gudbrand Hov for Fjøsvisa, som han har brukt på vegne av hennes barn, og for en hel del tømmer som han har tatt fra henne.

Hovel Fjøsvisa vitnet at «i sommer» hogg Kari Torkjellsdotter 17 tylvter tømmer i Fjøsvisa og satte merket sitt på det. Dette tømmeret kjørte Gudbrand Hov fram til Korsset og da så de at merket til Gudbrand satt på 15 stokker. Og på disse stokkene var merket til Kari skavet av.

Mikkel Strande vitnet det samme.

Knut Hansson møtte på vegne av enka på Hov og innga en rikens stevning, datert Akershus 20. februar, om at Kari Torkjellsdotter hadde hogd i hennes skog i Fjøsvisa og tatt en del tømmer.

Hovel Fjøsvisa vitnet at Kari Torkjellsdotter hadde hogd i Fjøsvisa, men visste ikke at det var giort nogen forud paa samme tømmer. Heller ikke visste han hvor mye tømmer det dreide seg om.

Per Nærstad var bedt om å vitne i saken, men ville ikke. Knut Hansson mente han måtte vitne eller bøte, men Christen i Mølla mente det var en løgnaktig steffning - siden det ikke kunne bevises at det var gjort arrest på tømmeret. derfor ville også Christen betale det Per ville bli pålagt i sikt.

Knut Hansson mente at siden enka på Hov kunne bevise sitt oudels goes at vere giort så burde hun også få nyte det. Han la så fram et pergamentbrev, datert 12. mai 1639, som viste at Gudbrand Hov hadde arvet fra sin far 1 skippund i Hov og Johannes 1 skippund i Strande med bygsel at følge huer sit til oudel.

Det ble også lagt fram et makeskiftebrev, datert Hov 16. februar 1635, om at Gudbrand Oppen har makeskiftet med Tosten Hov om stafflund, så beggis odel oppen med huer andre.

Videre ble det lagt fram et gavebrev, datert Hov 2. desember 1660, huilchet tosten hoff be breffued sin søn gulbrand hoff om fiøs vigen.

Og endelig ble det lagt fram et brev, datert Ullerål 4. april 1661 under to menns segl. Siden Gudbjørg Hov ikke kunne bevise at Same tømmer er giort Arest paa, ble saken utsatt for å tas opp til doms om tre uker. Innen den tid måtte Gudbjørg bevise påstanden i stevninga.

Fra rettergang på Tandberg tingstue i Norderhov 25. april 1661:

Kresten i Mølla la fram et innlegg fra Kari Torkjellsdotter, datert Hønefoss, der Kari framholdt at Gudbrand Hov var kommet med en «løgnahtig stevning» - siden det ikke var bevist at det var gjort arrest på tømmeret i Fjøsviskogen. Gudbrand hadde heller ikke etterkommet en sorenskriver og seks manns dom der han var blitt pålagt at fremvisse Rettighed for fiøssVigen. For det tredje var det påstanden til Kari at det gaffue som Gulbrand hoffs moder haffuer giffuet sin søn burde icke at staa Ved magt, heldst paa de Vmyndige børns veigne. Og for det fjerde viste hun til at makeskiftebrevet om Fjøsvika ikke var tinglyst. Sampt efterdj hindes Mand Gulbrand hoff haffe fult i sin leffuende liffue bemeldte goes. (*Gulbrand er her feilskrevet i originalen. Navnet skal være Johannes*).

Dommen fra Tandberg tingstue 13. april ble lagt fram, der ble Gudbrand Hov pålagt å bevise sin eiendomsrett til godset. Det ble også lagt fram en seddel datert sommerdag, der det gikk fram at Kari Torkjellsdotter påla Ola Eivindsson å hogge på hennes barns vegne. Retten fant at et makeskiftebrev, datert Hov 16. februar 1635, viste at Gudbrand Oppen og Tosten Hov haffuer gjort Bytte med huer andre, Huilchet goetz Fiøssvigenn Formeldis at Verre gulbrand oppens och gulbrand Hoff's rete Oudell. Og av et arveskiftebrev, datert Hov 22. mai 1639, gikk det fram at en huer aff hindes børn er thilfalden deriss faders Arffuelig Oudell - uten at Fjøsvika var nevnt.

Derfor ble det dømt og avsagt at Gudbrand Hov skulle nyte sitt odelsgoods i Fjøsvika i hindes Liffs tid - så lenge makeskiftet sto ved lag. Det tømmeret Kari hadde fått hogd, måtte hun erstatte Gudbrand.

Det at Kresten i Mølla mente punktet om arresten av tømmeret i stevninga fra Gunbjør Hov, var «løgnahtig», fant retten var uten avgjørende betydning for saken. Og når det gjaldt gavebrevet Kand Vj huershenn felle eller Reise saa lenge gunbjør hoff Ved Liffuet findes.

Fra ting på Tandberg 30. juli 1661.

Futen Jacob Luth hadde ved en rikens stevning, datert Akershus 16. mai 1661, stevnet Ola Eivindsson og Kari Torkjellsdatter for en del tømmer de hadde tatt fra ham. Tømmeret var kjøpt av Gudbrand Hov paa sin Moders Veigne og tømmeret var tatt i strid med en dom som var avsagt av sorenskriveren og seks mann.

Jakob Bergsund og Harald Fjøsvika vitnet at de hadde vært i Fjøsvika og tiltalt futens tjener 34 tylvter som Ola ikke kunne nekte for at han hadde tatt på vegne av barna til Kari Torkjellsdotter och det udj Ellffuen haffuer slaget effter dommen er gaaen.

Gudbrand Hov vitnet at han på moras vegne hadde solgt de omtvistede 34 tylvtene tømmer til Jacob Luth - siden mora var blitt tilkjent tømmeret ved en dom av sorenskriveren og seks menn.

Ola Eivindsson møtte og inngav sitt skriftlige innlegg, datert Hønefoss 11. juni 1661, formenende at der er gaaet en dom i sagen Ved huilchen Karj thorchelsdaatter er tilfunden Fiøsvigen

Dømt og avsagt:

Siden Gudbrand Hov på moras vegne var blitt tilkjent Fjøsviskogen, og Kari Torkjellsdotter ikke hadde villet rette seg etter dommen, men hadde latt tømmeret ta med vold, skulle Kari bøte fiøre tiuffe mark til kongen, 40 mark til Christiania hospital og like mye til saksøkeren. Dessuten skulle hun gi Jacob 6 daler for kost og tæring.

Samme ting, men med ny lagrett:

Fredrik Boyessøn søker og tiltaler ved sin fullmektig Hans Hanssøn, Kari Torkjellsdotter og Ola Eivindsson for nogle Kronede trær Master som de hadde latt felle i Fjøsviskogen. Stevninga var datert Akershus 7. juni 1661.

Det ble også innlagt et beskikkelsesbrev, datert Fjøsvisa 16. mai 1661 -under to menns segl. Av det gikk det fram at Niels Hanssøn hadde stevnet Lars og Ola Hval «som hadde tatt opp 1 1/2 tylt master på 18 og 20 palm».

De innstevnte møtte, men visste ikke hvem som hadde felt trærne. Ola Eivindsson hevdet i tråd med sitt innlegg at Kari Torkjellsdotter haffuer leyet schouffen bort, och fremet samme treer haffuer hoget i mod hindes Wellie.

Lars Hval og Per Hallingby vitnet at det var hogd åtte trær i Somdalsskogen som Kronen ved Roden paa fantis, Och vare Vdkommen.

Finn Semmen «ble foregitt» å ha falt av hesten og slått seg, slik at han ikke kunne møte på tinget Mens de fiere trær at være hugit aff Anders Viger paa fridrich bøyesens Weigne, huilche thrær der dj Vnder Waar fellet vaar Rodnet.

Dømt og avsagt: Siden Kari Torkjellsdotter og Rolf Semmen ikke kunne nekte for at det var blitt hogd mastetrær - dog Vden deris Minde - skulle de være forpliktet til å erstatte kongens inspektør på Kronens vegne «det deres folk har gjort og begått». En skulle telle stubbene for å finne ut hvor mye det kunne dreie seg om. De skulle dessuten bøte 8 ørtuger 13 mark sølv og hver gi Fredrik Boyessøns fullmektig 4 daler i kost og tæring. Finn Semmen skulle møte på neste ting og svare for de fire «kronede trærne» han hadde hogd i Busterudskogen.

Nils Fjøsvisa er nevnt i 1642 i forbindelse med toppskatten. Han betalte toppskatt for seg selv, sin kone og en gutt. Om gutten var en sønn av ham vet vi ikke.

Harald Fjøsvisa er nevnt som husmann i den store jordeboka av 1661. Han ble som flere andre i samme kategori pålagt en skatt på 1/2 daler. Harald Fjøsvisa var også vitne ved tinget på Tandberg 30. juli 1661. Når vitnet Hovel Fjøsvisa er nevnt på saketinget 4. april 1661, så kan vi vel anta at Hovel og Harald ~~kan~~ ha vært samme mann.

I sogneprestens manntall for 1666 er listet opp gårder, oppsittere, sønner, drenger og husmenn. Fjøsvisa var ført opp med 2 lispund i skyld. Under samme er nevnt **Harald Knudsen**, oppsitter, 50 år gammel. Det er nok den samme som nevnt ovenfor. Han hadde to sønner:

Knud Haraldsen, 16 år og soldat.

Svend Haraldsøn, 14 år.

Den 6. mars 1678 lot *Jørgen Laursen, vonhaftig på Hønen, tinglyse et pantebrev av Gudbrand Torstensen Hov.*

Eier i 1678 var nok fortsatt **Gudbrand Torstensen Hov**, som kanskje hadde leid ut Fjøsviskogen for noen år til herrene Jørgen Larsen og/eller Hans Hansen Riber, jfr. fra side 23 i Tingbok 21, fra 6. mai 1679:

Ærlig og velforstandig mann Jørgen Laursen uti rette produsert en rigens Citation, av dato 1. februar 1679, ved hvilken han hadde hitstevnet Carl Halvorsen Bergsund og Knut og Laurs Sommedal av Ådalen for en del sagtømmer de skal ha hugget og fremdrevet uti en av hans plasser, nemlig Fjøsvisk skaug, som skal være merket med Sal. Hans Hansens holløxe.

De innstevnte svarte at Sal. Hans Hansen Riber hadde innsatt dem i samme Fjøsvisk skaug at hugge.

Paul Nilsen møtte på Hans Hansens arvingers vegne og sa at Sal. Hans Hansen hadde kjøpt Fjøsvisk skaug av Gulbrand Hoff.

Jørgen Laursen fremla et pantebrev seg av Gulbrand Hoff utstedt, hvorvet han forn. Fjøsvisk for 20 rdl pantepenge til Jørgen Laursen i to åremål til brukelighet ipantsetter, datert 6. mars 1678. Saken utsatt til 18. juni.

I 1696 het eieren av Fjøsvisa **Torkel Karlsen Skollerud, Teigen** (iflg. tingbok 41 side 21a). Han var gift med **Inger Olsdatter**. Torkel var sønn av Karl Halvorsen Bergsund, som ble drept i bryllupet på Heggen 1682. Torkild Karlsen skal ca. 1699 ha solgt Fjøsvisa, Finnerud unntatt, til sin svoger **Ole Torkildsen Blakstvedt, Flaskerud** (1667-1713). (Er Finnerud feilskrevet for Finneplassen?) Ole Torkildsen Flaskerud har vel vært eier av Fjøsvisa bare en kort stund.

Ved et saketing på Trøgstad 4. juli 1699 ble tinglyst Torkild Fjøsviskens obligasjon til Søren Lemmich på 74 rdl 3 ort 13 skilling, datert 8. juni 1699.

Fra Aktsprotokoll nr. 8 fol. 44a - 50b, 17/7-1707 (brev fra Terje Østro 30.10.2001):

Sak på Hagekind (Haglekjenn?), delesak mellom Busterud og Fjøsvisa

Knud Jacobsen Kvie vitnet at han var på Fjøsvisa i 12 år fra han kom der for 20 år siden (dvs. fra 1687 til 1699). Han brukte da fra Hagekind til Moberget og derfra til Stenbekken i høyeste åsen ----.

Knut hadde sønnene Jacob, husmann, gift i Flå, hadde barn, og Svein, drept i et bryllup i Ål i 1722.

Delet ble fastsatt i samsvar med delebrev av 1406, jfr DN bind 16 side 55..

Fra en sak på Trøgstad 20. november 1691 (Tb. 40):

Hr. Jens Pedersen Schive, capellan i Lier, fordrer endel bønder for gjeld, bl.a. Sven Fjøsвик, som ble krevd for 12-3-0. Han sies å være død for ca. 8 år siden.

Knut Fjøsвик, som har hans efterlatte hustru, møtte.

I en sak 21. juli 1686 kalles han for Knut Jacobsen Fjøsвик.

Dermed har vi en oversikt over brukere på Fjøsвика før 1699:

Svein Fjøsвик var nok sønnen til bruker i 1666, Harald Knudsen. Den yngste sønnen til Harald, Svend Haraldsøn, var i 1666 14 år gammel. Svein Fjøsвик døde ca. 1683, og etterlot seg en enke, som ble gift med

Knut Jacobsen Fjøsвик, Kvie. Han var bruker på Fjøsвика fra 1686 til 1699, da han bosatte seg i Kvie i Hallingdal. Knut Jacobsen og hans hustru fikk to sønner vi vet om (ref. Terje Østro):

1. Jacob Knutsen, husmann, gift i Flå og hadde barn.
2. Svein Knutsen, som ble drept i et bryllup i Ål i 1722.

Gudbrand Torstensen Hov, 60 år gammel i 1666 og død i slutten av 1680-årene, ble som før nevnt gift med **Anne Simensdatter Hønen** død ca. 1678 (skifte etter henne i 1681). Gudbrand Torstensen eide Fjøsвика av skyld 2 lispund. Barn:

1. Torsten Gudbrandsen Hov, Myre. Født ca. 1652. Det var skifte etter ham i 1708. Han var gift med Eli Jensdatter Myre (Myre i Ullerål).
2. **Simen Gudbrandsen Hov, Alme, Fjøsвика** (1653-1698), skifte 30/1-1699. Var vel en tid leilending på Alme. Ble eier av av gods i Fjøsвика. Se forts.
3. Willum Gudbrandsen Hov, Egge, født ca. 1654. Gift med 1. Martha Rolvsdatter Heen, gift med 2. Marthe Clemmetsdatter. Et barn i 1. ekteskap og to barn i 2. ekteskap:
 - a) Johannes Willumsen Egge. Fra 1. ekteskap.
 - b) Ole Willumsen Færden (1715-1776). Fra 2. ekteskap. Gift 1. gang 1740 med Marie Engebretsdatter. Gift 2. gang 1766 med Kari Madsdatter. Fikk i første ekteskap datteren *Kari*. I 2. ekteskap barna *Willum*, *Marie* og *Anne*.
 - c) Willum Willumsen. Fra 2. ekteskap.
4. Amund Gudbrandsen. Antagelig død tidlig, og ugift.
5. Birgitte Gudbrandsdatter (skifte 1704), gift med Anders Haraldsen Færden (ca.1638-1718). Ingen barn.

6. Kari Gudbrandsdatter Hov (1624-1709), gift med Augustinus Christophersen Haga (1622-1709). Nok leilending på Haga på Stranden. Fire barn vi vet om:
 - a) Johannes Augustinussen, født 1674.
 - b) Torkild Augustinussen (1678-1735) gm Beate Fredriksdatter Vestern. Hadde barna *Abraham, Fredrik, Inger og Kari*.
 - c) Mari Augustinusdatter, gift med Gudbrand Torstensen Gjermundbo (1652-1720). Hadde barna *Torsten, Johannes Tyskerstuen* (1705-1738) gm Inger Monsdatter, *Gudbrand, Anne, Marte og Berte*.
 - d) Anne Augustinusdatter (1681-1753).
7. Anne Gudbrandsdatter Hov, gift med Gunder Pedersen Hofseie.

Simen Gudbrandsen Hov, Alme, Fjøsvisa (1653-1698), skifte 30/1-1699. Han var gift med **Rønnaug Karlsdatter**. Simen var en tid eneeier eller deleier av Fjøsvisa. Barn:

1. **Gudbrand Simensen Fjøsvisa**. Skifte 17/3-1751, tinglest 6/7-1751. Neste eier, se fortsettelsen.
2. Anne Simensdatter, død 1739. Var gift 1. gang 1709 med Hans Pedersen Færden (1679-1734). Gift 2. gang 1735 med Tron Jørgensen, født 1692. Barn vi vet om fra 1. ekteskap:
 - a) Peter Hansen Færden, født ca. 1712
 - b) Berthe Hansdatter Færden, født ca. 1715.
 - c) Anders Hansen Færden, født ca. 1718.
 - d) Rønnaug Hansdatter Færden, født ca. 1718.
 - e) Marthe Hansdatter Færden (1723-1745)
 - f) Hans Hansen Færden, døpt 4/7-1725.
 - g) Simen Hansen Færden, født ca. 1729.
3. Mari Simensdatter (skifte 1731). Ble 1713 gift med Syver Paulsen Hval (i Haug). (ca.1678-1758), hans 1. hustru. Syver Paulsen var født på Nordre Hval. Det var flere barn i dette ekteskapet, men bare en levde ved skiftet etter Mari Simensdatter i 1731. De barna vi har funnet var:
 - a) Sara Syversdatter Hval, født ca. 1717. Død før 1726.
 - b) Jon Syversen Hval, født ca. 1720. Død liten.
 - c) Jon Syversen Hval (1721-1767). Ble eier av halve Nordre Hval (i Haug). Jon var gift to ganger, første gang med Mari Olsdatter og 2. gang med Mari Halgrimsdatter, se Ringerikske slekter II fra side 99.
 - d) Simen Syversen Hval, født ca. 1722. Død.
 - e) Rønnaug Syversdatter Hval, døpt 29/3-1725. Død.
 - f) Sara Syversdatter Hval, født ca. 1726. Død.
4. Helge (Helle) Simensdatter. Død 1753. Ble 1713 gift med Engebret Alvsen Alm (1684-1727). Skifte etter Engebret 8/8-1727. Han var gårdbruker på Alm i Åsbygda, som han eide sammen med sine søsken. Flere barn:
 - a) Marthe Engebretsdatter Alm. Trolovet 5/5-1748 med Lars Gundersen Trøgstadie, Folefoss (1725-1779). Fikk barna *Engebret, Ragnhild* gm Jørgen Knutsen, og *Kari*, født 1753.
 - b) Alf Engebretsen Alm (1718-1797). Gift 1753 med Mette Ellingsdatter.

- c) Anne Engebretsdatter Alm, født ca. 1723.
- d) Kari Engebretsdatter Alm, født ca. 1723.
- e) Amund Engebretsen Alm, født ca. 1727.
- 5. Gubjør Simensdatter. Ble ca. 1720 gift med Lars Andersen Lysti, Østre Somdalen som antagelig var død før 1728. Som enke lånte Gubjør 400 rdl av lensmann Gunvald Nubsen Strande mot pant i gården. Gunvald ble senere eier av Østre Somdalen noen år. Fire barn:
 - a) Anne Larsdatter Somdalen, døpt 28/3-1722. Ant. død 1798. Forærte gaver til Haug og Viker kirker i tiden 1776-1779.
 - b) Anders Larsen Somdalen, døpt i Haug 29/9-1723, døde 4 måneder gammel, ble begravet 26/2-1724.
 - c) Berte Larsdatter Somdalen, døpt 3/2-1725. Kanskje var det hun som 14/7-1765 ble gift med soldat Bjørn Pedersen Teigen, døpt 11/8-1737. Han var sønn av Peder Knutsen Blakstvedteie og hustru Ingeborg Andersdatter Elsrud, Torstensrud.
 - d) Rønnaug (Rønnuf) Larsdatter Somdalen, døpt i Haug 6/10-1726.
- 6. Eli Simensdatter. Gift 1719 med Ellev Iversen Halsteinrud, Haga. Barn:
 - a) Hans Ellevsen Sandaker (1724-1807). Gift 1. gang med Barbro Engebretsdatter Havig. Gift 2. gang 1752 med Gunhild Jonsdatter Gardhammer. Gift 3. gang 1774 med Martha Pedersdatter Leirfaldet. Det var barn i alle tre ekteskapene.
 - b) Simen Ellevsen Opsal.
 - c) Maria Ellevsdatter Opsal. Gift med Truls Jonsen Flaskerud, født 1738.
 - d) Mari Ellevsdatter Opsal. Gift to ganger. Gift 1. gang etter 1751 med enkemannen Steffen Evensen Knestang (1704-1756), gift 2. gang 1757 med Torsten Gudbrandsen Knestang.

Gudbrand Simensen Fjøsviden (1692-1751) ble 1723 gift med **Randi (Ragnhild) Paulsdatter Hval** (i Haug). De ble trolovet 17/3-1723. Randi er ikke nevnt i Ringerikske slekter II under Hval, men navnet tyder på at hun var søster til Syver Paulsen Hval, Gudbrands svoger. Gudbrand var på Fjøsviden fra før 1721. Det var skifte etter Gudbrand Simensen Fjøsviden 6. juli 1751. Dødsboet eide da Fjøsviden av skyld 4 lisp, som skulle tilfalle sønnen Simen mot at han betalte sin søster 200 rdl. Dermed eide boet 1/2 fj. i Alme, hvorav sønnen fikk 1/3 fj. og datteren Rønnaug gift med Helge Ellingsen Bårnås, Grønvold 1/6 fj. Gudbrand fikk et barn før han giftet seg:

1. Rønnaug Gudbrandsdatter, født på Elsrud og døpt 1/11-1721. Død 8 måneder gammel og begravet 14/6-1722). Barnets mor var Siri Olsdatter Elsrud. (Fra kirkeboken 9. og 10. august 1721: *Abs: Siri Olsdatter Elsrud besøvet av Gudbrand Simensen Fjøsviden*).

Barn i ekteskapet:

2. Anne Gudbrandsdatter, født i Fjøsviden og døpt 12/6-1723.
3. Rønnaug Gudbrandsdatter, født i Fjøsviden og døpt 4/11-1725. Død, begravet 24/8-1726.

4. Rønnaug Gudbrandsdatter, født i Fjøsvisa og døpt 14/2-1728. Kalte seg Grønvold da hun 9. juni 1746 ble trolovet med Helge Ellingsen Grønvold, senere Vaagaard (1719-1791), født på Bårnås og død på Vågård.
Kaveringsmenn ved trolovelsen var Erik Hval og Helge Hallingby.
Rønnaug og Helge ble viet 24. juli 1746. Helge Ellingsen kjøpte Vågård sammen med farbroren Erik Helgesen Hval den 14/10-1752. Ble i 1754 eneeier.
Som nevnt ovenfor arvet Rønnaug 1/6 fjerding i Alme, samt 200 rdl i gården Fjøsvisa, det siste fikk hun utbetalt av broren Simen Gudbrandsen
Deres barn som vi vet om (se forøvrig heftet Ringerike av 1981):
- a) Elling Helgesen Vaagaard, døpt 20/7-1749. Født på Grønvold. Død på Vågård 1817. Gift 1775 med Marte Paulsdatter Oppegården, Bårnås, født 1741 og enke etter Elling Ellingsen Bårnås d.y., som var fra Oppegården. (Hennes farmor var Ingeborg Nilsdatter Viker, død 1729). Fem barn, hvorav tre, en datter og to sønner nådde voksenalder. De tre var: *Rønnaug Ellingsdatter Vaagaard*, født 1775 og gift med 1. Erik Christoffersen Heen, og 2. Anders Hansen By, Heen. *Helge Ellingsen Vaagaard* (1781-1817), Eidsvoldsmann, og *Erik Ellingsen Vaagaard*.
 - b) Tore Helgesdatter Vaagaard, døpt 10/9-1752. Gift med Wegger Olsen Alme (1752-1825). To barn: *Helge*, død ung og ugift, *Rønnaug*, gm Anders Iversen Sætrang (1784-1856).
 - c) Gulbrand Helgesen Vaagaard, døpt 9/11-1754 og død på Poverud i Asker 7/2-1828. Han ble 15/5-1802 trolovet med Kjersti Torkildsdatter Flakerud, døpt 19/8-1781 og død på Poverud i Asker 4/5-1855. Kaveringsmenn ved trolovelsen var Jens Tandberg og Christen Tandberg. Bodde på Ulberg i Sigdal, Eikeberg i Lier, Opsal i Lier og Poverud i Asker. Barn: *Helge*, født 1804. Død 1 uke gammel. *Torine*, født 1806, død 1 uke gammel. *Live* (1811-1875) ble 1832 gift med Iver Nilsen Skagnes (1794-1854). *Randi*, født 1817 ble 1841 gift med Ole Jørgensen Eriksrud.
 - d) Anne Helgesdatter Vaagaard. Ble 1779 gift med Ole Olsen Rishovd. Deres datter *Rønnaug Olsdatter Rishovd* (1787-1816) var første kone til Asle Skatvedt som var gift andre gangen med Anne Gudbrandsdatter Fjøsvisa (1795-1825).
 - e) Randi Helgesdatter Vaagaard, døpt 21/8-1757. Død 1817. Ble nok gift med enkemannen Daniel Hansen Hafnor, Frøshaug (1731-1807).
5. **Simen Gudbrandsen Fjøsvisa** (1729-1781) var neste eier, se fortsettelsen.

Simen Gudbrandsen Fjøsvisa (1729-1781), frøs ihjel på Fjøsvisfjellet 52 år gammel og ble begravet ved Viker kirke 25/3-1781. Han ble 1760 gift med **Mari Olsdatter Strande** (1737-1815). Som enke ble Mari gift igjen i 1782 med Erik Torkildsen Flakerud (1760-1836). Simen var meget formuende. Han var eier av Fjøsvisa fra 6/7-1751, og han ble eier av 1/3 fjerding i Alme etter sin far. Han betalte som før nevnt 200 rdl til søsteren Rønnaug. Han eide også Klintodden og Teigen. Det var skifte etter Simen 10/5-1782. Boet eide da Fjøsvisa, takst 1800 rdl, Klintodden (også skrevet Klinkodden), takst 500 rdl og Teigen, takst 250 rdl. Brutto i boet var 3193 rdl, og nettoen var 3018 rdl.
Simen og Mari hadde disse barna:

- 1. **Gudbrand Simensen Fjøsvisa**, døpt 12/9-1762 og død i Ringen, begravet ved Viker kirke 14/1-1831. Han var eier av Fjøsvisa fra 1781, se fortsettelsen.

2. Anne Simensdatter Fjøsviden, ble begravet 4 dager gammel 23/5-1762. Antagelig var hun tvillingsøster til Gudbrand
3. Ole Simensen Fjøsviden (1765-1795). Han var ugift. Han frøs også ihjel. Han eide halve Teigen fra 1781 til 1791. Det var skifte etter Ole 14/7-1796.
4. Margit Simensdatter Fjøsviden (1769-1839), død på Nesmoen, var gift to ganger. Hun ble 1. gang trolovet 25/10-1789 med Nub Gudbrandsen Holte, Hengslet (1758-1804) som var født på Enger og var eier av Hengslet.
Margit ble trolovet 2. gang 19/1-1805 med «national soldat» og senere husbonde på Nesmoen, Gudbrand Nielsen Nesmoen (1774-1824). Der var ingen barn i noen av ekteskapene.
Margit Simensdatter eide halve Gravlimoen i 1804-1805, da hun overdro denne delen til sin bror Bjørn.
5. Bjørn Simensen Fjøsviden (1771-1807). Var ugift. Var eier av halve Gravlimoen fra 1805 til sin død. Skiftet etter Bjørn begynte 2/11-1807 og sluttet 23/9-1808. Boets nettosum var 1872 rd.
6. Guri Simensdatter Fjøsviden (1774-1801) ble 1795 gift med Torgrim Gudbrandsen Holte (1765-1822). Han var broren til ovennevnte Nub, han var født på Hengslet og han eide Nordre Holte. Deres barn var
 - a) Gjertrud Torgrimsdatter Holte (1796-1876) gift 1832 med Elling Paulsen Enger (1805-1859).
 - b) Simen Torgrimsen Holte, født 1798, død.
 - c) Gudbrand Torgrimsen Holte, døpt 26/5-1799 og død i Hunsdalen 17/2-1847. Umyndiggjort.
 - d) Mari Torgrimsdatter Holte (1801-1877) gift 1823 med Iver Jacobsen Skagnes (1799-1869), eier av Nordre Skagnes.
 (Torgrim Gudbrandsen Holte giftet seg igjen i 1802 med Ingeborg Christoffersdatter Hougsrud (1771-1827) og fikk ytterligere 6 barn, hvorav en eller to døde små.
 - e) Christopher Torgrimsen Holte, født på Nordre Holte og døpt 29/1-1803. Død liten og ble begravet i mai 1803.
 - f) Guri Torgrimsdatter Holte, døpt 16/9-1804. Død i Krødsherad ca. 1831. Var ugift.
 - g) Berte Hansine Torgrimsdatter Holte, døpt 28/2-1807. Død ugift i Krødsherad (etter 1845)
 - h) Gunhild Marie Torgrimsdatter Holte, døpt 3/9-1809. Ble 1836 gift med Syver Trondsen Mikkelsødegården eller Bangsødegård, senere Kammen. De kjøpte Engerodden i 1842.
 - i) Gulbrand Torgrimsen Holte d.y., døpt 18/8-1811. Døde ugift omkring 1837. Det var skifte etter ham 3/4, 30/5 og 26/6-1838. Bruttoformue 2024 spd, gjelden var 2122 spd. Underskuddet var 97 spd.
 - j) Maria Torgrimsdatter Holte, født 8/10-1814 og død 27/3-1815.)
7. Randi Simensdatter Fjøsviden (1778-1789).
8. Marie (Mari) Simensdatter Fjøsviden (1781-1855) ble 1810 gift med Trond Trondsen Gunbjørud (1784-1847). Til Olsvika omkring 1809. Ved skiftet etter faren 10/5-1782 fikk Marie 165-1-14, og ved skiftet etter søsteren Randi 25/11-1789 fikk hun 15-2-1. Tilsammen ble dette 180 rd, 3 ort 15 sk. Maries stefar Erik Flaskerud lyste avkald på disse hennes arvemidler 14/12-1807, da Marie fikk seg kjæreste. Barn:
 - a) Erik Trondsen Olsvigen, født i Gunbjørud og døpt 8/6-1811. Ble selveier på Olsvika. Giftet seg med Mari Andersdatter Tossevigen, født 22/1-1819.

- b) Simen Trondsen Olsviken, født i Olsvika og døpt 18/7-1813. Ble konfirmert i 1828. Døde ca 1846 i Nyköping i Sverige. Var gift og fikk 2 barn hvorav den eldste var hos moren i Bergen i 1847. Barna var: *Thora Marie*, født ca.1842, og *Harald Thorvald Johan*, født ca.1844.
- c) Trond Trondsen Olsviken, født 12/1-1816. Ble gift 1845 med Mari (Marit, Margit) Torkildsdatter Johnsrud, født 28/6-1820.
- d) Gudbrand Trondsen Olsviken, født 25/1-1820. Levde i 1847.

Gudbrand Simensen Fjøsviden, døpt 12/9-1762, død i Ringen og begravd ved Vikar kirke 14/1-1831, var gift to ganger. Han ble 1. gang gift 1781 med **Gjertrud Trulsdatter Bergsund** (1762-1802), skifte 30/8-1802. Gudbrand giftet seg att 14/8-1803 med **Ingri Nilsdatter Nesmoen**, født på Nesmoen og døpt 26/5-1782. Gudbrand var eier av Fjøsviden fra 1781 til 1819. Da gikk han over på fæderåd, og fortsatte å bo i Ringen. Han eide også en tid Teigen og halve Busterud (dvs. Klintodden, der han bodde ved skiftet etter faren 10/5-1782).

Gjertrud Trulsdatters foreldre var Truls Aslesen Bergsund, døpt 1/1-1708 og begravet februar 1798, og hustru Gjertrud Trondsdatter Rishovd (ca.1718-1800), begravet mars 1800.

Ingri Nilsdatter Nesmoens foreldre var Niels Eriksen Hæl, Nesmoen, døpt 16/1-1740 og født på Nesmoen, og hans hustru Else Gudbrandsdatter Kihle (1744-1801).

Gudbrand Simensen og Ingri Nilsdatter bodde på Ringen fra 1819 eller litt før, se senere. Gudbrand sees å ha fått 8 døtre i sitt første, og 7 barn i sitt annet ekteskap:

1. **Mari (Marie) Gudbrandsdatter Fjøsviden**, døpt 19/1-1783 og død, begravet 4/12-1850 var født på Klintodden. Hun ble 28/12-1802 trolovet med **Gudbrand Torkildsen, Busterud, Flakerud** (1776-1844). Han var kalt **Klintodden** ved giftermålet..
Gudbrand Torkildsen (Busterud'n eller Store-Busterud'n), som var inderst på Fjøsviden i 1801, overtok halve Busterud etter broren Erik i 1802, resten av Busterud samt Klintodden eide han fra 1809, og han eide halve Fjøsviden fra 1822 til 1835. Se fortsettelsen senere i historien. Gudbrands bror Torkild Torkildsen Gren bodde også i Fjøsviden en kort stund i 1795, før han flyttet til Gren i Krødsherad
2. Gjertrud Gudbrandsdatter Fjøsviden, døpt 29/5-1785 og død 1843, ble 1804 gift med Kristoffer Nielsen Nesmoen (1779-1855). Etter å ha bodd på Gravlimoen, i Åset, på Havik og i Solum, kjøpte Kristoffer i 1827 Ramberget. Hadde disse barna:
 - a) Else Kristoffersdatter Ramberget (1805-1865) var født på Nesmoen og døde ugift i Ramberget.
 - b) Gudbrand Kristoffersen, født på Gravlimoen og døpt 12/10-1806, død sammesteds og ble begravet i februar 1807.
 - c) Gjertrud Kristoffersdatter Ramberget, født i Gravli og døpt 16/8-1807. Tjente på Haugerud da hun ble konfirmert i 1824. Ble 2/1-1835 gift med Henrik Hansen Berggården «af Hole», født ca. 1802.

- d) Mari Kristoffersdatter Ramberget, født på Gravlimoen og døpt 22/9-1810 på Gravlimoen, ble 30/6-1831 gift med Arne Thorsen Auren (1806-1867), født på Strømmen (Langbråten) og bodd på Leikebakke og i Auren (Holteeie). Kjøpte Kjennsrudhagen i Hedalen 1844. 8 barn, flere utvandret.
 - e) Nils Kristoffersen Ramberget, født på Gravlimoen og døpt 27/2-1813, død i Myra, Norderhov 1900, ble i 1845 eier av Ramberget etter sine foreldre. Ble 12/2-1848 gift med sitt søskenbarn Rønnaug Aslesdatter Rønrud, født Rishovd i Krødsherad 1824. Rønnaug død på Myra 17/5-1904. Nils, Rønnaug og deres eneste sønn Kristoffer flyttet fra Ramberget i 1873. Nils Kristoffersen Ramberget eide Vesetrud i Haug 1875-1879. Eide Burud fra 1880 til 1885. Kjøpte Øvre Bjerke på Ask i slutten av 1880-årene. Var eier til midten av 1890-årene. Kjøpte Myra på Ask i 1895. Myra er fortsatt i slektens eie.
 - f) Gudbrand Kristoffersen Ramberget (1815-1896) var født i Åset. Ble 1851 gift med enken Eli Aslesdatter Enger (1817-1908) på Nordre Enger. Hun var født på Lunde. De bodde på Nordre Enger som de eide.
 - g) Kari Kristoffersdatter Ramberget (1818-1902) var født på Havik i Lunder. Hun ble 1846 gift med Lars Olsen Øihuus (1821-1864). De drev landhandel på Heia. Kari ble kalt «Kari Vegamotet», se forøvrig «Gard og Bygd i Sør-Aurdal» bind C side 193.
 - h) Simen Kristoffersen Ramberget (1821-1891) var født på Havik. Simen ble i 1867 eier av Søndre Ramberget. Han ble 1852 gift med Gunhild Iversdatter Skagnes (1826-1898) fra Nordre Skagnes. De bodde i Søndre Ramberget som Simen drev. Simen ble i folketellingen 1865 kalt husmann.
 - i) Erik Kristoffersen (1825-1828) var født i Solum, der han også døde.
 - j) Anne Kristoffersdatter Ramberget (1829-1909), født i Ramberget, ble 1858 gift med Ole Olsen Teigen (1832-1923). De bodde endel i Søndre Øvrevolden, der Ole kom som forpakter for Busterud, n. I 1873 flyttet de til Nordre Ramberget, som Anne da overtok etter sin bror Nils.
3. Randi Gudbrandsdatter Fjøsviden, døpt 30/3-1788, ble 1806 gift med Helge Trondsen Bergsund (1777-1838). Helge kjøpte i 1811 plassen Lysti av skyld 1/2 lpd av Narve Olsen Somdalen. Lysti delte han senere i to, og beholdt selv den ene delen, Kvernstuen av skyld 1/5 lpd, mens han solgte den andre delen kalt Lysti av skyld 3/10 lpd til Anders Grønvold i 1821. Ved skiftet etter Helge Trondsen i 1840 ble Kvernstuen hjemlet enken Randi Gudbrandsdatter for 240 spd. Barn:
- a) Gjertrud Helgesdatter Kvernstuen, døpt 24/1-1807. Ble 8/3-1835 gift med Mons Gudbrandsen Amundstuen, døpt 20/7-1805.
 - b) Inger Helgesdatter Kvernstuen, døpt 17/7-1808. Bodde som enke i Kvernstuen 1865. Ble 20/1-1839 gift med Gudbrand Olsen Kihleeie, født ca. 1813. Død i Haugen u/Gunbjørud 13/3-1845. Fikk to døtre: *Olea*, født i Kvernstuen 3/7-1839 gift 1858 med Ole Johannesen Nordbyeie, født ca. 1827, og *Randi*, født i Gunbjørudeie 27/9-1843.
 - c) Trond Helgesen Kvernstuen, døpt 16/2-1811.
 - d) Gunhild Helgesdatter Kvernstuen, døpt 27/2-1813. Bodde ugift i Kvernstuen 1865. Til Amerika 1867.

- e) Gudbrand Helgesen Kvernstuen, født 19/12-1815. Døpt 4/1-1816 og død, begravet 15/1-1816.
- f) Thorine Helgesdatter Kvernstuen, født 17/6-1817.
4. Kari Gudbrandsdatter Fjøsviden, født 1790 og død 19/11-1865, ble gift 1. gang i 1813 med Trond Trulsen Somdalen (1790-1813). Kari ble gift 2. gang 1816 med enkemannen Nub Andersen Strande (1786-1834), som da hadde to barn med sin 1. hustru Rønnaug Iversdatter Skagnes (1787-1815). Kari og Nub bodde i Solum u/Strande før de i 1823 flyttet til Oppegården, Soknedalen.
- Barn ialt:
- Inger Torine Tronds datter, født på Somdalen og døpt 13/6-1813. Død 1867. (Karis barn med Trond Trulsen). Inger Torine vokste opp på Oppegaard og ble gift med Helge Gulbrandsen Kihle (1804-1844). Se bilde av Inger Torine i Lagesens «Ringerikske slekter III» side 239.
 - Berte Marie Nubs datter, født i Solum 31/3-1814. Visstnok død 19/6-1814. Berte Marie var Nubs datter i ekteskapet med Rønnaug Iversdatter.
 - Erik Nubsen, født i Solum 7/5-1815. (Nubs sønn i ekteskapet med Rønnaug Iversdatter). Erik bodde som voksen på Tranby. Ble gift med Guri Kristoffersdatter. De utvandret til Amerika med minst 6 barn i 1870.
 - Trond Nubsen, født i Solum 17/5-1817. Reiste til Trøndelag.
 - Rønnaug Nubs datter, født i Solum 11/9-1819. Reiste til Trøndelag.
 - Kari Nubs datter, født i Solum 9/8-1822. Reiste til Trøndelag.
 - Anders Nubsen, født i Lunder 16/9-1825. Død 15/12-1825.
 - Anders Nubsen, født i Lunder 7/10-1832. Ble 28/9-1854 gift med Guri Petersdatter Bergsund, født 5/7-1830. De utvandret til Amerika i 1866 med fire barn.
5. Marit Gudbrandsdatter, døpt 10/6-1792. Marit bodde på Halvorsbøle hos sin datter i 1865. Da kalt føderådskone og enke. Mulig død mellom 1865 og 1875. Med enkemannen Erik Torkildsen Flakerud (1760-1836) fikk hun datteren
- Gjertrud Eriksdatter, født 18/7-1822. Konfirmert i Vikar 16/9-1838. Ved konfirmasjonen ble foreldrene kalt Erik Torkildsen Fjøsviden og Marit Gudbrandsdatter. Gjertrud ble høsten 1854 gift med ungkar Anders Ellendsen Halvorsbøle, født 1811. De bodde på Hval da sønnen Gudbrand Andersen Halvorsbøle ble født 28/12-1855. I 1865 var Anders gårdbruker på Halvorsbøle med hustru, sønn og tjenestefolk, samt Marit Gudbrandsdatter. I 1875 bodde Anders og sønnen Gudbrand på Halvorsbøle. Anders var da inderst og dagarbeider. Antagelig var han blitt enkemann.
6. Anne Gudbrandsdatter (1795-1825), død på Rishovd, ble 1818 gift med enkemannen Asle Sjurdsen Skatvedt, Rishovd (1780-1826). Asle var første gangen gift med Rønnaug Olsdatter Rishovd (1787-1816), hvis foreldre var Ole Olsen Rishovd og Anne Helgesdatter Vaagaard. Den siste var Anne Gudbrandsdatters tremening. Anne og Asle fikk to barn (Asle hadde ialt 6 fra sitt 1. ekteskap):
- Kittil, født 1822, gift 1846 med Gunbjørg Olsdatter Vassendrudeie.
 - Rønnaug, født 1824 og (antagelig?) død i Myra 17/5-1904. Hun ble 12/2-1848 gift med Nils Kristoffersen Ramberget, døpt 27/2-1813 og død i Myra u/Sørgefoss 3/5-1900. Nils og Rønnaug var søskenbarn.

7. Gunhild Gudbrandsdatter (1797-1878), død i Kvernstuen, ble 1839 gift med Ole Narvesen Somdalen (1815-1884). Ole Narvesen var eier av Somdalshaugen fra 1840 til 1871. Gunhild og Ole fikk ingen barn.
8. Guri Gudbrandsdatter, født og død og begravet sammen med moren, som døde i barselseng i juni 1802.

I sitt 2. ekteskap med Ingri Nilsdatter Nesmoen, født 1782, fikk Gudbrand Simensen barna:

9. Gjertrud Gudbrandsdatter Ringen, født i Fjøsvisa og døpt 17/3-1805. Konfirmert 20/8-1820.
10. Simen Gudbrandsen Ringen, født i Fjøsvisa og døpt 4/6-1809. Ble konfirmert i Vikar 17/9-1826. Var fra 1839 eier av en del av Tveita på Veme sammen med sin mor.
11. Else Maria Gudbrandsdatter Ringen, født i Fjøsvisa og døpt 26/8-1810. Konfirmert i Vikar 17/9-1826.
12. Guri Gudbrandsdatter Ringen, født i Fjøsvisa 12/1-1812. Hun døde nok lita.
13. Niels Gudbrandsen Ring eller Ringen, født i Fjøsvisa og døpt 27/2-1814, død i Tveita 1868. Ble eier av en del av Tveita på Veme fra 1854 til han døde i 1868. Han var gift med Marte Helgesdatter Enger. De fikk ingen barn. Marte giftet seg igjen i 1871 med Gulbrand Helgesen Kihle d.y. (1835-1914), eier av Vestre Kile (se bilde av dem i Lagesen III side 240). Deres etterkommere eier idag Nedre Tveita, gnr. 60, bnr. 2.
14. Guri Gudbrandsdatter Ringen, født i Fjøsvisa 24/3-1816. Konfirmert i Vikar 31/8-1834. Bodde i 1865 som ugift og legdslem i Sandum på Veme (nær Tveita) hos husmannen Jon Johansen.
15. Inger Gudbrandsdatter Ringen, født i Fjøsvisa 25/4-1818. Konfirmert i Vikar 31/8-1834. Tjente på Nesmoen i 1865. Var da ugift.

Gudbrand Simensen flyttet som tidligere nevnt til Ringen, og lot i 1819 gården Fjøsvisa gå til auksjon. Den som fikk tilslaget var «Per Lensmann», Peer Levordsen Øvervolden.

Imidlertid solgte Per lensmann gården igjen i 1822. Kjøpere var Gudbrand Simensens svigersønn **Gudbrand Torkildsen Flaskerud** og dennes sønn **Gudbrand Gudbrandsen Klintodden**, «Store-Busterud'n» og «Vesle-Busterud'n». Gudbrand Gudbrandsen Klintodden skrev seg senere Fjøsvisa. Han var bare 16 år gammel i 1822. Kjøpesummen 1000 spd er nevnt, men kildene er uklare om hvorvidt dette var summen for hele gården.

Gudbrand Torkildsen Flaskerud (1776-1844), var den nest yngste av Flaskerud- kara. Han skrev seg både for Klintodden, Busterud og Fjøsvisa fordi han tidvis var eier av disse gårdene. Han ble i 1802 gift med den eldste datteren på Fjøsvisa, **Marie (Mari) Gudbrandsdatter Fjøsvisa** (1782-1850), døpt 19/1-1783. Gudbrand Torkildsen bodde i Fjøsvisa som inderst i 1801. Etter at de hadde giftet seg bosatte de seg i Klintodden som svigerfaren da eide, og som Gudbrand Torkildsen ble eier av i 1809. I Klintodden fikk de disse barna:

1. Dødfødt dreng 15. oktober 1803.
2. Tron Gudbrandsen, hjemmedøpt og død 20. juli 1805.
3. **Gudbrand Gudbrandsen Klintodden, Fjøsviden**, født i Klintodden og døpt 10. august 1806, død 7. januar 1867. Han fikk tilnavnet Busterud'n eller kanskje Vesle-Busterud'n, og han ble eier av Fjøsвика fra 1822, de 13 første årene sammen med faren, se fortsettelsen.
4. Gjertrud Gudbrandsdatter, født i Klintodden og døpt 15. januar 1809. Døde i mars samme år.
5. **Kristi (døpt Chirstie) Gudbrandsdatter**, født i Klintodden og døpt 24. februar 1810. Død 1891. Hun ble gift med **Iver Eriksen Rønnerud** (1814-1892) fra Jevnaker. Ble eier av Fjøsвика fra 1867, se senere.

Gudbrand Gudbrandsen Klintodden, Fjøsviden (1806-1867) var gift to ganger. Han ble 1. gang gift 16/11-1836 med enken etter Per lensmann, **Guri Knutsdatter** (1790-1852), født Granum (på Nes). Guri døde 18/6-1852 og ble begravet 29/6 samme år. Som enkemann giftet Gudbrand seg igjen 26/8-1853 med sin egen fosterdatter **Else Marie Olsdatter Næsmoen, Stenbekken** (1826-1913). Hun var datter til «Lang-Ola», Ole Nilsen Nesmoen.

Gudbrand Gudbrandsen Fjøsviden som gikk under oppnavnet Busterud'n (eller vesle-Busterud'n), var en rik mann, men noen barn som levde opp fikk han aldri i sine to ekteskap. Han ble allerede i 1822 eier av Fjøsвика sammen med sin far. I 1826 kjøpte han halvparten i ei bygdesag ved Kvernstuen og halvparten av vannrettighetene i elven Somma. I 1832 kjøpte han Nordre Finsand på auksjon for 708 spd. I 1835 kjøpte han sin fars andel i Fjøsвика og ble eneeier. I 1845 ble han eier av Busterud, Klintodden og Finneplassen. Kjøpesummen var 400 spd. + livøre til sin mor Marie Fjøsviden:

«Skjøte fra enken etter Gudbrand Torkildsen med laugverge og Iver Rønnerud til Gudbrand Gudbrandsen på Busterud med derunder liggende Klintodden og Finneplassen av ny skyld 4 dl 18 sk for 400 spd + årlig livøre til Marie Gudbrandsdatter».

Skjøtet var datert 15. mars og tinglyst 7. juli 1845.

I 1846 eide Busterud'n en kort tid Søndre Holmen. Søndre Bakke eide han også en tid. I 1853 kjøpte han Lysti, men solgte igjen etter tre år. Viker gård ble han eier av i 1861, Søndre Skagnes i 1862, Midt-gården Grønvold i 1866. Ved sitt ekteskap med Guri Knutsdatter ble han eier av Per Øvervoldens eiendommer, og de var heller ikke få: Søndre Øvervolden hadde Per lensmann kjøpt i 1815. (Den eiendommen kjøpte forresten Busterud'n tilbake på auksjon i 1853, etter at han hadde solgt den fra seg i 1846). I 1820 hadde Per lensmann kjøpt Nes gård sammen med Jesper Hallingby. De delte den gården mellom seg, og Per beholdt Volden og Fagernes. Disse sistnevnte gårder kom selvfølgelig også i Gudbrand Gudbrandsen Fjøsvidens eie. Året før, i 1819 hadde Per lensmann kjøpt Fjøsвика. I 1822 solgte han som før nevnt gården til Gudbrand Torkildsen og sønnen Gudbrand Gudbrandsen.

Gudbrand Fjøsvidgen var også agent for amerikabåter. Før jul 1852 sto følgende i Ringerikes Ugeblad:

«Mærk! I April afgaaer Skibet «Odin» til Qvebek i Amerika. Det rummer 190 passagerer. Fragten betaales med 14 Spd. for voxne Personer, Børn under 10 Aar det halve, og Pattebørn gaae frie. De, som ønske at skrive sig ind, have at henvende sig til Gulbrand Fjøsvidgen.»

Før Guri Knutsdatter ble enke i 1834, hadde hun og hennes første mann, Per lensmann, tatt til seg småjenta Kari Nilsdatter Lunde, som da var to år. Noen år senere tok hun og hennes nye ektemann Gudbrand Fjøsvidgen til seg Else Marie Olsdatter Stenbekken (1826-1913). Else Marie Olsdatter mistet sin mor 10 år gammel og hun mistet sin far, «Lang-Ola» Nesmoen da hun var 15 år gammel. Kari Nilsdatter Lunde (1832-1911) ble senere gift med Lars Olsen Teigen, Huset (1827-1911).

Guri Knutsdatter hadde sagt til sin mann Busterud'n, at hvis hun døde, og han ville gifte seg igjen, så skulle han gifte seg med fosterdatteren Else Marie Olsdatter, hvilket han også gjorde.

Busterud'n og Else Marie bodde mest i Fjøsvidga, men bodde nok også litt på andre gårder som Busterud'n eide.

Busterud'n og Guri Knutsdatter hadde ikke fått noen barn. Busterud'n og Else Marie fikk heller ikke noe barn som vokste opp, men Else fødte disse:

1. Mari, hjemmedøpt og død i oktober 1853, begravet 30/10 1853. Presten har tilføyd: «Fødsel og dødsdatum vides ikke, da jeg nu har faaet gravseddelen, at saa, man hun begravet 30/10».
2. Gunhild Maria, født 17/7-1859 og hun døde 12/8 samme år. Hun ble begravet 25/8-1859. Hun ble altså 3 uker gammel.
3. Gudbrand, født 17/7-1865 og hjemmedøpt. Død 5/9 og begravet 14/9 samme år, 1 3/4 måned gammel. Døde før hjemmedåp ble bekreftet.

I kirkeboken for 1848 står denne dåpen:

Døpt 25/5 1848 (u): **Hans Andreas**. Moren var Margit Olsdatter Gulsplassen. (Feilskrevet for Margit Olbjørnsdatter?). Utlagt som barnefar: Gift mann Gudbrand Gudbrandsen Busterud. Det er høyst usikkert om barnefaren var Busterud'n.

Ved folketellingen 1865 hadde Busterud'n syv tjenestefolk samt en 11 år gammel gutt i legd.

På Fjøsvidga inkludert Busterud var det 5 hester, 18 storfe, 20 sauer og 5 griser.

Utsæden var 16 tønner korn og 20 tønner poteter.

Før Busterud'n døde på Fjøsvidga 7. januar 1867 hadde han skrevet testamente. Ifølge dette ble hans formue etter hans død delt på de to arvingene, som var enken Else Olsdatter og søsteren Kristi Rønnerud. Else fikk gårdene Viken og Søndre Skagnes + en større pengesum, og Kristi Rønnerud fikk resten.

Eier av Fjøsvidga fra 1867 var som nevnt tidligere **Iver Eriksen Rønnerud** (1814-1892), gift med **Kristi Gudbrandsdatter Klintodden, Fjøsvidgen** (1810-1891).

Kristi og Iver Rønnerud hadde barna:

1. Anne Margrethe Iversdatter Rønnerud, født 1836, ble 1862 gift med Otto Fredrik Sigismund Bärnholdt, cand. jur.
2. **Julie Iversdatter Rønnerud** (1840-1917) ble gift med den kjente sakføreren **Oluff Thorvald Petersen Lie** (1837-1911). Han ble neste eier av Fjøsvisa, se fortsettelsen.
3. Lina Mathea Iversdatter Rønnerud, født 1842, ble gift med Rasmus Gjerde Søgaard Dahl, født 1831. Cand. philos. og bankfullmektig.
4. Erik Gustav Iversen Rønnerud (1849-1856).

Julie Iversdatter Rønnerud (1840-1917) ble gift med sakfører **Oluff Thorvald Petersen Lie** (1837-1911). Sakfører Lie (cand. jur. fra 1862) ble først eier av Nedre Vang, der han hadde vokst opp. Han ble eier av Busterud i 1868, eier av Fjøsvisa i 1870, av Kvelsrud på Jevnaker i 1871, av Volden på Nes i 1875 sammen med svigersønnen, bankfullmektig Rasmus Gjerde Søgaard Dahl. I 1880 delte de Volden i to deler, og sakfører Lie ble eier av den delen som ble kalt Fagernes. Svigersønnen R. Dahl eide Volden fra 1880 til 1888. Sakfører Lie kjøpte i 1870 Haugerud av Torgrim Olsen Rustand, Haugerud. Sakfører Lie var også eier av Øvre Vang, Øvre Toso, Nedre Toso, Finsandgårdene samt flere skogeiendommer. Barn:

1. Ingeborg Lie, født 1867. Ble gift med Johannes Christophersen, som døde 1935. Han var læge i Oslo. Han eide Busterud fra 1908. 1 sønn:
 - a) Leif Lie Christophersen (1895-1965). Eier av Busterud fra 1935. Gift med Åse Norstrøm (1900-1991) fra Østre Gausdal. Sønnen *Nils J. Christophersen*, født 1938 ble eier av Busterud fra 1967. Han ble gift med Sissel Mossin, født 1939. Tre barn. Deres eldste sønn *Espen Johannes Christophersen* f. 1962 er eier av Busterud fra år 2000. De to andre barna er Anne Pernille og Leif Erik, født 1965.
2. Ragna Lie, født i Ullensvang 1870. Hun var gift to ganger. Gift første gang i 1892 med pastor Otto Christian Christophersen, senere sogneprest og prost i Hønefoss, født 1867 og død 1928. Ragna ble 2. gang gift med byråsjef Hans Jørgen Aall, Oslo.
3. **Iver Peter Einar Lie** (1872-1937). Eide Søndre Finsand 1905-1908, og Fjøsvisa fra 1908, se fortsettelsen.
4. Gunvor Lie, født 1874. Ble gift med godseier E. G. Borch, Mo gård på Jevnaker. 2 sønner og 2 døtre. E. G. Borch eide Nordre Finsand fra 1908.
5. Ragnvald Lie, født 1877. Var ingeniør, med kontor i Oslo. Var bl.a. eier av Nedre Vang, og han ble eier av Fagernes gård i Ådalen fra 1908. Gift med Lill Holm. Barn:
 - a) Karen.
 - b) Arne Holm Lie, født 1906. Eier av Fagernes fra 1959. Gift 1. gang med Vera Herlovson født 1912, gift 2. gang 1972 med Karen Elise Ellingsen, født 1916. Barna fra 1. ekteskap:
 1. Berit Lie, født 1941. Gift 1964 med Johan Bertnes. Fikk barna Hanne 1965 og Håkon 1968..
 2. Vera Elisabeth Lie, født 1943. Gift 1965 med Frode Galtung. Fikk barna Kristin Helene 1970 og Lars 1975.
 3. Håkon Lie, født 1946. Gift 1969 med Tove Schjeldrup Mathiesen. Fikk døtrene Annicken 1970 og Nina 1972. Håkon eier Fagernes idag.
 - c) Jan Weiner.
 - d) Ragnar.

6. Thor Olaf Julius Lie (1881-1904) var gift med Kari Edwardsdatter Flaskerud (1879-1940). Kari var eier av Flaskerud. En sønn:
- a) Thorvald Kaare Edvind Lie, født 15/9-1903 og død ved en drukningsulykke 13/9-1937. Var gift med sin kusine Thora Holmboe Lie (1906-1995). En sønn: *Thorvald Kaare Lie*, født 1931. Var gift med Jorunn Spiten, født 1936. De ble senere skilt. Thorvald Kaare ble eier av Flaskerud i 1938. Tre sønner:
 - 1. Thorvald Kaare Lie, født 1964 eier Flaskerud i 2004. Han er gift med Torill Foss, født 1967. Deres barn født før 2001: Kari f. 1996, Edvard Flaskerud f. 23/3-2000.
 - 2. Trond Halvor Lie, født 1966.
 - 3. Jo Torkel Lie, født 1972.
7. Yngvar Lie, født 1885, var forstkandidat og godseier. Eide bl.a. Haugerud i Ådalen fra 1908. Var gift to ganger. Han ble 1. gang gift med Margrethe Bergljot Martinsdatter Rognerud, født 4/12-1885 og død 19/5-1949. Yngvar fikk en sønn og tre døtre med henne. Den ene datteren døde 4 måneder gammel. Gift 2. gang med Elisabeth Lütken, Oslo. Ingen barn i 2. ekteskap. Barna fra 1. ekteskap var:
- a) Elisabeth Lie, født 27/8-1910.
 - b) Marit Lie, født 22/12-1911 og død 29/4-1912.
 - c) Thorvald Y. Lie, født 1913, ble gift med Marie («Tuppen») Ørvig, født 1920. Deres sønn *Terje Yngvar Lie*, født 1951 er eier av Haugerud fra 1973. Han er gift med Lise Hundstad, født 1956. To sønner, Lars Thorvald og Thor Gunnar, født 1989. Thv. Y. Lie og hustru fikk også barna *Turi*, gift *Evensen*, f. 1944 og *Truls* f. 1953.
 - d) Ragnhild Lie, født 14/5-1915. Gift med Nils Amundur Frøisland, født 1915.

Iver Peter Einar Lie (1872-1937) var gift to ganger. Han ble 1. gang gift med **Erika Jensine Holmboe**, født i Hønefoss 1871. Gift 2. gang med **Anne-Karine Kohmann**. Einar Lie var eier av Søndre Finsand 1905-1908, og han var eier av Fjøsvisa fra 1908. Han hadde disse barna, alle fra 1. ekteskap:

1. Alfild Holmboe Lie, født 2/9-1903, gift 1928 med Herman Oppen, født 1897. Eide Lundesgården på Sokna fra 1913.
2. Thora Holmboe Lie (1906-1995), var gift med sin fetter Thorvald Kaare Edvind Lie (1903-1937). Han var eier av Søndre Finsand fra 1908 til han døde. Han var også eier av Flaskerud. Thora solgte Søndre Finsand etter mannens død. Thora og Thorvald Kaares sønn, barnebarn og oldebarn er listet opp tidligere i historien.
3. **Trygve Holmboe Lie** født 1908 ble gift med **Helga Rognerud**, født 1915. Trygve Holmboe Lie ble eier av Fjøsvisa fra omkring 1936. To barn:
 - a) **Einar Trygve Lie**, født 1937. Eier fra 1983. Har sønnene *Peter* 1966, *Lars* 1971
 - b) Karin Lie.

Kilder: Eyvind Fjeld-Halvorsen. Thorvald Kaare Lie. Terje Østro. Rudi Løken.
«Norske Gardsbruk», tingbøker, kirkebøker, skifteprotokoller, folketellinger og bygdebøker.

Jørgen Moes eventyrinformanter på Ringerike

Av Preben L. Johannessen

Norske folkeeventyr er et av de mest kjente og kjære kulturelementer her i landet. Det barn finns knapt, som ikke kjenner Per, Pål og Espen Askeladd eller har hørt om de store og stygge og skumle, men akk så dumme og lettlurte trollene. Og takket være Peter Chr. Asbjørnsen (1812 – 1885) og Jørgen Moe (1813 – 1882) har generasjon etter generasjon kunnet bli kjent med disse frodige fortellingene og det rike persongalleri som opptrer i de norske folkeeventyrene.

Asbjørnsen og Moe diktet ikke selv sine eventyr og fortellinger, slik flere andre i deres samtid gjorde. Asbjørnsen og Moe representerte noe helt nytt i norsk litteraturhistorie, ved at de lot folket selv komme i tale. De gikk omkring over store deler av Sør-Norge, også i Hole og Ringerike, og samlet inn eventyr. Det brede lag av befolkningen, allmuen, den gemene hop, folkedypet eller hva de nå litt nedlatende er blitt kalt, var det som fortalte. Og mens folket fortalte, satt Asbjørnsen og Moe og skrev ned.

Et sentralt tema i den forbindelse blir da spørsmålet om *hvem* som fortalte til Asbjørnsen og Moe. Hva vet vi om dem? Jeg vil i det følgende, med bakgrunn i Ørnulf Hodnes bok "Jørgen Moe og folkeeventyrene" fra 1979, si litt om Jørgen Moes eventyrinformanter fra vårt distrikt.

Jørgen Moe ble født på Mo gård 22. april 1813, som en av åtte barn av Engebret Olsen Moe (1780 – 1849) fra Vestre Vaker i Norderhov og Marthe Jørgensdatter Moe (1786 – 1846). Det var med Marthe at Engebret fikk slektsgården Mo, som han også tok navn etter. Jørgen hadde en bror, Ole som senere overtok Mo gård. Og han hadde seks søstre, Else Jørgine, Maren, Beate, Mads Eline, Marie Olava og Inger Lovise.

Nasjonalromantikken eller det nasjonale gjennombrudd dannet på mange måter den åndshistoriske bakgrunn for hans interesse for og innsamling av eventyrene. Omkring midten av 1800-tallet blomstret naturvitenskap og humanistiske vitenskaper i det lille landet Norge, som ikke hadde eget universitet før Det kongelige Frederiks Universitet startet opp i Christiania i 1813 (vedtatt etablert i 1811). Innen en rekke fagdisipliner ble det i disse årene produsert en ikke ubetydelig mengde bøker, avhandlinger og undersøkelser som nærmest kan karakteriseres som en slags gjenerobring av Norges-historien. Men selv om Jørgen Moe etter hvert ble godt kjent med det akademiske åndsliv - han ble utdannet teolog - er det liten tvil om at han viet mye oppmerksomhet til helt alminnelige mennesker og særpregete personligheter i bygdesamfunnet som han mente representerte ekte, menneskelige verdier, noe han ofte savnet i de akademiske og høyt dannede miljøer.

Men nå må vi begynne å se litt nærmere på hvem som fortalte eventyr til Jørgen Moe her på Ringerike. Allerede i ung alder begynte Jørgen Moe å interessere seg for eventyr, historier og fortellinger. På slektsgården Mo var det til stadighet håndverkere og andre reisende personer som fikk logi for en kortere eller lengre periode. Det var også flere mindre plasser under Mo, og fra disse plassene kan vi tro at det har kommet eldre kvinner og menn som har holdt levende fortellertradisjonen. Usannsynlig er det derfor ikke at disse til tider fargerike personer fortalte historier om mangt og meget, der de satt foran peisilden om kveldene. Og den unge og oppvakte Jørgen har da kanskje sittet midt iblant dem og lyttet.

13 år gammel, i august 1826, begynte Jørgen Moe på sitt artiumsforberedende kurs hos prost Støren, på Norderhov gamle prestegård – nåværende Ringerikes Museum. Her møtte han for aller første gang den ett år eldre Peter Christen Asbjørnsen, glassmestersønnen fra Christiania. Kanskje det var her de la grunnlaget for den senere og mer systematiske innsamlingen av folkeeventyr.

Imidlertid foretok ikke Jørgen Moe planlagte tradisjonsinnsamlinger her på Ringerike, Hole og Norderhov kirkesogn før omkring midten av 1830-tallet. Og i all hovedsak foretok han sine eventyrinnsamlinger i 10-årsperioden 1837-1847. Jørgen Moe skrev i et brev, datert 22. januar 1838, til sin venn Peter Christen Asbjørnsen "Jeg har nu paa alle Kanter her Spurlag efter "Kjærringer og Kæller" som kan brave Fantehistorier, og har alt faaet nogle faa, skjønt af mindre Betydning". På dette tidspunktet var altså Jørgen Moe i ferd med å skaffe seg en rekke informantkontakter her i distriktet, et arbeid som trolig har startet noe tidligere – kanskje i løpet av sommeren 1836. Begynnelsen er noe uklar, for vi vet at allerede omkring høsten 1834 hørte han fortellingen "De sju folene". Men våren 1838 har han for alvor kommet i gang med Ringeriksinnsamlingen, og det er eventyr skrevet opp på Ringerike som dominerer Jørgen Moes bidrag til "Norske Folkeeventyr", første hefte, som ble utgitt 29. desember 1841.

Jørgen Moe noterte eventyrene og fortellingene han hørte i små notisbøker, og fra hvert eventyr og fra hver fortelling han hørte noterte han alt fra et par linjer til flere sider. Disse notatbøkene er i dag oppbevart i Norsk Folkeminnesamling ved Universitetet i Oslo, og inneholder til sammen omkring 200 eventyroppskrifter. Det er dette originalmaterialet som er utgangspunkt for det vi i dag kjenner som "Norske folkeeventyr". Imidlertid er det et lite paradoks at han i liten grad noterte ned hvem som fortalte eventyret. Men etter nøye studier av Ørnulf Hodne vet vi i noen grad hvem som var Jørgen Moes informanter.

Engebret Askjem, også kalt Spitulanus, fortalte i henhold til kildene tre eventyr. Han fortalte "Om Nordenvinden", som er hovedfortellingen i eventyret "De tre prinsesser i Hvidtenland". Det andre eventyret han fortalte var "Den talende steenstøtte" og det siste han fortalte var "Gudbrand i Lia". Alle eventyrene trolig fortalt på slutten av 1830-tallet.

Engebret Askjem bodde på plassen Askjem, omkring en kilometer øst for Norderhov kirke, mellom Vaker og Norderhov. Askjem var en plass under Mo gård. Engebret Christiansen Askjem ble født i Norderhov hovedsogn høsten 1808 – som ekte barn av Christian Enersen Aschiin og Anne Johannesdatter. Engebret bodde på plassen fra han ble født helt til Jørgen Moe skrev ned eventyrene hans på slutten av 1830-tallet. Engebret ble konfirmert i Norderhov kirke i 1823 med karakterene "Tømmelig god i kundskaber og god opførsel". 19 år gammel ble han innrullert som soldat for Ringerikske musketeer-kompani – og ble oppført som husmannssønn og skomaker, men med anmerkningen "Svagelig". Engebret avtjente sin verneplikt, men fysisk var han liten og svak og dermed neppe skikket til hardt gårdsarbeid. Han har nok slått seg på en type arbeid som ikke krevde solid fysisk utrustning. Engebret bodde på plassen Askjem til han var omkring 50 år, og deretter flyttet han til Stadum i Hole hvor han var en slags husbestyrer. Han døde i 1881, var ugift hele livet og hadde heller ingen barn.

Else Færden var informanten til eventyret "Gale-Mattis". Imidlertid ble dette eventyret først publisert under tittelen "Gutten, som skulde bygge Bro, og som gjorde alt det, Mor hans bad ham".

Else Færden, som også var kusine til Jørgen Moe, tilhørte det mer velstående samfunnet av selveiende bønder på Ringerike. Hun ble født på gården Vestre Vaker i 1811. I 1830 giftet hun seg med Thor Andersen Færden på Øvre Klækken og hun flyttet derfor dit. Øvre Klækken var i tillegg til gård også skyss-skifte og gjestgiveri. Hvis vi antar at oppskriftsåret var 1838, var Else Færden på det tidspunkt en ung kone på 27 år. Hvem hun hørte det av, vites ikke. Men vi kan jo leke med tanken om at skyss-skiftet og gjestgiveriet peker seg ut, særlig også fordi dette eventyret representerer en mer grotesk og grovkornet humor. I gjestgiveriet møttes folk – for det meste menn – på gjennomreise. Her fortalte de helt sikkert hverandre nytt, her fortalte de hverandre gode historier om kvelden - i lys av skinnet fra peisen – og her hadde nok den oppmerksomme vertinne en strålende mulighet til å høre forskjellige former for muntlig tradisjonsstoff fra mange forskjellige kanter. Der er på den bakgrunn vi kan anta at "Gale-Mattis" var et eventyr Else Færden hørte som vertinne på Klækken.

Tore Jensen fortalte tre eventyr til Jørgen Moe, men ingen av disse eventyrene er benyttet i de forskjellige utgavene av Norske Folkeeventyr. Den ene eventyroppskriften etter Tore Jensen har overskriften "Fiskeren", de to andre har ingen overskrift. Alle tre er imidlertid såkalte under-eventyr, og til tross for at Jørgen Moes oppskrifter av disse er både lange og utførlige ble altså ingen benyttet. Etter all sannsynlighet er også her oppskriftsåret 1838.

Tore Jensen var innflytter til Ringerike og trolig var han født i Lier. Folketellingen for Ringerike av 1865 sier at inkludert "Husfader, Gardbruger og Selveier Olaus Færden" samt hans kone Maren, omfattet husholdningen på Hverven på den tiden 12 medlemmer, herunder sju tjenestefolk, en losjerende jente, ett legdslem – og Tore Jensen. Tore Jensen var ugift og "har sitt ophold af Husfaderen". Noe senere står det å lese at han er blind, men at han forsørges godvillig. Tore Jensen tilhørte den uformuende del av befolkningen og han tilhørte tjenerstaben på Hverven, før Olaus Færden trolig personlig påtok seg forsørgelsen av ham i han alderdom. Tore Jensen døde i 1880 og var nok blant de vanligste informantene til Jørgen Moe, både hva alder og sosial status angikk.

Beate Moe – Jørgen Moes søster – har vi også flere originaloppskrifter etter. Men hun samlet også inn og skrev ned eventyr etter oppdrag av sin bror Jørgen. Det er derfor usikkert hvilke eventyr hun fortalte til sin bror og hvilke eventyr hun fikk av andre i distriktet. Hun ga i hvert fall de to eventyrene "En frierhistorie" og "De sju folene" til Jørgen – det siste nedskrevet etter en variant fra Ådalen og publisert for første gang i 1843. Eventyret "Tro og utro" fikk Jørgen av sin søster Olava Moe.

Ørnulf Hodne skriver at i sin to år eldre søster Beate hadde Jørgen Moe en fortrolig venn og støtte, som delte hans interesse for og kjærlighet til denne folkepoesien. Og i henne fant han en både flink og dyktig medarbeider, som var av sentral betydning i forbindelse med innsamlingen av eventyr og utgivelsen av "Norske Folkeeventyr". Beate Moe bodde på Mo gård hele livet, forble ugift og døde som livørpike i 1890, 79 år gammel.

De var åtte barn på Mo, og hele fem av dem hjalp Jørgen på forskjellig vis med innsamlingen av folkeeventyrene. Etter hans søster Else finnes ingen originaloppskrifter, men som gift skrev hun selv opp flere Ringeriks-eventyr omkring 1850 - særlig etter Johanne Oppen. De er imidlertid mindre kjente og bare noen få er publisert. Eventyrene det her dreier seg om er "Eventyret om de tre Prinsesser som var kastet Fuglehams paa", "Ridder Grøndler og Jomfru Clara", "Fillete Johan", "Late-Lars", "Hanen som falt bryggeket" og "Gutten som målbandt prinsessen".

Lars Hansen Svendsrud er den siste personen vi her skal omtale, men han er kanskje også den viktigste. I et brev til Peter Chr. Asbjørnsen datert 18. april 1838 skriver Jørgen Moe:

"Jeg har i Paasken gjort en ikke ubetydelig Fangst af omtrent eet Dusin Eventyr, en gammel halt Skrædder, de heroppe sædvanlig kalde Lakoder, har fortalt. Alle udmærkede sig ved en særdeles Phantasirikdom i Kompositionen, og Mannen Fortalte med Liv; men han manglede derimot den Bestemthed i Udtrykket – naar Fortællingen andengang gjentoges – som saa fordeelaktig udmærkede Birthe Oddens Foredrag. Ogsaa er han fordærvet ved Krønike- og anden slet Almue-Læsning. Det er saaledes ikke en let Sag at gjenfortælle hans Eventyr. Paa den anden Side har de meget Værd: Du veed, vi med hverandre med Bedrøvelse havde opgivet Haabet om at finde Eventyr, hvori det Religiøse brød sig, som i nogle af de Grimmske. Jeg kan nu glæde dig med at vor Sorg i denne Henseende var ubrugt: eet Jomfru Maria, der, uagtet Mangt og Meget Norsk borger for dets Ægthed, i Idee aldeles og i Form meget ligner det Grimmske: "Das Marienkind" har fuldkommen for mig godtgjort vore Landsmænds Receptivitet for hiint religiøse Element. Men endnu et andet af samme Art: "Vor Herre og Gjerterud" beviser det Samme. Dette, egentlig et Legendeeventyr, erindrede jeg, da det fortaltes, igjen fra min Barndom, og det tiltalte mig derfor med sin barnlig simple Tro dobbelt. Det er forresten ægtenorsk. Af de øvrige er der især et om en Pige, som fordi hun lovede at kalde 3 gamle Kjærlinger Moster, blev hjulpen af dem ved sit Arbeide, hvilket udmærker sig ved djærvt Lune og ægte Humor. Foruden de anførte Eventyr fik jeg ogsaa af samme Mand en Variant til dit "Somme Kjærringer ere slige" der i det Hele har befæstet hiint Eventyrs Authenti, hvorom jeg før – som du husker – tvivlede. Dessuden meddeler Varianten et Par Træk meget bedre".

Dette er den mest opplysende og detaljerte informantbeskrivelsen Jørgen Moe har gitt. Her får vi for en gangs skyld presentert eventyrinformantens omtrentlige alder, hans fysiske beskaffenhet, yrke, fortellermåte og reportoar, samt antall eventyr han fortalte. I Norsk Folkeminnesamlings arkiv er det etter Lars Hansen Svendsrud 11 nummer:

- en variant av "Lillekort"
- "Høna tripper i berget"
- "Enkesønnen"
- "Askeladden som stjal trollets sølvender, sengeteppe og gullharpe"
- "De tre mostrene"
- "Herrepeer"
- et fragment til en variant av "Gjete kongens harer"
- "Jomfru Maria som Gudsmoder"
- "Gjertrudsfuglen"
- "Askeladden som kappåt med trollet"
- en fragmentarisk variant av "Somme kjærringer er slike"

Hele åtte av disse fortellingene ble brukt som hovedfortelling i førsteutgaven av Norske Folkeeventyr, og de representerer dermed grunnstammen i Jørgen Moes bidrag til denne samlingen – en samling som teller 28 eventyr fra Jørgen Moe og 25 eventyr fra Peter Chr. Asbjørnsen.

Lars Hansen ble født i 1789 på Bye gård i Hole, hvor hans far var husmann. Lars var bare ett år gammel da hans far døde. Etter at faren var død, fortsatte hans mor og hans søster å bo på

Bye. Hans mor – Dorte Torgersdatter – omtales som "Lægdslem, uden jord", hvilket kan tyde på at hun var arbeidsufør. Lars Hansen tilbrakte dermed sin barndom på denne storgården.

I 1804 ble Lars konfirmert i Hole kirke, men noe lyst hode var han ikke, for med karakteren "nogenlunde" sto han nok tilbake for de fleste hva kunnskap angikk. I "Ungt Manskabs Roulle for Ringerige Compagnie 1823" karakteriseres han som "Krøbling" og på grunn av sin fysiske defekt har han dermed sluppet militærtjeneste.

Et enkelt, stillesittende, lite mobilt og lite hardt fysisk arbeid som skredder måtte være passende for en bevegelseshemmet. Det var også som skredder han livnærte seg som voksen. På hvilket tidspunkt Lars Hansen tok seg arbeid som skredder vites ikke, men det er grunn til å tro at det skjedde da han flyttet fra Bye til plassen Svendserud – under Nedre Mo i Hole. Og det var her på Svendserud at Jørgen Moe traff han i påsken 1838 og ble fortalt de ovennevnte eventyr. Imidlertid var Lars aldri oppsitter på Svendserud – i 1838 var det Johannes Poulsen, og noen år senere var det snekker Iver Paulsen. Kanskje plassen Svendserud har inneholdt et lite håndverksmiljø.

Lars Hansen Svendserud har trolig bodd i bygda hele sitt liv – som en fattig, farløs ugift og vannskapt husmannsgutt uten jord, med dårlig anlegg for "boka" og med mor på legd. Det kan i det hele tatt ikke ha vært så greit å ha vært Lars. Men fortelle eventyr – det kunne han.

I følge ministerialbok for Hole døde Lars Hansen Svendserud 29. februar 1860 – som fattig legdslem, krøpling og ungkar – men han har kanskje vært den viktigste bidragsyter til det som alle i hele Norge i dag kjenner som vår nasjonale kulturskatt – Norske Folkeeventyr!

Bertil/Bertel-slekta på Ringerike.

Navnet Bertil (Bertel) er ifølge Norsk Personnamnleksikon av tysk opprinnelse og er en diminutivform av Berthold. "Dei eldste namneberarane som er omtala i norske kjelder (1400-talet), er mest tyskarar".

Noen Bertil er heller ikke nevnt i Tore H. Vigerusts publikasjon: "Hvem er Hvem. Folk på Ringerike 1300-1600".

Heller ikke forekommer noen Bertil blant "jordeigende bønder på Ringerike i 1624".

Pål Bertelsen Breien.

Men i professor E. F. Halvorsens artikkel i Heftet Ringerike 1958/59, om "Odelsbønder og leilendinger på Ringerike i 1624", dukker den første opp, i hvertfall med Bertil som patronymikon. Det er Pål Bertelsen Breien. Han må regnes som stamfar for slekta. Hvor han kom fra, vet jeg ikke. Han var neppe født på Breien. Han nevnes som skattebetaler på Breien i 1624, og var nok da nettopp kommet dit. En Villum Breien betaler skatt i 1612. I 1618/19 betaler Bård holding av garden.

På nabogarden Hjelle betaler Pål Hjelle holding 1612/13 og 1615/16. Han er borte fra Hjelle i 1618, da er Gaute der. Men at Pål Hjelle og Pål Breien er samme mann, blir bare en gjetning.

Bertil-navnet er mer utbredt i bygdene sør for Ringerike.

Modum.

På Enger var Gunder Bertelsen bruker i mange år. Han var født før 1620. Og på Hølen under Enger bodde Maren Bertelsdatter som var gift med Elling Gundbjørnsen Snekker i samme tidsrom. De hadde barna Gunder, Nils, Mads og Karen. (Opplysninger fra Ole Engebretsen Yttri).

Eiker, Drammen.

Norske Herredags dombøker 1613: Blant de Eikerbøndene som hadde plikarbeidsdager hos Laurentz von Hadelen på Semb, var Bertell Stafflen.

På S.Leversby i 1664 heter oppsitteren Peder, 66 år, og sønnen Bertel 16 år.

I 1666 er Bertel Leversby, 31 år, på sagene i Skotselven og Bertel Trompeter er strandsitter i Haugsund (Hokksund).

I tingbøkene for Eiker er nevnt Bertel Andersen på Strømsø i 1653 og i 1656 salig Bertel Nielsen Haderslev og hans hustru salig Kjersti Nielsdatter.

Hedrum i Vestfold.

Ifølge Hedrum Bygdebok var Henrik Fjære bruker av Fjære 1630-40. Han var gift med Dorte. Dorte ble som enke gift igjen med Nils Fjære. En sønn av første ekteskap, Hans Henriksen Fjære ble gift med Bodil (Borild) Bertelsdatter, en datter av skipper Bertel Børgesen, født ca 1606, fra Gui i Brunlanes. Bertelproblematikken må vel holdes utenfor her, men det interessante er at enka Dorte eide odelsgoods i begge Bygardene i Hole.

Pål Bertelsen

eide ikke noe i sin påboende gård Breien. I 1624 var 8 lispund gammelt Hamargods. Dette kirkegodset var "steint og reint", dvs en avgrenset part av garden. Bondegodset var på utabygds hender: Åste Forberg på Hedmarken eide 15 lispund, Erik Ovren på Modum eide 10 lispund og Jon på Søre By i Hole eide 8 settinger, (litt over 3 lispund).

Den samme Jon Bye eide i 1612 12 ½ lispund i Breien, foruten 1 skippund i Kile og 10 lispund i By, garden han bodde på. I 1615 eide Jon Bye 8 settinger i Breien, 1 skippund i Kile, 5 settinger i Vegstein og 10 lispund i By.

12 settinger = 1 såld. 1 såld tilsvare 1 fjerding = 5 lispund = ¼ skippund.

I 1647 eier **Bertel Breien**, (sønn av Pål), 1 fjerding korn uten bygsel i Søre By, det er hans odel. *Enken på Fjære*, dvs. Dorte, eier 4 lispund rugmel uten bygsel i Søre By, det er også hennes odel. Hun eier det samme i 1648, men i 1650 er det Nils Fjære som eier denne parten.

Pål Bertelsen betaler i 1623/24 8 daler i bygsel for 8 lispund gods i Breien.

I 1629/31 er han kirkeverge.

I årene framover fortsetter Pål Breien å betale holding av garden, og i 1646 betaler han koppskatten.

Erik Overn på Modum eide som sagt 10 lispund i Breien i 1624. Seinere eier Sissel Overn dette godset. Eriks far kalles i 1624 for **Gunder Breen fra Breien på Ringerike**. (Modums Historie V, s.70).

Pål Breien er oppsitter også i 1647. Da eier Gudbrand Forberg på Hedemarken 1 skippund korn med bygsel, Kongl. Maj. eier nå kirkegodset, 8 lispund malt med bygsel og Johan Schnell eier 1 fjerding korn uten bygsel.

Pål Bertelsen Breien hadde en sønn som vi vet om, nemlig:

Bertel Pålsen Kihle.

Han er født omkring 1620. Han kalles Bertel Breien i 1647. Da er Torger oppsitter på Kile, og "Bertell Breen i Hoele prestegæld" eier 1 skippund byggmel med bygsel i Kile, Kongl. Maj. eier ½ fjerding malt uten bygsel, og Ragnhild og Anne Gudbrandsdøtre Heen eier ½ skippund korn uten bygsel. Skippundet i Kile må vel være det samme som Jon Bye eide fra 1612 og Guttorm Bye eide i 1629/30.

Fra 1648 er nok Bertel sjøl oppsitter på Kile, og eier i årene etter fortsatt 1 skippund.

I manntallene 1664 og 1666 er Kile oppført som halvgard, skyld 1 skippund 12 ½ lispund.

Oppsitter er Bertel Pålsen, oppgitt til 41 år gammel i 1664 og 50 år gammel i 1666.

Hans sønner er Pål Bertelsen, henholdsvis 12 og 16 år gammel, Helge Bertelsen 10 år, Christopher Bertelsen 6 år og Johannes Bertelsen 5 år.

Bertel Pålsen Kihle var gift med **Åse Helgesdatter**, som jeg antar må være fra **Gomnes** i Hole. Det er skifte etter dem 16/3-1697. Jeg har ikke funnet dette skiftet i skifteprotokollen, men skiftet er nevnt i et seinere skifte på Kile 28/4- 1717.

Helge Gomnes var oppsitter på Midtre Gomnes i 1621/1627.

I 1635 er Børge Gomnes oppsitter, og i 1641 oppføres hans stebarns gods, som er 1 skippund i Kile og 1 såld i By. Hvis Åse er datter av Helge, kan Børge ha giftet seg med enka etter Helge. Da kan Bertel Kihle ha fått godset i Kile med sin kone. Og etter foranstående opplysninger må de ha giftet seg litt etter 1641, men før 1647. Og ved giftermålet bodde de i Hole.

Bertel Pålsen Kihle og Åse Helgesdatter hadde følgende barn:

1. Gjåa Bertelsdatter, gm. 1. Christopher Aslesen Skollerud, gm. 2. Christopher Engebretsen Hallum, gm. 3. Ole Nilsen Hverven, seinere på Hallum.
2. Paul Bertelsen Kihle, gm Ingri Asledatter Skollerud.
3. Helge Bertelsen Kihle.
4. Christopher Bertelsen Sørum.
5. Johannes Bertelsen Nøkleby, Sørum, Veme.

Det er de tre første i denne søskenflokk vi skal konsentrere oss om videre. Jeg har funnet lite om Christopher og Johannes i mine kilder. Deres eventuelle etterkommere er heller ikke omtalt i Lagesens Ringerikske Slekt.

Gjåa Bertelsdatter Kihle, ca 1654-1742,

ble som nevnt først gift med **Christopher Aslesen Skollerud.**

(Se om Skollerudslekta i Hringariki nr. 1, 1991). Det er skifte etter salig Christopher Skollerud 12/3-1678. Hans igjenlevende enke er Gjåa Bertelsdatter, og deres eneste barn er Bertel Christophersen (se neste avsnitt). Overværende på skiftet var Sr Jacob Luth på fogdens vegne, og landherren Sr. Lars Larsen.

Bertel Christophersen Hallum.

Han var gift med **Mari Gudbrandsdatter Ultvet.**

Det var skifte etter Maris foreldre, Gudbrand Engebretsen Ultvet og Anne Gundersdatter 4/5-1720. Deres barn var: Engebret, 1683-1757, som overtok garden, Elisabet, som da var enke, Ragnhild gift med Johannes Bølgeneie, Anne, ugift, og Mari, gift med Bertel Hallum.

Det er skifte etter Mari Gudbrandsdatter 15. august 1744. Enkemannen Bertel Christophersen bor da på Oppeneie. Sterboet eide husene på plassen, og hadde på skiftet 7. november 1742 fått utlegg i Kile på 6 riksdaler 1 ort.

Bertel **Christophersen** og Mari Gudbrandsdatter hadde følgende barn:

1. Christopher Bertelsen Hallum, f. 1704, (se neste avsnitt).
2. Bertel Bertelsen Oppeneie, Nøklebyeie, f. 1713.
3. Gunder Bertelsen, f. 28/8-1718.
4. Marte Bertelsdatter.

Christopher Bertelsen Hallum, 1704-1753.

Han er også kalt **Føllumeie og Nøklebyeie**. Han er døpt i Norderhov 26/12-1704. Fadderene var: Ole Hallum, Engebret Ultvet, Kirsti og Kari Ve.

Den 25. juni 1730 ble han, (Christopher Bertelsen Føllumeie), trolovet med **Mari Hågensdatter**. Cautionister var Christopher Oppen og Helge Hallum. De ble copulert 15. november samme år.

Mari Hågensdatter Modalen, Narverud var født i 1709. På et skifte på Halsteinrud 30/8-1743 møtte Christopher Bertelsens hustru, Mari Hågensdatter opp, og sa at *hennes manns bestefar, avgangne Christopher Aslesen, hadde arvet en setting gods i Halsteinrud. Og som bevis la hun fram et skiftebrev datert 13. og 14. august 1669 av sorenskriver Jacob Bertelsen, etter avgangne Asle Christophersen Skollerud.*

Det er skifte 7/10-1753 etter Christopher Bertelsen Kilebakken, som var gift med Mari Hågensdatter. Barna var:

1. Anne Christophersdatter, f. 1730, gift med Hans Olsen Tangen (Nøklebyeie). Se neste avsnitt.
2. Kari Christophersdatter, 23 år.
3. Hågen Christophersen, f. 1732. Ikke nevnt på skiftet.

4. Marte Christophersdatter, 18 år.

5. Mari Christophersdatter, 10 år.

Enkas lagverge var Jon Hågensen Narverud. Han var hennes bror, og deres foreldre var Hågen Mikkelsen Modalen/Narverud, 1671-1722, og Marte Jonsdatter Follum.

Anne Christophersdatter, døpt 29/9-1730, giftet seg 21/9-1753 med **Hans Olsen Tangen**.

Under ekstraskatten i 1762 er Hans Tangen husmann under Nøkleby. På plassen bor videre hans kone Anne, Berte Gudbrandsdatter, inderst som er sengeliggende og "synløs", Mari Hågensdatter, inderst og enke, (Annes mor), og Mari Christophersdatter, hennes datter, (Annes søster).

I 1801 bor familien på Høneneie i Ullerål. Hans Olsen er 66 år, hans kone Anne Christophersdatter er 60 !! år. Barna Ole Hansen 40 år og Marta Hansdatter 32 år, bor hos dem.

I en egen husholdning bor sønnen **Bertel Hansen**, 44 år, hans kone **Åse Andersdatter**, 45 år, og deres barn: Christopher Bertelsen, 15 år, Anders Bertelsen, 7 år og Ragnhild Bertelsdatter 5 år gammel.

Anne Christophersdatter og Hans Olsen hadde følgende barn, (opplysninger fra Tormod Thoresen):

1. Ole Hansen, dpt. 16/6-1754, født på Oppeneie.
2. Bertel Hansen, dpt. 24/4-1757, født på Tangen (Nøklebyeie).
3. Christopher Hansen, dpt. 13/12-1761, født på Tangen.
4. Marte Hansdatter, dpt. 1/3-1766, født på Nøklebyeie.
5. Karen Hansdatter, dpt. 20/1-1771.

En sønn av Bertel Christophersen Hallum og Mari Gudbrandsdatter var også:

Bertel Bertelsen Oppeneie, Nøklebyeie.

Han ble døpt 12/3-1713. Han ble trolovet 9/10 og copulert 25/11-1745 med **Siri Olsdatter Veksal**. Sponsorer ved trolovelsen var Mikkell Oppen og Gudbrand Kihle.

I 1762 bor de på plassen Bjørnerud under Nøkleby med datteren Mari. Bertelsplassen, (i dag kalt Vågård), har kanskje fått sitt navn etter denne Bertel'en.

Bertel Bertelsen og Siri Olsdatter fikk disse barna:

1. Maren Bertelsdatter, dpt. 20/2-1746. Født på Oppeneie.
2. Kari Bertelsdatter, dpt. 8/12-1748. Født på Oppeneie.
3. Bertel Bertelsen Stavlundstøa, dpt. 31/5-1751. Se neste avsnitt.
4. Kari Bertelsdatter, dpt. 1/6-1755. Hun fikk et barn Kari i 1777 med soldaten Hans Gundersen Brevikeie fra Lier.
5. Ole Bertelsen, dpt. 16/10-1757. Født på Nøklebyeie.
6. Christopher Bertelsen, dpt. 19/10-1760. Født på Nøklebyeie.
7. Marte Bertelsdatter, dpt. 19/8-1764. Født på Nøklebyeie.

Bertel Bertelsen Stavlundstøa, Semmeneie

ble døpt 31/5-1751. Fadderne var: Mikkell Oppen, Torkild Olsen, Rolf Nilsen, Kirsti Olsdatter og Marte Bertelsdatter.

Han ble trolovet 2/9 og copulert 2/11-1780 med **Ane Andersdatter**. Sponsorene var Christopher Eriksen Heen og Christen Andersen Rognerud.

Bertel og Ane Haraldsdatter Haug hadde et barn til dåpen 26/2-1777, som ble kalt Ole. Bertel bodde da på Veksal.

Det er skifte etter Bertel Bertelsen Semmeneie 3/1-1831. Sterboenke er Anne Andersdatter. Deres sønn er Bertel Bertelsen, deres datter er Anne Bertelsdatter, en sønnesønn er Lars Olsen og en sønnedatter er Inger Marie Olsdatter.

Bertel Bertelsen og Ane Andersdatter hadde disse barna:

1. Bertel Bertelsen, dpt.20/5-1781. Faddere var Torger Andersen, Christopher Bertelsen, Gunild Gudbrandsdatter, Mari Olsdatter og Ragnil Andersdatter.
2. Ane Bertelsdatter, dpt.22/9-1782.
3. Sigrid Bertelsdatter, dpt.26/12-1784. Født på Semmeneie.
4. **Ole Bertelsen Semmeneie, Støaeie**, dpt.5/1-1787, død 15/5-1820. Han ble trolovet 1/12, og viet 27/12-1810 med **Marte Larsdatter Stavlundstøa**, født 1788, død 5/8-1861. De har etterslekt på Støa og Hval i Haug. Denne slektsgreina kan lett føres fram til i dag. De hadde datteren **Inger Marie Olsdatter Stavlundstøa**, dpt.2/10-1811, død 30/5-1881 som var gift med **Morten Haraldsen Viul, Stavlundstøa**. Inger Marie og Morten hadde igjen sønnen **Hans Mortensen Støen**, f.26/10-1853, død 1930, gift med **Maren Hansdatter Håkenstad** (Grønvaldeie).

Hans og Maren er tipp-oldeforeldre til tre staute gutter på Bølgenhøgda i dag: **Hans, Ole og Morten Hval**. Slektsnavntradisjonen holdes i hevd. Her mangler vi bare en Bertel.

Gjøa Berteldatter Kihle

ble gift for annen gang med **Christopher Engebretsen Hallum (Haldum)**, som levde fra 1635 til 1700.

I Tingboka for Ringerike 1681 heter det at **Jon Christophersen** var Christopher Engebretsens morfar. Jon hadde fått skjøte på halve Gunbjørud i 1621 av Ole Gundersen og Ole Nilsen. Og i 1631 fikk han skjøte på en fjerdepart av Gunbjørud av Hågen Svarstad. Denne fjerdepart var Jons på en søsterlodd.

I Tingboka for 1671 heter det at Christopher Engebretsen Hallums forldre bodde på Vestre Bjørke i Høle.

I Tingboka 1661 fortelles det at enka **Ragnhild Jonsdatter Hallum** hadde sønnene **Christopher og Gudbrand Engebretssønner**. (Gudbrand kom til Ultvet).

Og i Tingboka 1693 heter det at **Gudbrand Engebretsen Ultvet, Christopher Engebretsen Hallum og Knut Ve** var brødre.

Og endelig fra Tingboka i 1671: Christopher Engebretsen Hallums foreldre hadde hatt gods i Bjørke i Høle.

Engebret Hallum

var oppsitter på Hallum i 1650, men døde før 1661. Han må ifølge det ovenstående ha vært gift med Ragnhild Jonsdatter. En av hans sønner var Christopher Engebretsen Hallum som giftet seg med enka Gjøa Bertelsdatter. Christopher var født omkring 1635, og det var skifte etter ham 9/10-1702. Sønnen Engebret Christophersen var nok av et tidligere ekteskap, han døde ugift. Men sønnen Helge Christophersen var fra ekteskapet med Gjøa.

Helge Christophers Hallum, 1684-1739, var gift med Kari Engebretsdatter. De overtok Hallum.

Gjøa Bertelsdatter

giftet seg for tredje gang med **Ole Nilsen fra Hverven**. Ole døde alt i 1707, og de fikk ikke barn sammen. Det er skifte etter Ole 3/10-1707 mellom hans enke Gjøa Bertelsdatter og hans søsken som var: Svend, Peder og Nils Nilssønner, Anne Nilsdatter gift med Ole Sætrang, og

Marte Nilsdatter gift med Lars Eriksen Vaker, som nå er død, og har etterlatt seg tre barn, nemlig Hans og Erik Larssønner og Anne Larsdatter. Enkens broder var Paul Bertelsen Kihle. Gjæa Bertelsdatter døde i 1742, 88 år gammel.

Paul (Pål) Bertelsen Kihle, 1650-1728,

var den eldste sønnen til Bertel Pålsen Kihle og Åse Helgesdatter.

Paul var gift med **Ingrid Asledatter Skollerud.**

Det var skifte etter Ingeri Asledatter på Kile 28/4-1717. Hun kalles den salige dannekvinne som bodde og døde der samme steds. Det skulle skiftes mellom hennes igjenlevende mann, Povel Bertelsen på den ene side, og deres sammen avlede barn og livsarvinger, nemlig Christopher og Helge Povelsønner samt datteren Ragnild Povelsdatter gift med Ole Knutsen Riber, på den annen side. De var alle fullmyndige og tilstede.

Løsøret ble opptalt og taksert. Odels- og fastegodset var:

I gården Kile, etter skifte 16/3-1697 etter Povel Kihles foreldre: odels pantegods med bygsel og åsete 17 1/7 setting.

Og uti den gård By i Hole prestegjeld etter forbemelte skiftes utvisning 3 1/7 setting uten bygsel.

Povel Bertelsen fikk den halve part i hovedbølet Kile, 8 4/7 setting., og i By i Hole den halve anpart 1 4/7 setting.

Eldste sønn, Christopher Povelsen, fikk en broderlodd i Kile 3 3/7, og i By fikk han 22/35 setting.

Sønnen Helge Povelsen fikk det samme som broren hadde fått.

Datteren Ragnil Povelsdatter tilkom en søsterlodd, 1 1/5 setting i Kile og 11/35 setting i By.

Sønnen **Helge Paulsen Kihle, 1678-1713,**

var gift med **Lisbet Evensdatter.** De hadde to sønner, Bertil og Christoffer Helgesønner, og fire døtre, Åse, Kirsti, Ingrid og Kari Helgesdøtre. Men ifølge Ringerikske Slechter bd.III, s. 237 vites ikke om noen av dem ble gifte eller kom i stillinger innen bondestanden på Ringerike. En brorsønn av Helge, Gudbrand Christophersen Oppen, overtok etter hvert Kile, og ble stamfar for ætta på Kile i dag.

Christopher Paulsen Kihle, Oppen,

var den eldste sønnen til Paul Bertelsen Kihle og Ingrid Asledatter.

Han var gift med **Kari Michelsdatter Oppen.** Han fikk i årene 1712, 1718 og 1723 kjøpt opp i alt 1 skippund og 6 settinger skyldgods i Oppen, og rådde da over den søndre part av garden. En sønn av Christopher og Kari var:

Gudbrand Christophersen Kihle. Han ble døpt 31/1-1712 i Norderhov, og levde til i 1778. Faddere ved dåpen var Marte Riber, Marte Hønsebech, Gunild Tveten, Simen Ve og Trond Helgerud. Han ble trolovet 20/5-1742 med **Inger (Ingrid) Asledatter Løkke.** Hun var døpt 7/11-1717 og døde i 1778.

Gudbrand ble etter hvert eier av alt skyldgodset i Kile. Han og Inger hadde barna:

1. Kari Gudbrandsdatter Kihle, født 1743, gift med Helge Ellingsen Grønvold. Deres etterkommere er på Kile i dag.
2. Else Gudbrandsdatter Kihle, født 1745, gift med Nils Eriksen Moe, Nes i Ådal (Nesmoen)
3. Elisabet Gudbrandsdatter Kihle, født 1747, gift med Gudbrand Hansen Sørum, Valdres.
4. Marie Gudbrandsdatter Kihle, født 1751, først gift med Ole Larsen Lundstad, så med Tomas Lundstad eller Hønen.

5. Kristine Gudbrandsdatter Kihle, født 1753, gift med Peter Jonsen Halsteinrud.
(Ringerikske Slechter III, s.237/38)

Paul Bertelsen Kihle og Ingrid Asledatter hadde ei datter, nemlig

Ragnhild Paulsdatter Kihle som ble gift med **Ole Knutsen Riber (Riiber)**.

Det er skifte etter hans far, Knut Olsen Riber 5/6-1720. Knut Riber var både sagfut og sageier og er første gang nevnt på Ringerike i 1678. Ole var fra farens første ekteskap med Mette Andersdatter.

Ragnhild hadde i 1705 først vært gift med Lars Michelsen Oppen, som døde alt i 1710. I dette ekteskapet var det to barn, sønnen Michel Larsen Oppen og datteren Lisbet.

Ragnhild og Ole fikk 6 barn. Lars Olsen, født 1712, **Bertel Olsen**, født 1714. (Se neste avsnitt), Peder Olsen, født 1716, Knut Olsen, født 1722, Mette Olsdatter, født 1719 og Inger Olsdatter, født 1724.

Ole Knutsen Riber kom ved giftermålet til Oppen og brukte den nordre part av garden.

Bertel Olsen Riber.

Han kalles Bertel Olsen ved Hønefoss da han ble trolovet 6/11-1734 og viet 11/3-1735 med **Maren Gudbrandsdatter**. Bertel Olsen var født i 1714 på Oppen og vokste opp der. Han var sagfut og hadde ei mølle på Nordsida i Hønefoss og ei mølle på hver side av elva i Sørgefoss. Han var medeier i Teglverket i Hønefoss. I 1762 bodde Bertel og kona Mari ved Kvernbergsundet. Han døde i 1790-årene. (Hønefossboka).

I 1792 stevnet Marte Sundet, Bertel Olsens annen kone, Gudbrand Nilsen Sætrang for "nærgående beskyldninger". (Hønefossboka I, s.347, referat fra Tingbok 78).

I Tingbok 79, 1762, fortelles at Bertel Olsen Riber hadde ei ulvegrav ved Sørgefoss. (Hønefossboka I, s.356).

Bertel Olsen ved Hønefoss og Maren Gudbrandsdatter hadde en sønn Ole til dåpen 1.desember 1734.

Noen andre Bertel'er på Ringerike.

Det er flere personer med navn Bertel som vel ikke kan knyttes til den omtalte slekta. Sorenskriver Jacob Bertelsen, 1669.

I 1666: Bertil Kjellsen, dreng Nøkleby, 16 år.

Bertil Kjellsen, dreng Bårdrud, 16 år. (Er vel samme gutten).

Christopher Bertelsen og Anne Knutsdatter trolovet i Vikar 20/8-1730. De bodde på Granumeie, da datteren Berte ble født i 1734.

Bertel Olsen og Sara Clemetsdatter viet i Lunder 6/1-1731.

Ole Bertelsen Haugerudeie født 1737.

Bertel Olsen på Bukollplassen i Flå kan også ha tilknytning til Norderhov. Han var gift to ganger og hadde flere barn. Sønnen Arne Bertelsen ble døpt i Norderhov, og sønnen Ole Bertelsen flyttet til Hedalen, Bertelrud. I 1738 vitnes det at Bertel Olsen for 13 år siden er "undvigt og bortbleven af bøgden" (Gards og Slegtshistorie for Flå I, bd.1, s.394)

Etterord:

Tilslutt kommer det uunngåelige spørsmålet: Hvorfra kommer denne Bertelslekta til Norderhov? Skulle jeg driste meg til et svar, måtte det bli Modum og Hole. Gunder på Overn i Modum synes å ha tilknytning til Breien, og jordegodsforholdene peker mot Hole.

Å skrive en fullstendig oversikt over den her omtalte Bertel-slekta har ikke vært mulig i denne omgang. Her er bare berørt en del hovedgreiner. Av originalkilder har jeg brukt tingbøker, skifteprotokoller, kjørkebøker, manntall og folketellinger, de fleste gjeldende Ringerike. Jeg har også brukt professor Halvorsens avskrifter av gamle lensregnskaper og jordebøke for Ringerike. Likeså har jeg hentet endel stoff fra bygdebøkene for Ringerike og Modum, (A. Lagesen: Ringerikske Slekt og Modums Historie).

Thorleif Solberg.

Bertelsen-slekta.

Skjematisk oppstilling av noen linjer.

Pål Bertelsen Breien

1624

Bertel Pålsen Breien, Kile gm Åse Helgesdt Gomnes

Ca 1616-1697

Gjøa Bertelsdt
1654-1742

gm.1. Kristoffer Aslesen
Skollerud
-1678

gm.2. Kristoffer
Engebretsen Hallum
1635-1700

gm.3. Ole
Nilsen Hverven

Paul Bertelsen Kihle
1650-1728

gm
Ingri Asledt Skollerud
-1716

Bertel Kristoffersen
Hallum
gm
Mari Gudbrandsdt
Ultvet

Helge Paulsen
Kihle
1678-1753
gm
Lisbet Evensdt

Kristoffer Paulsen
Oppen
gm
Kari Mikkelsdt
Oppen

Ragnhild
Paulsdt
gm
Ole Knutsen
Riber

Kristoffer Bertelsen
Hallum
1704-1753
gm
Mari Hågensdt
Modalen, Narverud
1709-

Anne Kristoffersdt
1730-
gm
Hans Olsen Tangen

Bertel Hansen
gm
Åse Andersdt

Bertel Bertelsen
Oppeneie
Nøklebyeie
1713-
gm
Siri Olsdt Veksal

Bertel Bertelsen
Stavlundstøa
1751-
gm
Ane Andersdt

Ole Bertelsen
Støaeie
1787-1820
gm
Marte Larsdt
Stavlundstøa

Gudbrand Kristoffersen
Kihle
1712-1778
gm
Inger Asledt Løkke
(slekta på Kile i dag)

Bertel Olsen
Riber
1714-
gm
Maren
Gudbrandsdt

En komplisert slektssammenheng på By i Hole.

Et forsøk på å forklare sammenhengen vedrørende eiendomsgods i Søre By og i Kile.

Ved første øyekast ser det noe komplisert ut å finne ut av slektssammenhengen mellom de personene som står som eiere av 1 skippund i Kile i første halvdel av 1600-tallet. Thorleif Solberg skriver om disse i artikkelen Bertil/Bertel-slekta på Ringerike. Jeg tror Thorleif har helt rett i at Bertel Kihles kone Åse Helgesdotter var den som arvet godset i Kile, og det virker også sannsynlig at hun var ei datter av Helge Gomnes.

Kan vi finne ut hvordan Åse Helgesdotter var i slekt med de øvrige eierne av skippundet i Kile?

Jeg bruker de opplysningene om eierforholdene Thorleif gir i artikkelen foran her sammen med opplysninger jeg har fått fra Gudmund Bakke som skriver bygdeboka i Hole. I tillegg har jeg selv funnet noen interessante opplysninger om Jon By på slektsarkivet til Hadeland Folkemuseum på Gran. Den løsningen jeg gir, er den eneste måten jeg kan få de forskjellige puslebitene til å passe sammen på. Men jeg mangler sikre bevis for løsningen. Den bør derfor betraktes med kritisk blikk. Eventuelle innvendinger og kommentarer er selvsagt velkomne i Hringariki.

Det ser ut til at 5 lispund i Søre By har fulgt nøyaktig samme eierrekke som det omtalte skippundet i Kile. Jon R By på Søre By, den første eieren vi kjenner, eide riktignok dobbelt så mye. Han satt som eier av godset fra 1612 til 1629. Deretter var det Guttorm Rolvsson på Vestre By som stod som eier fram til ca 1634. Så var det Børger Johannesson på Midtre Gomnes som var eier, før Bertel Kile overtok godset innen 1647.

Siden det er gods i to helt forskjellige gårder som følger den samme eierrekken, virker det sannsynlig at det dreier seg om arv. Men øvrige kjente opplysninger om de nevnte personene gjør at det ikke er helt innlysende hvordan dette har gått for seg.

Jon By er nevnt på Søre By fram til 1642. Han ble etterfulgt av Aslak (Asle) By, som var medbruker fra 1641, muligens allerede fra 1636, da han ble nevnt som husmann. Aslak By kan ikke sees å ha overtatt noe av det godset Jon By tidligere var ført som eier av. Likevel opptre Aslak By i 1663/64 i en sak på tinget på Gran i Hadeland, der en ut fra sammenhengen må anta at Aslak har hatt et slektskapsforhold til Jon By. Vi ser litt nærmere på denne saken:

På tinget på Granavollen i Gran 11 oktober 1664 ble det lest opp et avkallsbrev fra 1633: *Oplest et avkallsbrev utstedt av Joen Reersen på Bye, Anders Joensen på Steen, Olle Joensen paa Hvall og Knud Almb i Hoele og Vangs pr.gjeld paa Ringerike. Disse er blitt forlikt med Anne Helmen om den arv som kunne tilfalle dem etter Ole Helmen, dette brev datert 22.juni 1633.*

Fra tidligere er det kjent at Ole Jonsson Sørums bodde på Hval før han kom til Sørums, samt at hans bror var Anders Jonsson Stein. Hvorvidt Knut Alme var en bror eller svoger har jeg for øyeblikket ikke oversikt over, men Jon Reiersson By ser ut til å ha vært en svoger, på grunn av farsnavnet. Vi veit også at Ole og Anders Jonssønner var sønner av Jon Olsson Skjørsvold, ergo må Jon Reiersson By ha vært gift med ei Jonsdotter fra Skjørsvold. Grunnen til at dette brevet ble opplest, var en sak fra året før:

Granavollen 10 november 1663. Olle Joensen Søren (=Sørums) Amund Myre och Asle Bye boende paa Ringerike, efter en Rigens citation av 14 september 1663 mot Biørn Helmen, ang. noget odelsgods som skulde være bevilget efter hans avd. hustru. Irettela deres indleg av 7 november 1663. Indstevnte Biørn Helmen møtte i retten og angav at avd. Anne Helmens arvinger, samt hendes søster Maritte Oluffsatter, boende paa Schullerud paa Thotten, som har arvet det halve bo i løst og fast, ikke var stevnet.

Det går altså fram av brevet at Jon By må ha vært gift med ei søster av Ole Jonsson Sørum og Anders Jonsson Stein, disse søsknene (pluss ei søster eller en bror til) var da barn av Jon Olsson Skjør vold, (død ca 1626), som selv må ha vært en sønn av Ola Helmen i Gran, som døde ca 1631-32, og ble arvet av de to nevnte døtrene som levde lenger enn ham, Anne og Marit Olsdøtre. Anne har nok helst vært gift med en annen, før hun ble gift med Bjørn. I 1663-64 var Asle By en av de som reiste et krav som ble avvist på grunn av avkallsbrevet fra 1633. Det må derfor eksistere en slektsforbindelse mellom Jon Reiersson By og Aslak (Asle) By.

På bakgrunn av saken på Granavollen kan vi sette opp følgende slektsforbindelse:

Oluf Helmen
(død ca 1632)
(eier av odelsgoods i mange gårder, bl.a i Skjør vold)

Jon Olsson Skjør vold (død mellom 1626 og 1632) fra Helmen i Gran	Gjertrud Jonsdotter fra Hundstad	Anne Olsdotter på Helmen gift 2.gang med Bjørn Pedersson Helmen	Marit Olsdotter på Skullerud, Toten
Anders Jonsson Stein (død før 1653) gift med Barbro	Ole Jonsson Sørum (ca 1604-før 1674) gift med Karen Pedersdotter	ei Jonsdotter gift med Jon Reiersson By	Knut Alme (sønn eller svigersønn)
etterslekt	etterslekt	ingen kjent etterslekt	? Amund Myre

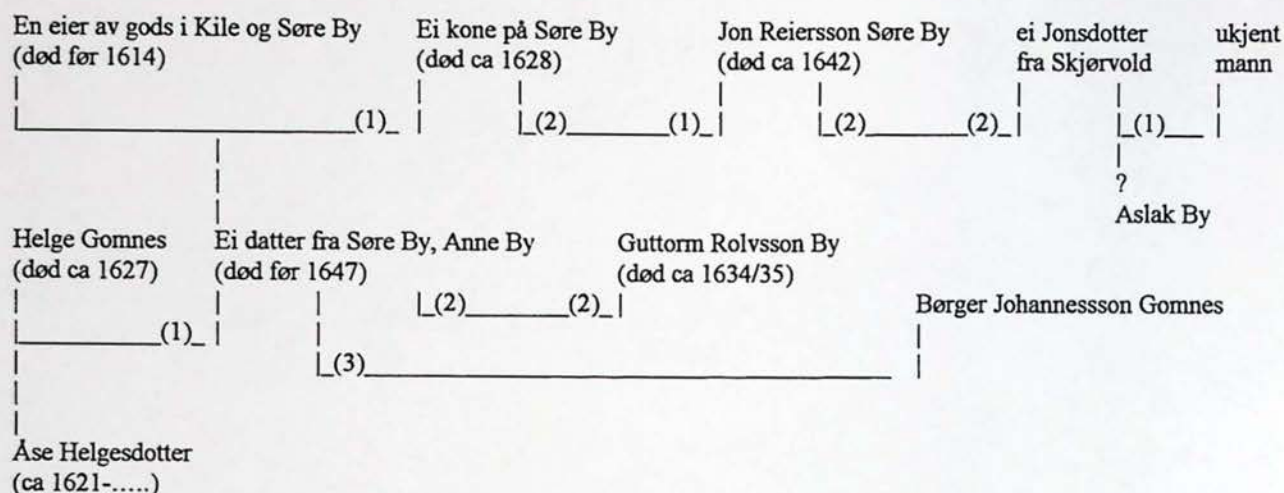
Når Jon Reiersson By mister godset i Kile 12-13 år før han selv dør, kan årsaken være at han satt med godset på vegne av sin kone og sitt stebarn, og at det var hans kone som døde ca 1628. Denne konen har nok hatt barn fra et tidligere ekteskap, og dette barnet har så arvet det aktuelle eiendomsgodset i Kile og By. Jeg tror altså at Jon Reiersson By har giftet seg med ei enke på Søre By en gang litt før 1614, og at denne enken har hatt ei datter fra sitt 1.ekteskap.

Det er mest trolig at ei Jonsdotter fra Skjør vold var Jon Bys kone nr 2, og at de ble gift mellom 1629 og 1633. Aslak By må også ha hatt et slektsforhold til henne. Han kan tenkes å ha vært hennes 2.ektemann, eller han kan være hennes sønn fra et eventuelt tidligere ekteskap. Det siste er kanskje mest sannsynlig, siden han er nevnt på By alt i 1636.

Guttorm Rolfsson på Vestre By har en kjent sønn, Rolf Guttormsson Kimmerud (ca 1618-ca 1703), men han overtar ikke noe av dette jordegodset. Guttorm By eide forøvrig også 1 skippund i Vestre By, men dette satt han selv med fra tidligere. I 1641 eier Børger Johannesson Gomnes 1 skippund i Kile og 5 lispund i Søndre By, på sine stebarns vegne. Det er imidlertid verdt å merke seg at Guttorm Rolfssons eget odelsgoods i Vestre By ikke føres på Børger i 1641, men det føres separat på Anne By (som i 1636), hun antas å være enken.

Guttorm Rolvsson By har trolig blitt gift med datteren til Jon Bys kone, og etter at hun ble enke fra Guttorm, har hun trolig giftet seg med Børger Johannesson Gomnes. Men det er all grunn til å tro at ikke bare Børger Gomnes, men også Guttorm By satt med godset i Kile på vegne av sin kone / stebarn.

Kronologisk kan det stemme bra at Åse Helgesdotter var ei datter av Helge Gomnes, og født på begynnelsen av 1620-tallet, en alder som passer bra i forhold til ektemannen. Hennes mor var trolig først gift med Helge Gomnes, ble enke 1. gang ca 1627, giftet seg da med Guttorm By, som følgelig også må ha vært enkemann på det tidspunktet. Ett års tid etter at dette ekteskapet ble inngått, arver hun så godset i Kile fra sin mor, Jon Bys kone. Dermed blir godset ført på ektemannen, Guttorm By, og når han dør, på Børger Gomnes, hennes 3. ektemann. Åses mor (Anne) dør trolig i løpet av 1640-årene, og Åse Helgesdotter arver både godset i Kile og i Søre By.

(Tallene i parantes langs ekteskapslinjene angir om det er 1., 2., eller 3. ekteskap for den aktuelle personen.)

Noen korrigeringer til artikkelen "En familie på Hundstad i Hole" i Hringariki nr 1 2002.

Jeg ønsker å korrigere et par opplysninger i den nevnte artikkelen.

For det første er det et slektskapsforhold jeg ønsker å nyansere. Jeg gikk vel svært langt i å antyde at Baard Fjeldstad (ca 1612-.....) måtte være sønn av Claus Fjeldstad (nevnt 1612-ca 1633). Jeg mener fortsatt at Baard Fjeldstads barn er barnebarn av Claus Fjeldstad, men så lenge vi ikke kjenner Baards farsnavn, kan han selvsagt like gjerne ha vært svigersønn som sønn.

Det andre forholdet som må kommenteres, gjelder de opplysningene jeg gav om Maren Clausdotter, gift med Mathias Jensson. Mine opplysninger var helt og holdent basert på opplysningene som stod på skiftehortet fra Statsarkivet i Kongsberg. Senere har jeg gått gjennom kirkeboka i Hole for den eldste perioden, og etter den gjennomgangen ble det klart at opplysningene på skiftehortet ikke kunne være helt korrekte.

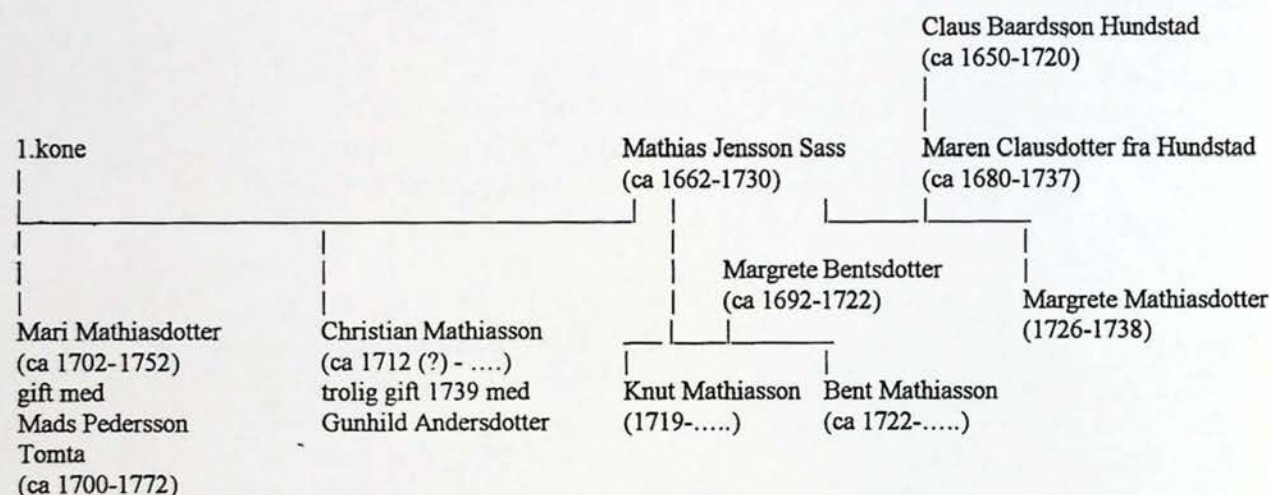
Den originale skifteprotokollen er nå gjennomgått, og der står de 4 arvingene nevnt som Maren Clausdotters utarvinger, men som barn av hennes ektemann Mathias Jensson. Det stemmer bra med mine opplysninger fra kirkeboka. Videre nevner originalsiftet at Maren og Mathias også hadde hatt en datter, Margrethe Mathiasdotter, men at hun var død som barn, et års tid etter moren. Også dette stemmer med kirkeboka. Skiftet nevner også Maren Clausdotters bror Baard Clausson Hundstad, som hadde betalt for begravelsen til både søsteren og søsterdatteren. Dermed er det ikke lenger noen tvil om at Maren Clausdotter også hører til i denne familien på Hundstad.

Selv om skiftet ikke nevner dette eksplisitt, må det jo være Margrethe Mathiasdatter sin død som har utløst dette skiftet. Hun var i utgangspunktet enearving etter sin mor, men da hun også døde, var det hennes fire halvsøsken fra Mathias sine to første ekteskap som arvet.

Fra kirkeboka kan vi også hente opplysninger om hvem Mathias Jensson var. Ved trolovelsen og vielsen med Maren Clausdotter i 1724 kalles han nemlig Mathias Sass. Denne familien er velkjent både fra Hole og Modum, og de bodde vel helst på Domholt så lenge Mathias levde. Men i skiftet ble det sagt at Maren bodde på Hundstad, så hun har gjerne flyttet tilbake dit etter at hun ble enke.

Fra kirkeboka sakser vi også at Mathias Domholts kone Margrete ble gravlagt 8/11-1722, 30 år gammel. Vielsen mellom Mathias Jensson og Margrete Bentsdotter skjedde 27/11-1718, så hun er åpenbart mor til de to yngste sønnene som arvet, Knut og Bent. Knut ble døpt 12/2-1719, Bent er som den yngste trolig født enten 1721 eller 1722. Den eldste sønnen Christian var myndig i 1738, så han var fra et tidligere ekteskap. Datteren Mari Mathiasdatter er også for gammel til å være Margretes datter. Hun er født ca 1702, basert på oppgitt alder ved begravelse i 1752. Dette passer svært bra sammen med at hun giftet seg i 1726 og fikk sitt yngste barn i 1747. Det kan tenkes at det har vært minst 1 bror til fra dette første ekteskapet. I 1724 blir det gravlagt en Jens Mathiasson, 24 år gammel. Han kan passe inn både navne- og aldersmessig, men det blir selvsagt bare gjetting, så lenge vi ikke har flere sikre data om ham.

Konklusjonen må bli at Mathias Jensson Sass var gift minst 3 ganger. Den første kona døde før 1718, kanskje er det hun som gravlegges 31/10-1716. Deretter giftet han seg 2.gang med Margrete Bentsdotter (ca 1692-1722), og 3.gang 1724 med Maren Clausdotter fra Hundstad (ca 1680-1737).

Thorleif Solberg:

Huusher-slekt i Norge.

I Hringariki nr.2, 2003 er inntatt en noe forkortet gjengivelse av Carsten Friis Fischers beretning om slekten Huusher i Danmark. I den forbindele skrev jeg en kort beretning om slektens etterkommere i Norge. Her oppsto noen feil som jeg her gjerne vil korrigere i det etterfølgende.

Niels Peder Huusher var født i København i 1804. Han var skredder og innvandret til Kristiania, hvor han i 1851 giftet seg med Sara Hansdatter, født ca 1808 i Hole. De flyttet til Norderhov i 1858 hvor de kjøpte eiendommen Bergeløkken i Åsa.

Arve Frydenlund har gitt meg følgende opplysninger om Bergeløkken: "Plassen oppsto under Kjerratperioden. Peder Anker kjøpte i årene 1804-06 det meste av gården Jonsrud og her var nevnte løkke med i handelen. Jonas Madsen (kjerratarbeider), var husmann på Bergeløkken fram til år 1851, da han kjøpte plassen av Harald Wedel Jarlsberg. Niels Peder Huusher må så ha kjøpt plassen ca 1858".

Maria Elisabeth Nielsdatter Huusher var datter av Niels Peder og Sara. Hun var født 1851 i Kristiania, og gift i 1874 i Norderhov med Hans Andersen Fossum. Fossum var en plass under Østigarden Hårum (Horum) i Hole, og lå ved Myrabekken rett øst for Gata. (Se Hole Bygdebok, bd.II, s.368, av Gudmund Bakke).

Maria Elisabeth Nielsdatter Huusher og Hans Andersen Fossum hadde følgende barn:

A. Anna Hansdt Fossum, f.16/11-1876. Foreldrene bodde da på Gagnum i Norderhov. Hun ble gift med Andreas Hansen Tangen fra Åsa. Han var ifølge Otto Frydenlund en "tusenkunstner", og var meget nevenyttig. De fikk tre barn, a. Anders som dro til Oslo, og har etterkommere. b. Helga g.m. Sigurd Sten, ingen barn. c. Marie Olava gm Ludvig Hungerholt fra Hole. De fikk fem barn, Arvid, Hilda gm Andreas Hagen, Else gm Tidemann Pålerud, Oddvar gm Astrid Granlund, og Hans gm Margit Hagen. Tallrike etterkommere, (se Bygdeboka for Hole av Gudmund Bakke).

Andreas Hansen dro til Amerika i 1912 og fikk med Sofie Bjørnstad to barn, Albert og Otto. Arve Frydenlund opplyser: "Andreas Hansen Tangen hadde flere søsken, bl.a. broren Otto Tangen, født 26.januar 1886. Otto gjennomgikk amtskolen samt gardens underoffiserskole og et teknisk kurs. Han ble ansatt i Sulitjelmas gruver og senere ved Løkken Verk. Berømt skiløper ble Otto Tangen allerede som gardist. Han deltok i Holmenkolløpene fra og med 1906 til 1911 og har vunnet 1.premie i alle tre klasser. Han vant "Norsk idrettsblad"s pokal i 1906, premien for stevnets bestemann i 1910 og Holmenkollmedaljen i 1911. (Viser for øvrig til Norderhovsboka fra 1914, red.Gustav Steinhamar, side 641). Holmenkollmedaljen har han gitt til Vegård skole. Andreas og Ottos foreldre var Hans Andersen og Oline Halvorsdatter, bosted Åsatangen. Hans Andersen tituleres i 1886 som "brukseier" og i 1888 som "forpakter". Det er her snakk om saga på Åsatangen, som sønnen Andreas overtok, og som han senere solgte. Saga på Åsatangen har sin egen historie, spesielt fordi den ble drevet elektrisk. Den hadde eget kraftverk, -turbin, aggregat og trafostasjon. Rester etter fundamenter m.m. kan sees i dag".

B.Nils Peter Hansen Fossum, f.14/12-1878 på Bergeløkken i Åsa. Han ble 97 år gammel. Fra ca 1905 til 1914 bodde han på Aasheim (nær Åsakrysset) og flere av barna hans ble født her. Han giftet seg i 1903 med Hanna Bjørnstad, ei søster av ovennevnte Sofie. Barn:

Sara Mathilde Fossum, f.1903, gm Rasmus Sætrang i Haug. De overtok Nordre Sætrang, og hadde sønnene Jesper og Nils Jesper ble neste eier av Sætrang, gm Gerd Jorunn Jensen fra Nedre Eiker. Fire barn. (se Norske Gardsbruk)

Hilda Johanne Fossum, f.1905, gm Odd Elviken. Deres sønn Gulbrand Elviken gm Lise Gundersen, overtok Elvika etter dem. De har barna Siv Anita og Vegard.

Oskar Fossum, f.1909. Han ble gift og dro til Oslo, var ansatt ved Christiania brødbabrikk. Sønnen Peter var rørlegger og eide og bebodde Bergeløkken ei tid.

Ingeborg Fossum, f.1912, gm Thomas Amble. De bodde i Oslo og har sønnen Per Erik.

Helga Fossum, f.1915. gm Sigurd Johnsrud. De hadde to gutter, Rolf Johnsrud gift og bor i Oslo, og Helge Johnsrud, bor i Åsa

Else Fossum, f.1919., gm Klaus Tangen. Han var byggmester. De hadde mange barn og barnebarn: Barna var a. Hans Peter Tangen, b. Toril Tangen gm Olav Simonsen, bor på Senja og har to barn. c. Tron Erik Tangen, f.1944, gm Turid Elisabeth Bakken Overtok Bergeløkken, to barn. d. Klaus Tangen, har to barn. e. Else Tangen, bor i Krødsherad. f. Pål Tangen gm Anneline Jørgensen, to barn.

Helge Fossum, f.1924, gm Hjørdis.

C. Marthe Hansdt Fossum, f.15/2-1880. Hun emigrerte til Amerika, var gift, men fikk ingen barn. Familien i Norge delte en arv etter henne, (opplyst av Åse Moløkken).

D. Hilda Marie Hansdt Fossum, f.17/1-1882 på Bergeløkken. Også hun emigrerte til Amerika..

E. Christian Hansen Fossum, f.23/9-1883 på Bergeløkken. Han skal også ifølge familien ha dratt til Amerika, vet ikke mer.

F. Lina Hansdt Fossum, f.16/8-1885 på Bergeløkken, gift i 1909 med snekker Johan Moløkken. Deres tre barn er: a. Asta Moløkken gm Peder Svarverud. De har igjen to barn, Arne Svarverud, gift og har tre døtre, og Liv Svarverud gm Kåre Heiberg. b. Ingrid Moløkken gm Kåre Libekk, de har en sønn Ivar Libekk, lektor i Oslo. c. Leif Moløkken gm Aase Lærum, Aase Moløkken har vært stortingsrepresentant for Arbeiderpartiet. Har datteren Kari Lise Moløkken gm Sven Gønnes i Hole.

G. Sivert (Syver) Hansen Fossum, f.3/9-1887 på Bergeløkken. Til Amerika 1910.

H. Karl Hansen Fossum, tvilling med Sivert. Han flyttet til Bærum ved Oslo, var medlem av Frelsesarmeen, og har to døtre. (Kilde Helge Johnsrud).

I. Edvard Hansen Fossum, f.18/11-1891 på Bergeløkken. Han flyttet til Torshov i Oslo og har tre sønner. (Kilde Helge Fossum).

J. Martin Hansen Fossum, f.10/5-1893, død 26/1-1894.

K. Mathilde Hansdt Fossum, f.6/4-1898, død 9/7-1909.

Fra kjørkeboka for Norderhov:

Gift gårdbruker Hans Andersen Fossum døde 29/5, og ble begravet 4/6-1904. Født i Hole 1852, bosted Bergeløkken.

Gårdmannsenke Marie Elisabeth Nilsdatter Fossum døde 5/11, og ble begravet 13/11-1915. Født 18/3-1851 i Kristiania, bosted Bergeløkken.

Som det går fram av ovenstående er det mange med Huusher-blod i årene på Ringerike i dag. Opplysningene ovenfor er for en stor del gitt av nålevende medlemmer av familien. Også en stor takk til Otto Frydenlund og til Arve Frydenlund som har rettet opp feil og kommet med verdifulle tilføyelser til forrige artikkel.

Hei.

Jeg ønsker dette som et spørsmål i neste utgave av Hringariki.

Hvem var Ingri Olsdatter Drolshammer's mann Niels Pedersen??

Ingri Olsdatter var datter til Ole Pedersen og Sigrid Halvorsdatter på Drolshammer på Ringerike. Hun giftet seg 06.10.1723 i Norderhov kirke med Niels Pedersen.

Forloverne var Elling Hjelderud og Jens Hæggen. Både navnet til Ingri og Niels var understreket av presten, noe som var ikke helt vanlig.

Det stod at Niels Pedersen var fra Heieren og de bodde på Bruun, Brua og på Heieren ved så vel barnefødsler og ved sin død.

De fikk minimum 8 barn i tiden 1724 – 1742, og det fantes ingen Pedersen eller Pedersdatter som faddere noen av fødslene. Derimot var familien på Drolshammer engasjert ved hver fødsel.

Dette kan bety at familien Pedersen egentlig kom utenifra, eller at Niels Pedersen var enebarn. Han døde 1758 og det var skifte etter han. Han ble 70 år og var helst født ca. 1688.

På Heieren var det ett par sager som sikkert hadde tiltrekningskraft for folk som var på jakt etter arbeid og kanskje var han en av dem.

Noen som kan hjelpe?

Mvh

Tormod Thoresen

Hauk Aabelsvei 13 b

3038 DRAMMEN

tormod.thoresen@nett-tjenester.no

Eigil Elsrud:

Monsebråten

Husmannsplass under Vasenden i Søndre Land.

Vasenden gård i Søndre Land ligger ved nordenden av Vestre Bjonvannet. Det meste av dette vannet ligger i Ådalen (idag Ringerike kommune).

Den for lenge siden nedlagte husmannsplassen Monsebråten lå bare få hundre meter fra grensen til Ådalen. Flere av de som bodde der hadde tilknytning til Ådalen.

Fra folketellingen 1801. Husmannsfolk under gården Vasenden:

Knud Ellensen, 57 år, husmann med jord. Hans 1. ekteskap.

Ragnil Østensdatter, 48 år, hans hustru. Hennes 1. ekteskap.

Gjertrud Knudsdatter, 16 år, datter.

Elen Knudsen, 11 år, sønn.

Anders Knudsen, 8 år, sønn.

Knud Ellensen (senere også skrevet Ellendsen og Ellingsen) var født ca. 1744-45 i følge alder ved tellingen. Han ble kalt Blakstvedteie da han 1777 ble gift med **Ragnhild Østensdatter**, født ca. 1753-54 i følge alder ved tellingen. Knud Ellensen Vasendeie døde 5. januar 1816. I kirkeboka står han oppført som 76 år gammel ved død. Ragnhild Østensdatter døde i Skagneseie 1. juni 1824. Hennes alder var da oppført som 65 år. Hvor Knud var fra vet vi foreløpig ikke. Ragnhild Østensdatter var nok fra Braka i Hedalen. Knud og Ragnhild var husmannsfolk i Vasendeie, antagelig Monsebråten, ved folketellingen i 1801. Da hadde de nok allerede bodd der i noen år. De siste av denne familien bodde i Monsebråten til omkring 1827. Senere kom det iallfall to nye familier hit. De skal vi ta for oss. Knud og Ragnhilds barn:

1. Mari Knudsdatter, født i Blakstvedteie og døpt i Viken 25/1-1778. Tjente på Vasenden gård i 1801. Ble 1807 gift med enkemannen Palme Tollefsen Dammen, født i Flå 1768. Hans foreldre var Tollef Palmesen Ve, Storvika og hustru Marit (Mari) Persdatter Gulsvikeie (Hoffmannsmoen).
Palme hadde fått seks barn i sitt 1. ekteskap. Barna med Mari Knudsdatter var disse:
 - a) Gulbrand Palmesen Dammen, døpt 14/8-1808.
 - b) Marit Palmesdatter Dammen, døpt 20/10-1810.
 - c) Knut Palmesen Dammen, døpt 14/6-1812.
 Denne familien har nok flyttet fra bygda, kanskje like etter 1812.
2. Østen Knudsen, født på Rustand og døpt i Viken 10/6-1781. Tjente på Vasenden gård i 1801. Han var i Rustandeie da han i 1815 ble gift med Margit Larsdatter, født ca. 1785. De flyttet i 1829 til Sifferudeie (Søfferudeie) i Søndre Land. De hadde da fått barna
 - a) Ragnhild Østensdatter, født i Rustandeie 31/7-1815.
 - b) Kari Østensdatter, født i Rustandeie 18/9-1818.
 - c) Knut Østensen, født i Rustandeie 19/12-1822.
 (Kanskje ble det flere barn enn disse).

3. Gjertrud Knudsdatter var født på Rustandeie og døpt i Vikar 12/9-1784. Hun var fadder 27/3-1813. I 1830 ble Gjertrud Knudsdatter «Wandsendeneiet» gift med enkemannen Arne Olsen Fjøsvegeiet, som var 44 år gammel. Han hadde først vært gift med Mari Ellensdatter Hvitmyr. Gjertrud og Arne fikk neppe barn sammen.
4. Elen (Ellend, Erland, Elling) Knudsen, født i Rustandeie og døpt i Vikar 7/6-1789. Død på Bergsund 12/6-1869. Ble 1816 gift med Mari Pedersdatter Tosseviggen, født i Busterud og døpt 29/5-1790. Hennes foreldre var Peder Pedersen Tosseviggen og hustru Ingri Olsdatter. Mari ble kalt Rustandeie ved vielsen. Mari Pedersdatter døde i Gryte-eie (Tømmervika) hos sin datter 1/7-1859. Ellend var husmann under Gunbjørud fra 1818. Bodde i Salpetrud fra 1828 og antagelig i Spåhaug 1839-42. I 1850-årene bodde Ellend og hustru hos datteren i Tømmervika. I 1865 bodde Ellend som enkemann, inderst og dagarbeider hos sin svoger på Flakerudodden.
To barn vi vet om:
 - a) Ragnhild Ellingsdatter, født i Monsebråten 17/6-1816. Gift 1844 med John Andersen Karlengen, født i Hvalseie 21/10-1821. Bodde først i Tømmervika under Gryte, senere i Skomakerplassen (1865 og 1875). Deres barn var
 1. Inger Maria Johnsdatter, født i Gryteeie 4/3-1845.
 2. Anne Johnsdatter, født i Gryteeie 23/2-1849. Tjente på Semmen 1865.
 3. Else Johnsdatter, født i Gryteeie 15/10-1851. Bodde hos foreldrene i 1865.
 4. Inger Randine Johnsdatter, født i Gryteeie 23/11-1854. Død i Gryteeie 5/7-1860.
 5. Petra Johnsdatter, født i Gryteeie 1/2-1858. Bodde hos foreldrene i Skomakerplassen 1865 og 1875.
 - b) Ole Ellingsen, født i Gunbjørudeie (helst Spåhaug) 17/1-1819. Ble neste husmann i Spåhaug. Han ble 1842 gift med Guri Olsdatter fra Sør-Aurdal, født ca. 1820. Hennes far var ifølge kirkeboken ved vielsen Ole Kristoffersen. Ole og Guri hadde barna:
 1. Elling Olsen Spåhaug, født 9/5-1842.
 2. Mari Olsdatter Spåhaug, født 27/9-1843.
 3. Gudbrand Olsen Spåhaug, født i Gryteeie 6/2-1846.
 4. Gunhild Olsdatter Spåhaug, født i Gryte 27/7-1848
 5. Karen Olsdatter Spåhaug, født 17/9-1850.
 6. Andreas Olsen, født 22/9-1852. Død 18/4-1853.
 7. Anne Olsdatter Spåhaug, født 26/1-1854. Død 14/6-1854.
 8. Randine Olsdatter Spåhaug, født 31/3-1855
 9. Inger Olsdatter Spåhaug, født 31/3-1855 (tvillinger).
 10. Olava Olsdatter Spåhaug, født 6/6-1858.
 11. Gurine Olsdatter Spåhaug, født 24/2-1861.
 12. Petra Olsdatter Spåhaug, født 24/10-1863.
5. Anders Knutsen ble født på Rustand og døpt i Vikar kirke 27/1-1793, død i Midthaug 21/9-1858. Anders Knudsen «Wandsenden» ble 16/6-1822 gift med Guri Andersdatter Skagnes, døpt 31/1-1790 og død i Midthaug 5/2-1874. Guri var født på Skagnesodden eller i Persokrud. Guri Andersdatter var av den gamle Bjørn-slekta på Skagnes, hennes tip-tip oldefar var Knut Bjørnsen Skagnes (ca. 1615-ca. 1703), som bygslet Søndre Skagnes siste halvdel av 1600-tallet. Guri stammet også fra Anders Lysti (1691-1751). Han var hennes oldefar. Anders Knutsen og hustru bosatte seg omkring 1827 i midtre Ådalen.

Deres barn var:

- a) Ragnhild Andersdatter, født i Vasendeie (helst Monsebråten) 21/7-1822. Død 1825.
- b) Knut Andersen Engebråten, født i Vasendeie 9/7-1824, bodde i Engebråten og døde i Helgestuen 10/1-1906. Var gift tre ganger. Han var først gift 1848 med Guri Johnsdatter Nordby (1819-1864). Som enkemann ble han gift 1866 med Karen Gunvaldsdatter Smerud (1838-1891). Tredje gang giftet han seg i 1899 med Gunhild Torsdatter Sandviken (1846-1914). Knut Andersen var allsidig, han var smed og snekker, fremragende i alt. Han bodde i Engebråten, og fikk aldri barn. Hans tredje hustru hadde ett barn med seg inn i ekteskapet med Knut. Det var *Jens Nilsen*, født 28/6-1866. Hans far var ungkar Nils Jensen Vikermoen.

- c) Anders Andersen, født i Vasendeie 27/7-1826. Konfirmert 1844. Ble gift i Hedalen kirke 16/10-1848 med Thora Kristiansdatter Nerbråten, født i Sør-Aurdal 1821. Bosatte seg i Evjubråten (Fjøslikeie og Busterudeie). Bodde i Killingstrømmen i 1875 Barn:

1. Anders Andersen Evjubråten, Killingstrømmen, født i Fjøslikeie 10/2-1850. Meldte utreise til Amerika 20/6-1871. :
2. Gudbrand Andersen Evjubråten, Killingstrømmen, født i Fjøslikeie 10/2-1853.
3. Ingeborg Andersdatter Evjubråten, Killingstrømmen, født i Fjøslikeie 6/6-1855. Meldte utflytting til Amerika i juni 1872.
4. Karen Andersdatter Evjubråten, Killingstrømmen, født i Fjøslikeie 28/12-1859.
5. Randi Andersdatter Evjubråten, Killingstrømmen, født 10/9-1862

- d) Østen Andersen Juterud, født i Midthaug 30/8-1828. Død på Ve fattighjem 29/2-1916. Ble 15/10-1853 gift med Inger Nilsdatter Hvitmyr, født i Flaskerudeie 5/2-1827 og død i Juterud 28/6-1910. Bodde først i Solli u/Fjøslikeie. Deretter bodde de i Søndre Juterud. Ved folketellingen 3/12-1900 bodde Østen og Inger i Nygårds-Havn. Meget stor etterslekt. Barn jeg har funnet:

1. Karen Østensdatter, født i Buttingsrudeie 8. eller 13/6-1854. Gift 1879 med Elling Christiansen Kongsstrømmen (Finsandeie), født 28/8-1856. Bodde bl.a. i Strømmen, Rensodden, Nilsedalen og Søla. Karen og Elling fikk minst seks barn.
2. Anders Østensen Vatningen, født 13/2-1857. Gift 1883 med Torine Kristiansdatter Odda, Røstby, født 28/12-1859. De bodde i Vatningen. Mange barn.
3. Nils Østensen Juterud, født i Gunbjørudeie 9/8-1860. Gift 1891 med Gunhild Kristiansdatter Odda, født 9/6-1862 Bodde bl.a. på Syversmoen (Sjulsmoen) og i Odda.
4. Gudbrand Østensen Juterud, født i Solli (Fjøslikeie) 1/11-1863. Gift 1891 med Gunhild Syversdatter Juterud fra Nordre Juterud, født 11/5-1868. Bodde i Søndre Juterud.
5. Elise Østensdatter Juterud, født i Solli 16/1-1867. Ble 1894 gift med enkemannen Hans Kristian Martinsen Veme-eie, født på Vestre Toten ca. 1854-55. Bodde bl.a. i Halbakken og i Heia.

- e) Anne Andersdatter, født i Gunbjørudeie 24/3-1831. Død i Midthaug 20/4-1904. Ble 5/11-1854 gift med Peder Pedersen, kalt Fjøslikeie og født i Tosseikeie 29/1-1824. Død i Midthaug 17/8-1895. Anne og Peder bodde i Midthaug, der de var inderstfolk i 1865 Barn vi vet om:

1. Peder Pedersen Midthaug, Kongsstrømmen, født 1/3-1857. Ble 1883 gift med Berthe Marie Kristiansdatter, født i Bergsundeie (Lia) 15/11-1846.

2. Anne Pedersdatter Midthaug, født 27/7-1859. Ble gift med Andreas Nilsen Killingstrømmen, Fjeldbråten, født 1/8-1858. De bodde i Finneplassen i 1890-årene (mulig i den Finneplassen som lå øst for grensen til Hadeland; 2 av barna var født i Gran, Olava i 1892 og Gudbrand i 1894). Bodde i Midthaug.
3. Gudbrand Pedersen Midthaug, født 16/12-1861. Ble 24/4-1884 gift med Petra Knutsdatter Heggelien, født 28/12-1854 og døpt 3/6-1855. Hun var datter til uk Knud Narvesen Somdalen og piken Inger Pedersdatter Skollerud (Inger var datter av Peder Tommesen Skollerud og hustru Helvig Andersdatter)
4. Mari Pedersdatter Midthaug (1865-1868).
5. Martin Pedersen Midthaug, født 10/9-1871.
6. Johan Pedersen Midthaug, født 7/7-1875. Var gift med Berte Mikkelsen, født 1883.

Et par andre familier kom til Monsebråten i 1830-årene:

Niels Hansen Øya, Volden, Holteeie, Monsebråten var født i Øya under Elsrud og døpt i Viken 9/10-1801, og han døde i Monsebråten 17/6-1869. Han var gift to ganger. Han var ungkar og husmannssønn og bodde i Vasenden i Søndre Land da han 1. gang ble gift 1/9-1834 med gårdmannsdatter **Olea Olsdatter Rødningsand** (ca.1797-1838), og ble 2. gang gift 1842 med **Kjersti Haagensdatter Opperud**, født i Elsrudeie 24/11-1818 og død i eller nær Grafton i Nord Dakota (var i live 1892). Olea Olsdatter døde i barselseng da sønnen Ole ble født. Niels Hansens foreldre var Hans Olsen Næseie (Hella), Elsrudeie (Øya under Elsrud 1801), døpt 12/10-1754 og hustru Marit Nilsdatter Øren (Auren), døpt 19/10-1765.

Olea Olsdatter var født i Gamlesætra på Bjonskogen ca. 1797 (ikke døpt i Viken). Oleas foreldre var Ole Olsen Næseie, Gammelsæter (nok fra Nordre Holte og døpt 28/3-1762, død 1831) og hustru Kari Olsdatter Søndre Finsand, Rødningsand (1774-1832), hennes 2. ekteskap. De giftet seg i 1792 og ble nybyggere i Gamlesætra på Bjonskogen.

Niels Hansens andre hustru Kjersti Haagensdatter var datter av Haagen Amundsen Høgshaug, Opperud (1781-1834) og hustru Else Timandsdatter (1777-1864).

Nils og familie bodde i Monsebråten. Barn i 1. ekteskap:

1. Hans Nilsen Monsebråten, født i Vasendeie 15/10-1834. Mulig den Hans Nilsen som døde i Vasenden 4/8-1882, ca. 50 år gammel og ugift, «indlæg».
2. Ole Nilsen Monsebråten, født i Vasendeie 8/4-1838. Døpt i Viken kirke 1/7-1838, da var moren død. Utvandret til Amerika. Et brev fra ham til Vasenden var datert 20/4-1871. Da bodde han i Highland, Wisconsin. Et senere brev fra Ellef Gravlíe (fra ca. 1890?) forteller at Nils Monsebråten og hans halvbror Ole var på besøk hos dem fra 9. til 12. januar. (Ellef Gravlíe og hustru Berthe fra Vasenden bodde i Polk Co. MN).

Barn i 2. ekteskap:

3. Haagen Nilsen Monsebråten var født i Vasendeie 11/6-1843. Døpt i Viken kirke 16/7-1843. Var gift med Gunhild Guliksdatter (1845-1893) fra Øvre Nyhus i Strømsoddbygda, som lå under Lindelia i Flå i Hallingdal. Bodde i Heggelien 1875 med barna

- a) Karoline Haakensdatter, født ca. 1869. Døpt i Norderhov. Konfirmert i Lunder 27/5-1883. Kalt Vemeeie da hun 29/5-1890 ble gift med Paul Hansen Hamborg, født 1869. Bodde bl. a. i Heggelia. Kjøpte Eriksbråten i 1909. Paul Hamborg solgte Eriksbråten til Kristoffer Flaten i 1950.
Har funnet disse barna:
1. Bertha Karoline, født på Vemeeie 27/12-1890
 2. Hans, født 1893.
 3. Gunhild, født 1895.
 4. Arnt, født 1897 ?
 5. Arnt, født 28/11-1899. Født i Heggelia.
 6. Haaken, født 7/11-1901.
- b) Nils Haakensen, født 5/6-1871, døpt i Norderhov. Konfirmert i Haug 11/10-1885. Bodde da i Borgerudeie. Gift med Bolette Granum. Fikk i 1909 skjøte på bruksnr. 33, da kalt Veme Nordre frakommet Østveie av Anders Tronsen Hagen. Vet om to sønner (det var vel flere?), Harald Haakonsen, født 1910 og gift 1937 med Signe Hjølmerud, og Alf Håkonsen født 1911 og gift med Else Flaskerud. Jeg tror jeg vet om barna til disse to brødre, men har ikke fått sjekket riktigheten.
- c) Gudbrand Haakensen, døpt i Hval, født i Semmeneie 26/9-1873.
- d) Berthe Marie Haakensdatter, født i Heggelia 17/12-1875.
4. Marie Nilsdatter Monsebråten, født i Vasenden 6/11-1845. Død i Haugerudstøa 14/8-1918. Ble 1/2-1873 gift 1/2-1873 med Gudbrand Olsen Dagli, født 5/5-1833 og død i Haugerudstøa 4/6-1904. Bodde i Nordre Bjønnevik 1875. Flyttet deretter til Olshullet, senere til Haugerudstøa. Hadde barna
- a) Gunhild Gudbrandsdatter, født i Monsebråten 19/5-1873.
 - b) Olava Gudbrandsdatter, født i Monsebråten 4/7-1874.
 - c) Nils Gudbrandsen, født i Nordre Bjønnevik 2/10-1877.
 - d) Kristian Gudbrandsen, født i Olshullet 11/3-1881. Død i Moen (Fjøsveikeie) 23/3-1951.
- Gift 19/11-1908 med Anna Amundsdatter Steinbakken (Nedre Andersbråten), født 13/4-1891. Foreldrene til Anna var Amund Ellingsen Steinbakken fra Øya under Elsrud og hustru Berte Olsdatter Hulbækvigen. Kristian og Anna bodde i Haugerudstøa og Kåven. Flyttet tidlig i 1930-årene til Moen. De hadde iallfall 9 barn, ifølge Ole Eidsmoen.
- Jeg har de som er født før 1920:
- Günvor* var eldst. Hun ble født i Haugerudstøa 11/4-1909. Hun ble iflg. Ole Eidsmoen gift med kunstmaleren Harald Hauge.
- Berte Marie* ble født i Nordre Renne 4/3-1911.
- Martha* ble født i Haugerudstøa 3/7-1913.
- Amund* ble født i Kåven 1/7-1915.
- Ole* ble født 22/9-1917.
- Kaare Arne* ble født i Kåven 1/2-1920.
- Og flere etter 1920.
- e) Maren, født i Haugerudeie (helst Olshullet) 7/9-1884.
 - f) Thorvald, født i Haugerudeie 10/6-1890. Druknet i Samsjøen sammen med Thorvald Lie 13/9-1937.
5. Else Nilsdatter Monsebråten, født 14/11-1848. Utvandret til Amerika. Else var neppe gift.

6. Nils Nilsen Monsebråten, født 14/8-1851. Kjørte tømmer på Branes (Blakstvedt) i 1875. Utvandret senere til Amerika. Han meldte utreise 26/4-1878, og ble farmer nær Grafton, ND. I bok nr. 2 av verket *The Way It Was*, som ble kalt *Norwegian Homesteaders (North Dakota 1998)* er Nels Monsebraaten og Iver Strandsæteren nevnt. De hjalp nybyggeren Mikkel Hylden med å bygge våningshus i Golden Valley i 1881.
7. Ole Nilsen Monsebråten, født 2/1-1854. Utvandret til Amerika. Bodde i nærheten av Grafton, ND.
8. Anders Nilsen Monsebråten, født 24/2-1856. Meldte utreise til Amerika 26/4-1878. Bodde i nærheten av Grafton, ND.
9. Kristian Nilsen Monsebråten, født 4/3-1861. Utvandret til Amerika. Bodde i Grafton, Walsh Co. ND. I et brev til Vasenden fra Kristian Monsebråten datert 13/5-1892 sier han at han var ugift, og at hans gamle mor og søsteren Else stelte huset for ham i Grafton, ND.

Ved folketellingen 1865 hadde Nils Hansen Monsebråten 1 ku, 5 sauer og 2 geiter. De satte 1/2 tønne poteter, og de sådde vel 1/2 tønne korn.

Ved folketellingen 1875 var det bare enken Kjersti Haagensdatter og de tre sønnene Nils, Anders og Kristian som bodde i Monsebråten. De hadde 1 ku og 5 geiter. De satte år om annet omtrent 1 tønne poteter.

En annen familie bodde også i Monsebråten fra 1835 til 1872. Familien var av Lunde-slekt:

Gudbrand Christensen Lunde, Monsebråten var født i Guttebråten (Lundeeie) og døpt 5/8-1804. Død i Wasendeie (Monsebråten) 27/7-1860. Han ble 23/10-1825 gift med **Berit Iversdatter Gravobråten**, født i Hengsleeie og døpt i Viker kirke 19/9-1802. Død i Guttebråten 1/10-1891. Hennes foreldre var Iver Olsen Gravobråten og hustru Guri Pedersdatter Tossevik. Gudbrands foreldre var Christen Gudbrandsen Lunde og hustru Kari Gudbrandsdatter Blakstvedt. Før de bosatte seg i Monsebråten hadde de bodd i Elsrud eller Elsrudeie, Rustand eller Rustandeie og i Åseteie. De hadde disse barna:

1. Dødfødt pikebarn 1825.
 2. Kari Gudbrandsdatter (1827-1905), født i Elsrudeie (Øya) og død i Steinbakken (Nedre Andersbråten). Hun var bakstekone og ble i 1855 gift med smeden Elling Amundsen Øya (1825-1903).
 3. Iver Gudbrandsen, født 1830, døde dagen etter fødselen.
 4. Dødfødt drengebarn 1832.
 5. Guri Gudbrandsdatter (1834-1931), født i Åseteie og død i Amerika, ble gift 1857 med enkemannen Gudbrand Thorsen Sortebeck, Vigen (1830-1910) død i Nord Dakota. Gudbrand hadde først vært gift med Karen Torgersdatter fra Jevnaker, og hadde en sønn med henne. Guri og Gudbrand ble brukere i Søndre Bjønningen omkring 1858, og der fikk de alle sine barn. Gudbrand var en meget god fiolinist. Ved folketellingen 1865 var det i «Sø-Vika» tilsammen 2 storfe, 6 sauer, det ble sådd litt korn og satt vel 1 tønne poteter. Guri og Gudbrand og flere av barna utvandret til Amerika på 1880-tallet.
- Barn:
- a) Christian Gudbrandsen, født 12/12-1855. Han var fra 1. ekteskap.

- b) Karen Gudbrandsdatter, født 1857. Ble 1888 gift med Anders Gudbrandsen Opperud, født 1855. De utvandret til Amerika like etter at de hadde giftet seg, og kom til Walsh County, vest for Grafton i Nord Dakota. De flyttet i 1892 til Grafton, der Anders startet en skomakerforretning som han eide og drev til 1930, da han trakk seg tilbake. Deres tre barn var (antagelig har ingen av dem etterkommere):
- a) Gena Opperud, født 15/12-1890 og død januar 1978.
 - b) Gilbert Opperud, født 16/2-1895 og død 2/6-1971. På hans gravstein (Lutheran Cemetary, Grafton) står: «SGT. CO. A. 22 MG BN WWI» som antagelig betyr at han var sersjant i kompani A for 22. maskingeværbataljon under første verdenskrig
 - c) Henry Opperud, født 19/3-1898 og død 20/4-1981. På hans gravstein i Grafton ND står det «U. S. ARMY WWI 1918».
- Kilde er via Bjørn Einarsen fra Bobbie Peterson, Canada (7-menninger) etter Harold S. Harris: *Walsh heritage, Walsh County, North Dakota Pioneer History Book*.
- c) Kjersti Gudbrandsdatter Bjønningen, født 1859. Ble sammen med sin mann de neste brukerne i Sør-Vika.
- d) Gudbrand Gudbrandsen (1862-1888), død i Amerika. Ble i 1888 gift med Anne Marie Olson Nygaard, født ca. 1862. Hun var helst Anne Marie Olsdatter Nygård fra Nygård under Viken gård i Ådalen, født 20/8-1863. En datter:
- a) Gina Mathilda Wigen Bolstad, født 14. april 1888. Gudbrand døde seks uker etter at datteren var født, og Anne Marie giftet seg igjen med Torger Bolstad. Gina Mathilda ble gift med Nils Nilsen Wigen, som var født i Nordre Bjønningen 17/7-1885 og som døde i Amerika 1959. Nils var sønn av svenske Gustav Nilsen fra Kjøla og hustru Maren Gudbrandsdatter Lundeløkken, som bodde i Nordre Bjønningen noen år på 1880-tallet. Gina Mathilda og Nils fikk syv barn, *Merna Bjerke, Gilma McLean, Glenn Wigen (1918-1998), Vernon Wigen, Albert Wigen (1923-1992), Lloyd Wigen og Eunice Borgeson. Vernon Wigen var ifølge Merna Bjerke deltager i siste verdenskrig i Frankrike (Verdun 1944), og han var Master Sergeant (Stabssersjant)*.
- e) Thor Gudbrandsen, født 1864. Død en måned gammel.
- f) Torgrim Gudbrandsen (1865-1946) død i Amerika. Ble kalt Tom. Giftet seg i Amerika 1. gang med Kari Botten, 2. gang som enkemann med Emma Nelson, død 1942. Torgrim og Kari fikk en sønn Gilbert Wigen (1894-1964). Torgrim og Emma drev gårdsbruket Wigen i Nord Dakota.. På sine eldre dager bodde de i Grafton.
- g) Ole Gudbrandsen (1868-1871)
Foruten Gudbrand Thorsen og Guri Gudbrandsdatter utvandret også (antagelig i 1884) barna Gudbrand og Torgrim, mens Karen kom etter i 1888. De slo seg alle ned i det samme området, i Walsh County, ND (i området Grafton-Fairdale-Park River, hvor mange ådølinger bosatte seg). Gudbrand og Guri var begge med på å arbeide for Aadalen Church ved Fairdale. Guri ble 97 år gammel!
6. Kjersti Gudbrandsdatter (1838-1916), født i Monsebråten og død i Brubråten, ble 1863 gift med Tollef Palmesen Engen (1839-1914). 8 barn:
- a) Guri Tollefsdatter (1863-1940) ble 1890 gift med Gudbrand Pettersen Strømsmoen u/Fjøsvisa (1863-1942). De bodde i Flakerudeie, senere i Karlsrud u/Tossevisa.
 - b) Berthe Tollefsdatter (1866-1950). Ble 1887 gift med sagarbeider Ingebrigt Mikkelsen Moen, Øvre Pladsen (1858-1940).
 - c) Gunhild Tollefsdatter, født 1868. Ble 1896 gift med Andreas Andersen Ringelien, født 1862. De bodde på Moen u/Ringerud og i Nedre Oset, se der om deres barn.
 - d) Ingeborg Tollefsdatter, født 1872. død 3/4 år gammel.
 - e) Ingeborg Tollefsdatter, født 1874. Ble 1901 gift med Edvard Olsen fra Haug.

- f) Petra Tollefsdatter, født 22/1-1877 og død 1908, ble 20/7-1907 gift i Hønefoss med Christian Fredrik Gryte, født 11/1-1853. Eide Nordre Gryte.
- g) Karen Tollefsdatter (1880-1924), født i Brubråten, ble 11/10-1900 gift med Ole Gabriel Olsen Gryte (1875-1945). Eide Søndre Gryte.
- h) Kristian Tollefsen, født i Brubråten 27/10-1882. Døde 15 dager gammel, den 12/11-1882.
7. Kristen Gudbrandsen (1842-1891), født i Monsebråten og død i Guttebråten, ble 1863 gift med Marie Olsdatter Bakken (1832-1901), født i Bakken (Lundeeie) og død i Nordre Bjønningen. Kristen overtok sin fars bruk av halve Monsebråten da faren døde i 1860. Kristen og Marie bodde i Monsebråten til ca. 1871-1872, da de flyttet til Guttebråten. Marie Bakken var niesen til Niels Hansen Monsebråten (den andre familien i Monsebråten). Kristen og Marie fikk disse tre barna:
- a) Beret Kristensdatter, født i Monsebråten 27/6-1863 og død 1950. Hun ble 1886 gift med Lars Andersen Putten (1858-1939). De bodde mest på Volden (Finsandeie), der de ialt fikk fem barn, hvorav en døde fire år gammel. De tok familienavnet Volden.
- b) Ole Kristensen Guttebråten var født i Monsebråten 19/5-1867, og han døde på Drammen sykehus i slutten av desember 1943. Han ble 1902 gift med Inger Hansdatter Bråten, født i Markemelbråten 26/8-1864 og død i Nordre Bjønningen i slutten av februar 1943. Ole ble bruker og senere eier av Nordre Bjønningen, dit han flyttet sammen med moren og søsteren Gunhild i 1898. Ole og Inger fikk to barn, *Kristen* (1903-1950), var ugift, og *Ingeborg* (1906-1974) som ble gift med Kristian Knutsen Sortebekk (1911-1998) og fikk 4 døtre.
- c) Gunhild Marie Kristensdatter Guttebråten, født i Monsebråten 29/9-1871. Død i Nordre Bjønningen 1956.
8. Iver Gudbrandsen Dammen, født i Monsebråten 1849 og død i Amerika. Ble 1874 gift med Kjersti Knutsdatter Sortebekk, født 1849. De bodde i Dammen i 1875, men reiste like etter til Amerika. Da hadde de fått sønnen
- a) Gudbrand Iversen Dammen, født 7/3-1875.

Ved folketellingen 1865 hadde Christen Gudbrandsen Monsebråten 1 ku, 4 sauer og 1 geit. Han sådde vel 1/2 tønne korn, og han satte 1/2 tønne poteter.

Denne familien flyttet i 1871-72 fra Monsebråten til Guttebråten (Gutubråten).

Knut Halstensen Kløvrudeie (Nordre Bruskaret i Reinli), født ca. 1855, ble 12/3-1874 gift med **Sigri Olsdatter Skarbråten**, født 16/3-1852. Sigrids mor var fra Nordre Bjønningen. Forpakterfolk i Stubbeplassen u/Høve 1875. Like etter kom de til Vasendeie, kanskje Monsebråten. Barn vi vet om:

1. Helge Knutsen, født i Reinli 1874.
2. Ole Knutsen, født 3/5-1877, døpt i Viken kirke 1/7-1877.
3. Martin Knutsen, født i Vasendeie (Monsebråten) 15/5-1879. Døpt i Viken 29/6-1879.

Kilder: Thorleif Solberg, Rudi Løken, Tom Larsen, Terje Østro, Ola Eidsmoen, Solveig Maribo, Per Maribo, Bjørn Einarsen, Bobbie Peterson, kirkebøker, folketellinger, skifteprotokoller, «Norske Gardsbruk», heftet «Ringerike», bygdebøker.

ÅRSBERETNING 2003/2004 FOR RINGERIKE SLEKTSHISTORIELAG

Styret i Ringerike Slekthistorielag har i sesongen 2003 -2004 bestått av:

Leder:	Ellef Ellefsen .	Valgt i 2003
Nestleder:	Eigil Elsrud.	Valgt i 2002
Kasserer:	Olaug Solberg.	Valgt i 2003
Sekretær:	Håkon Prestmo.	Valgt i 2003
Styremedlem:	Marit Sjaastad .	Valgt i 2002
Styremedlem:	Rudi Løken.	Valgt i 2003 (Repr. fra GDSR)
Vararepresentant (1):	Gunnar Fagerås.	Valgt i 2003
Vararepresentant (2):	Berit Nyhagen.	Valgt i 2003

Valgkomite:

Leder:	Thorleif Solberg.	Valgt i 2003
Medlem:	Frank Otterbech.	Valgt i 2003
Medlem	Margit Hungerholt	Valgt i 2002

Representant til Ringerike Historielags styre fram til 1jan 2004:

Representant	Ellef Ellefsen	Valgt i 2003
Vararepresentant	Håkon Prestmo	Valgt i 2003

2. Virksomhet

Det er i denne sesongen vært 4 medlemsmøter med foredrag. 3 av disse har vært fellesmøter med Ringerike Historielag og holdt på Ringerike videregående skole. Et medlemsmøte ble holdt på Veien gamle skole. Alle har i annonsen vært invitert til medlemsmøtene og det har vært enkel servering.

Besøkstallet på disse møtene har i gjennomsnitt vært 30 .

I denne sesongen har det også vært holdt 4 arbeidsmøter på Veien gamle skole med et besøkstall på 12 i gjennomsnitt.

Arbeidsmøtene har også vært åpne for alle.

Styret i Slekthistorielaget har vært samlet til styremøte 3 ganger. Alle er holdt på Veien gamle skole.

Årsmøtet er programert til tirsdag 10 februar 2004.

Følgende foredrag er holdt i denne sesongen:

Tirsdag 1 april 2003:	Thorleif Solberg:	Sætrang gårdene og slektene der.
Tirsdag 7 okt. 2003:	Ragnvald Lien:	Skiløperen Truls Braathen og hans slekt.
Tirsdag 9 des. 2003:	Rudi Løken:	Datasøkbare kirkebokopplysninger med mer.
Tirsdag 20 jan 2004:	Gudmund Bakke:	Om fogder og sageiere på Ringerike på 1600 tallet.

Medlemsavisen "Hringariki" kom i 2003 ut som planlagt 2 ganger og ble fordelt til alle medlemmene .Den er også i år planlagt utgitt med to nr.

-2-

Fra 1 jan 2004 har Ringerike Slettshistorielag og Ringerike Historielag skilt lag og er nå to selvstendige lag med egne styrer, medlemslister, kontingenter med mer.

3.Medlemmer

I Slettshistorielaget er det nå registrert 220 medlemmer .Av disse er det 40 livstidsmedlemmer.

Kontingenten er satt til kr 150,. pr år. Det gis ikke lenger anledning til å betale for livstidsmedlemskap.

Bankgiro for betaling av kontingenten for neste år planlegges sendt ut sammen med medlemsbladets nr i desember.

4.Året som kommer

Interessen for slektsgransking er fortsatt stor i distriktet slik at arbeidet i Slettshistorielaget i året som kommer planlegges på samme måte som foregående år med medlemsmøter med aktuelle foredrag og arbeidsmøter. På arbeidsmøtene vil det spesielt bli lagt vekt på å gi hjelp til personer som ønsker å starte med slektsgransking samt å gi hjelp til de som har problemer med søking etter aner. Genealogisk Datasentralens registreringer av kirkebøker og lignende vil være tilgjengelige på arbeidsmøtene.

Alle møtene vil som før være åpne for alle.

Det planlegges å opprette en hjemmeside på Internett for Slettshistorielaget

Thorleif Solberg vil fortsette arbeidet med oversettelse og utgivelse av Tingbøker fra Ringerike.(Utgitte Tingbøker fra årene 1681-1699 er til salgs hos Thorleif Solberg)

Slettshistorielaget vil også i denne sesongen samarbeide med Ringerike Historielag ved blant annet å arrangere fellesmøter.

Hønefoss 10 februar 2004

Håkon Prestmo
Sekretær

Genealogisk Datasentral, Ringerike

En kort orientering om virksomheten i 2003

GDSR står for mange aktiviteter i samarbeid bl.a. med Ringerike kommune og Ringerike Slekthistorielag. Her nevnes:

Håkon Prestmo utfører et stort registreringsarbeid av kommunale- og GDSR-dokumenter plassert i Ringerike kommunes arkivrom i Heradsbygda. Dette arbeidet vil spare kommunen, fremtidige lokalhistorikere og andre interesserte for et ellers meget tidkrevende og vanskelig (for ikke å si umulige) søk etter faktiske opplysninger.

Rudi Løken fortsetter et meget omfattende og tidkrevende presisjonsarbeidet med å legge nye personal-opplysninger inn databasen, bl.a. opplysninger fra Sigurd Bergs samlinger. Videre har Løken lagt nye data inn i PC-ene på Veien gamle skole. Samtidig har han oppjustert disse maskinene. Resultatet er at Slekthistorielagets medlemmer nå, i basen på Veien, kan lete etter opplysninger ang. sine forfedre og formødre i et datalager som for tiden omfatter vel 750.000 navn, og søkerhastigheten er meget bra.

De innlagte data er dessverre ikke uten feil. Korrekturlesning må til!!! Men korrekturlesning av denne type materiale er en meget møysommelig affære, spesielt fordi det er få som har den nødvendige kunnskap og øvelse i å tyde de forskjellige typer gotisk håndskrift – og de som kan, har også mye annet gratis-arbeid å utføre. Dessuten er ofte kopiene av de gamle grunnlags-dokumentene så dårlige (for ikke å si uleselige) at en må gå omveier for om mulig å finne fram til korrekte data.

Fortsatt eksisterer store datamengder som bør inn i basen, og denne kilden vil aldri tørke inn! Dette gjelder deler av aktuelle kirkebøker, folketellinger, manntall, militærruller m.m.m. Planen – og håpet – er at pensjonister og andre interesserte vil ta på seg noe registreringsarbeid mot at de får anledning til å lete i en stadig voksende database. (På forhånd får aktørene kurs i lesning av gotisk håndskrift.) Spesielt under arbeidet med å søke opplysninger knyttet til kjente slekter, vil operatørene finne feil, som så kan rettes. Dermed blir basen stadig forbedret både når det gjelder kvantitet og kvalitet.

Hvis du kan tenke deg å gjøre en innsats for GDSR, kontakt Jens Jonsrud.

Når det gjelder CD-en, har Rudi Løken utført et imponerende arbeidet med å forme programmet og legge inn slektsopplysninger. Men, som påpekt ovenfor, må CD-ene fortsatt betraktes som halvfabrikata. Det gjenstår mye arbeid før platen frigis.

GDSR og Slekthistorielaget blir stadig bedt om slektsopplysninger. Når det gjelder GDSR er det Rudi Løken og Jens Jonsrud som har tatt seg av de fleste søkene. I Slekthistorielaget er det fortrinnsvis Thorleif Solberg og Eigil Elsrud som har tatt seg av søkene.

N.B. Muligens vil Ringerike Slekthistorielag og GDSR presentere seg med egen hjemmeside på internett i løpet av 2004. Følg med!

Veien, den 10.februar 2004.

F. Otterbech

Ringerike Slektshistorielag.

Resultatregnskap for 2003.
Konto nr. 2280 2265127.

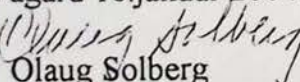
INNTEKTER:	Gave fra Ringerike Sparebank:	Kr. 2500,00
	Kontingentandel Ringerike Historielag:	Kr. 20000,00
	Tilskudd Skolemuseet fra Ring.kommune:	Kr. 2000,00
	Kontingenter:	Kr. 12203,96
	Salg av Hringariki:	Kr. 7161,00
	Loddsalg, Lensmannsboka:	Kr. 73,50
	Fra Erik Sætrang for Østrobok (bilag 36):	Kr. 800,00
	Studentjubileumsboka, Ring.høyere skole:	Kr. 200,00
	Renter:	Kr. 303,00
		Kr. 45241,46

Utgifter:	Annonser Ring.Blad:	Kr. 2053,00
	Driftsutgifter, porto, kontorrekvisita	Kr. 10698,70
	Trykking, Hringariki:	Kr. 2480,00
	Bankboks, betalt to ganger:	Kr. 700,00
	Foredrag. Solberg:	Kr. 500,00
	Lien:	Kr. 500,00
	Løken:	Kr. 500,00
	Innkomet kontingent til Historielaget	Kr. 300,00
	Gave, Hallmann, Holebok:	Kr. 350,00
	Gave, Otterbech:	Kr. 300,00
	Kjøpt bygdebøker (Østro) til Gen.data-sentral og Erik Sætrang,	Kr. 1600,00
	Stempler til laget:	Kr. 499,00
	Tilbakebetalt Skolemuseet:	Kr. 2000,00
	Straffeporto, Hringariki:	Kr. 53,00
	Forsikring, Gjensidig Nor Datasentralen:	Kr. 1011,00
	Honorar Jens Petter Nielsen, Dødsfallprot.:	Kr. 2000,00
	Gave til Historielaget, tingbøker:	Kr. 600,00
	Giroblanketter:	Kr. 60,00
	Girokasse:	Kr. 298,00
		Kr.26502,70
	Overskudd:	Kr.18738,76

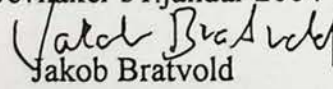
BALANSE pr. 31/12-2003.

Egenkapital 1/1-2003:	Kr. 16906,18
Overskudd:	Kr. 18738,76
Egenkapital 31/12.2003:	Kr. 35644,94

Vågård 18.januar 2004

Olaug Solberg
(kasserer)

Jevnaker 31.januar 2004

Jakob Bratvold
(statsaut.revisor)

Ringerike Slektshistorielag.

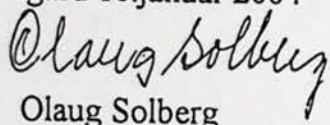
Resultatregnskap for 2003.
Konto nr.2280 6889893, tingbøker.

Inntekter:	Solgt 1 Hringariki Løten.	Kr. 37.50
	Renter:	Kr. 110.00
		<u>Kr. 147.50</u>

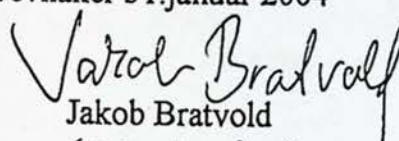
Balanse pr. 31/12-2003.

Egenkapital 1/1-2003:	Kr. 4161,54
Overskudd:	Kr. 147,50
Egenkapital 31/12-2003:	<u>Kr. 4309,04</u>

Vågård 18.januar 2004

Olaug Solberg
(kasserer)

Jevnaker 31.januar 2004

Jakob Bratvold
(statsaut.revisor)

Hjemmeside.

Slektshistorielaget har nå, takket være vårt medlem Gro Øverby, fått egen internettside. Dere finner den på <http://home.c2i.net/grover/Ringerikeslekt>
Hvis ikke dette lykkes, forsøk hennes hjemmeside <http://home.c2i.net/grover>, trykk så på Slektssiden. Nederst på siden, under Takk til... Ellef Ellefsen, er det også en link til Ringerike Slektshistorielag.

Siden er under konstruksjon, og forslag til endringer eller forbedringer kan sendes til lederen Ellef Ellefsen, Heieren, 3518, Hønefoss. Tlf. 321-10319.
Med tiden vil sikkert andre lag o.s.v. legge inn pekere til vår side. Forskjellige søkemotorer vil etter hvert som siden blir bedre kjent, også fange den opp.

**Foreløpig program for Ringerike Slektshistorielag
fra april 2004 til februar 2005.**

Tirsdag 13.april 04	Øvelse i lesning av gotisk håndskrift, ved Frank Otterbech. Sted: Veien gamle skole.
Tirsdag 4.mai 04.	Foredrag med omvisning i Lunder kirke på Sokna, ved Else Marie Abelgaard. Fellesmøte med Ringerike Historielag.
Tirsdag 11.mai 04.	Styremøte.
Tirsdag 24.august 04.	Styremøte.
Tirsdag 7.september 04.	Arbeidsmøte.
Tirsdag 5.oktober 04.	Foredrag av Ragnvald Lien: Anders Torstensen Tuftin og Inger Nilsdatter, et par med mange etterkommere, både bjørnejegere og skiløpere.
Tirsdag 2.november 04.	Arbeidsmøte.
Tirsdag 7.desember 04.	Foredrag av Ole Engebretsen Yttri: Om Pål Putten og Hans Grenaders slekt.
Tirsdag 25.januar 05.	Foredrag av Gudmund Bakke. Fellesmøte med Ringerike Historielag.
Tirsdag 1.februar 05.	Styremøte.
Tirsdag 8.februar 05.	Årsmøte 2005.

Alle møtene starter kl.1900.

Arbeidsmøtene holdes på Veien gamle skole.

Møter med foredrag/kåseri holdes normalt på Ringerike videregående skole, som regel i skolens bibliotek.

Styret forbeholder seg rett til å foreta nødvendige programjusteringer. Se annonse i Ringerikes Blad..

Styret i Ringerike Slektshistorielag 2004

Leder:	Ellef Ellefsen, Heieren, 3518 Hønefoss. Tlf. 321 10319.
Nestleder:	Gunnar Fagerås.
Sekretær:	Håkon Prestmo. Tlf. 321 23944.
Kasserer:	Olaug Solberg.
Styremedlem:	Rudi Løken.
Styremedlem:	Marit Sjøstad.
1.varamann:	Ragnvald Lien.
2.varamann:	Berit Nyhagen.

Valgkommite: Thorleif Solberg, Margit Hungerholt, Frank Otterbech.

Ringerike Slektshistorielags postadresse: Postboks 312, 3502 Hønefoss.

Bestilling av trykt slektslitteratur:

- A. Lagesen: Ringerikske Slekt, bd.I Hole, bd.II Haug anneks, bd.III Norderhov hovedsogn, bestilles hos kassereren Håkon Prestmo på telefon eller under slektshistorielagets adresse.
Pris pr. bok kr. 200.-

Medlemsbladet Hringariki og transkripsjoner av tingbøker fra Ringerike (1652-1700) kan bestilles hos Thorleif Solberg, Vågård, 3516 Hønefoss, tlf. 321 31130. Pris pr. hefte kr. 100.-

Mer om Rolv Søhols etterslekt – og noen andre Rolvs-ættlinger.

I Hringariki nr 1 1998 hadde Thorleif Solberg en omfattende artikkel om den gamle slekta på gården Søhol i Hole. Artikkelen var blant annet basert på en sak i tingboka for 1686, og vi fikk vite mye om slekta på Søhol, deriblant navnet på alle Rolv Søhols 8 barn som da var i live, i tillegg ser det ut til at en sønn er død mellom 1666 og 1686. Ser en på sønnenes oppgitte alder i 1664 og 1666, er de født ca 1625 (Engebret), ca 1629 (Jon), ca 1644 (Peder), ca 1646/47 (Gulbrand), ca 1650/51 (Oluf). Yngstemann blir ikke nevnt i 1686, og er trolig død i mellomtiden. Når det gjelder Marthe Rolvsdotter Børgen, ble hennes alder oppgitt til 88 år da hun ble gravlagt 5/4-1719, og hun passer dermed bra inn som eldste datter født ca 1631. Det ser også ut til å være passe god plass til de øvrige 3 søstrene i tiden mellom 1631 og 1644. Vi kan tenke oss at Åse Løken er født ca 1634, Gunild Hurum ca 1637 og Birgitte Melling ca 1640, forutsatt at de ble nevnt i riktig aldersrekkefølge på tinget i 1686.

De 4 døtrene er alle nevnt med et annet stedsnavn enn Søhol, underforstått er da at de er gift på de stedene de nå er bosatt. Men ektemennenes navn blir ikke nevnt i tingboka. Kanskje det likevel er mulig å finne ut hvem som er den sannsynlige ektemannen? Vi skal se litt nærmere på 2 av dem, Marthe Børgen og Gunild Hurum.

Vi starter med Marthe Børgen:

På tinget i Gomnes tingstue 25/2-1685 ble det produsert en rigens stevning på vegne av Ouen Trulsson Gulsrud fra Modum. Ouen var opprinnelig fra Disen, men kom til Gulsrud da han ble gift med Engebret Gulsruds enke Siri Olsdotter. Det ble på tinget vist til en innførsel i Engebret Gulsruds skiftebrev fra 13/10-1665, hvor det stod at Marthe Rolfsdotter på Børgen var skyldig 20 riksdaler for en hest. De som ble stevnet på tinget, var Torbjørn Børgen og Henrik Søhol, som ble stevnet for 10 riksdaler hver.

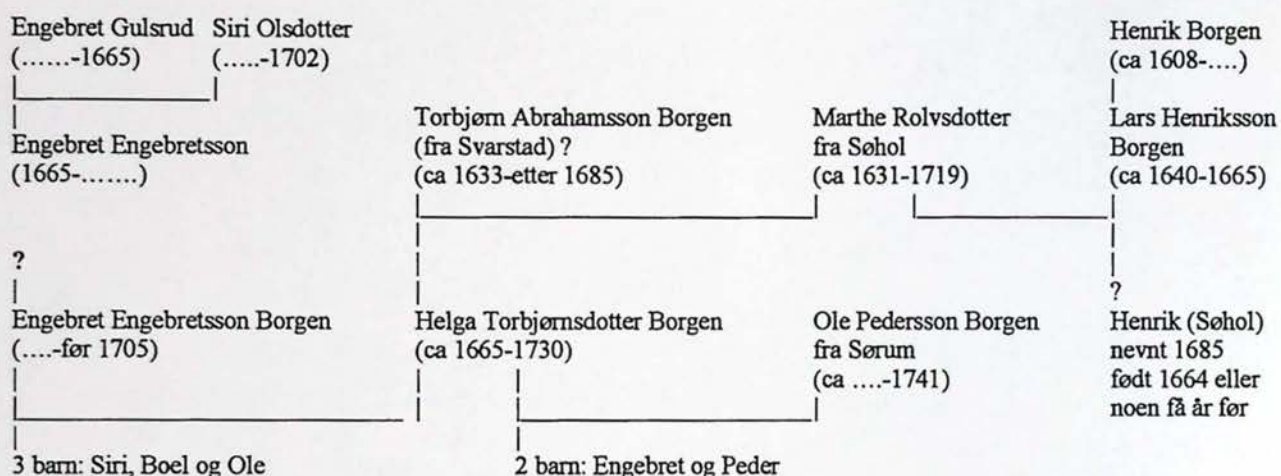
Når Marthe blir nevnt på denne måten i Engebret Gulsruds skiftebrev, er det etter min mening høyst sannsynlig at hun på det tidspunktet var enke. Hvis ikke, ville det vært ektemannen som var nevnt i skiftebrevet. Skiftebrevet er skrevet på et meget strategisk tidspunkt, i det vi har manntallene fra 1664 og 1666 å sammenligne med.

Manntallet for 1664 viser at det dette året var 2 brukere på Borgen, nemlig Henrik Børgen, 56 år, og Lauritz (Lars) Henriksson, 24 år. De brukte ½ av gården hver, og var vel far og sønn. To år seinere, i 1666, nevnes det også 2 oppsittere på Borgen. Henrik Børgen er blitt 58 år, men sønnen er forsvunnet, og er erstattet av Torbjørn Abrahamsson, 33 år. Og Torbjørn er jo nettopp den ene av de to som ble stevnet i 1685.

Min konklusjon på dette, er at Marthe Rolvsdotter høyst sannsynlig har vært gift 1.gang med Lars Henriksson Børgen, som i så fall må ha avgått ved døden en gang omkring årsskiftet 1664/65, deretter har hun som enke giftet seg med Torbjørn Abrahamsson. Det er så vidt jeg veit ikke kjent mer enn ei datter etter Torbjørn, nemlig Helga (Helle) Torbjørnsdotter Børgen, som ved begravelsen (23/4) ? -1730 ble oppgitt å være 65 år, altså født ca 1665.

Den Henrik Søhol som stevnes i 1685 må også være en nær slektning av Marthe Rolvsdotter. Jeg har ikke prøvd å undersøke noe mer om ham, men jeg tror det mest sannsynlige er at han er en sønn fra Marthes 1.ekteskap med Lars Henriksson.

Det er ikke helt utenkelig at den nevnte stevningen på tinget i 1685 førte til en nærmere forbindelse mellom de to slektene. Ved skiftet etter Siri Olsdotter på Gulsrud i 1702 får vi vite at hennes yngste sønn fra 1.ekteskap med Engebret Gulsrud, Engebret Engebretsson, da var bosatt på Ringerike. Han var bare ½ år gammel i prestens manntall fra 1666, og var vel helst født like etter farens død i 1665 – og dermed oppkalt på tradisjonelt vis. Av skiftene på Børgen går det fram at Helga Torbjørnsdotter 1.gang var gift med en som hadde dette navnet. En kan derfor spekulere på om det ikke var nettopp Engebret Gulsruds yngste sønn som ble gift til Børgen. Han og Helga var i tilfelle helt jevngamle. Oppkallingen kan også tyde på at dette stemmer, men Siri og Ole er så vanlige navn at dette kan være en tilfeldighet. Det har ikke lyktes meg å finne noen opplysninger som stadfester denne hypotesen med sikkerhet, så spørsmålet får stå åpent inntil videre.

Vi forlater nå Marthe Rolvsdotters slekt, og konsentrerer oss i stedet om Gunild Hurum. Hun er ikke nevnt under omtalen av Hurum i bind 2 av Gudmund Bakkes "Bygda og Folket", den nye Bygdeboka for Hole, som ble gitt ut før jul 2002. Hvis vi i denne boka tar for oss hvilke mulige kandidater det er som hennes ektemann, finner vi fram til følgende 6 menn:

1. Ola (Andersen) Hårum (ca 1614-etter 1664) på Øvre Hårum.
2. Amund Hungerholt (Evju) (ca 1604-etter 1666) på Hungerholt.
3. Alv Taraldsson Hårum (ca 1624-etter 1690) på Midt-Hårum (Nigarden).
4. Anders Taraldsen Hårum (ca 1634-1722) på Høgstua Hårum.
5. Trond Gunnarsøn Hårum (ca 1631-etter 1682) på Østre Hårum.
6. Kristoffer Hårum (ca 1614-etter 1664) på Søndre Hårum.

Om en leser det som står om disse 6 og deres etterslekt, er det for 5 av dem ingenting som peker i retning av at Gunild var gift med noen av dem. Det beviser for så vidt ingenting, for når det gjelder enkelte av dem, er det lite eller ingenting kjent om etterslekten, og i utgangspunktet vet vi heller ikke hvorvidt Gunild Hurum hadde barn etter seg. La oss likevel se litt nærmere på den ene som peker seg ut:

På side 288, under omtalen av Midt-Hårum, får vi vite at det i 1813 ble nedskrevet et notat om slekten på Midt-Hårum, basert på muntlige opplysninger fra den da 90 år gamle Anders Andersen Hurum den eldre. En ypperlig kilde å ha, en mann som selv var født i 1723 kunne selvsagt huske personer som var født lenge før kirkebøkene for Hole tok til. Han fortalte blant annet at Alv Taraldsson hadde 3 sønner, og den yngste av dem hette Rolv. Mer er det ikke nevnt om Rolv på Hårum i bygdeboka, for det var hans 2 eldre brødre som overtok hver sin

halvpart av farens gård Midt-Hårum. Og under omtalen av deres barn, ser vi at både Tarald Alvsson og Nils Alvsson fikk en datter som ble døpt Gunhild.

Kombinasjonen Rolv / Alv mellom personnavn og farsnavn er uvanlig, men en Rolv Alvsson er kjent fra Hole og Norderhov i første halvdel av 1700-tallet. Han ble trolovet i Hole kirke 12/4 og viet samme sted 27/10-1718 til Mari Nilsdotter. Dette paret forsvinner etter noen år fra Hole, men i et skifte den 11/7 og 10/10-1742 finner vi dem igjen på en plass som kalles Færdenhaugen i skifteprotokollen. Denne plassen lå under Hønen og Hov i Norderhov, og riktig navn er visstnok Ferdenhagen. Det var da skifte etter Rolv Alvsson, som i 1.ekteskap hadde vært gift med Maren Nilsdotter, og 2.gang med Helga Bjørnsdotter, som var hans enke. De 3 barna var alle fra 1.ekteskap med Maren Nilsdotter, og de hette Nils, Gunild og Marte. Gunild var gift med Erik Pedersson. Vi får også vite at det hadde vært skifte etter Maren Nilsdotter 9/12-1730, og at barnas morbror var Johannes Nilsson By. Kirkeboka for Norderhov viser at Rolv og Helga Bjørnsdotter giftet seg 3/11-1734.

Barnedåpene viser hvor familien bodde:

1. Gunill, Rolv Onsagers datter døpt i Hole kirke 24/9-1719.
2. Nils, sønn av Rolv Alvsson og Maren Nilsdotter på Nedre Veme, døpt 7/6-1722.
3. Marta, datter av Rolv Alvsson Veme og Maren Nilsdotter døpt i Norderhov kirke 24/6-1727.

Ved sønnen Nils sin dåp i 1722 er en av fadderne Tarald Alvsson Hurum. Jeg tar det som en bekreftelse på at Rolv Alvsson gift med Mari Nilsdotter virkelig var Rolv Alvsson fra Hurum, yngste sønn av Alv Taraldsson Hurum. Gårdene Hurum og Veme ligger ellers så langt unna hverandre, og i forskjellige prestegjeld, at det er utenkelig at naboskap skulle være fadderårsak.

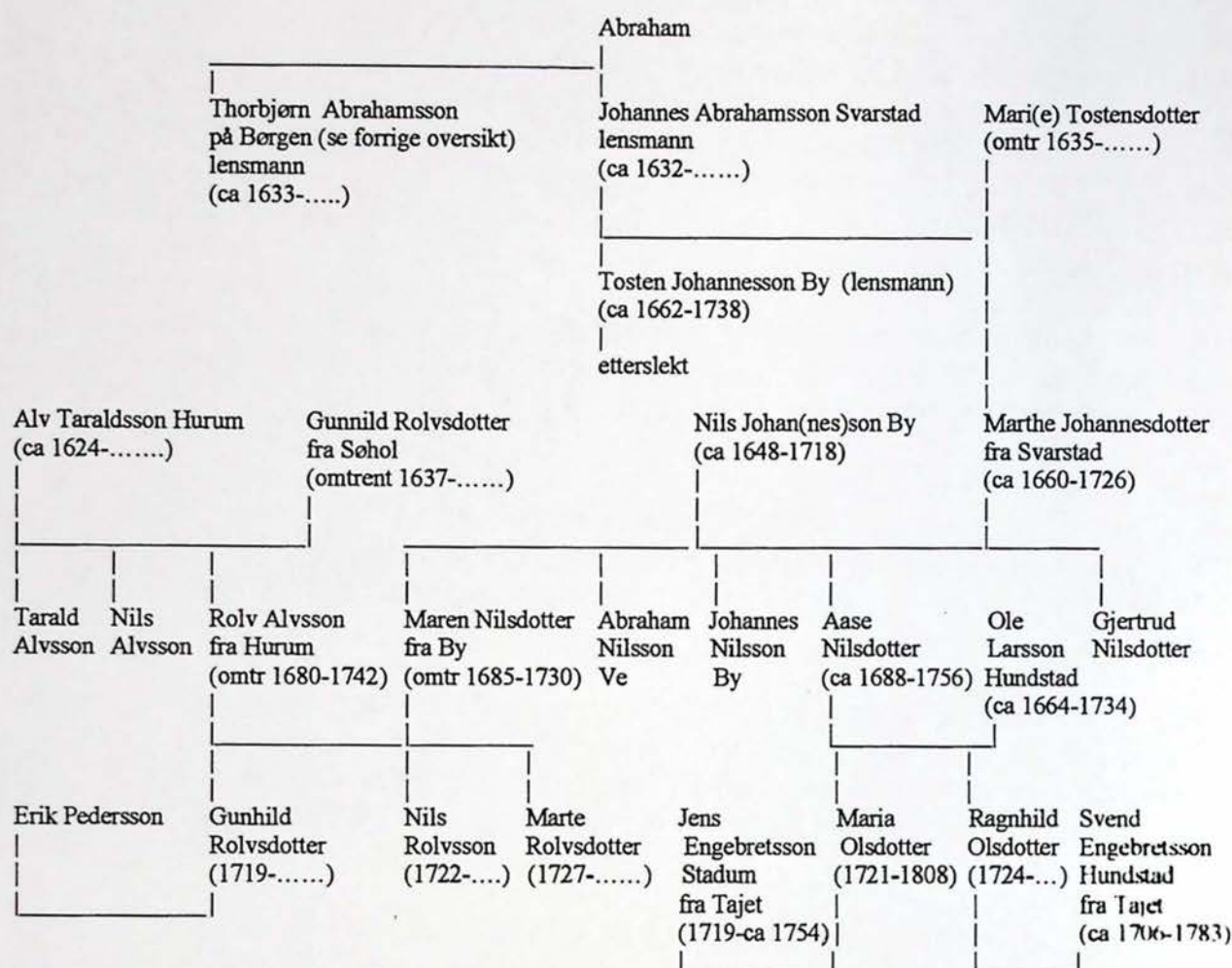
Situasjonen er altså den at alle de 3 brødrene fra Midt-Hårum ga en av sine døtre navnet Gunhild, og den ene broren hette Rolv. Jeg mener det er et svært sterkt indisium på at Rolv Søhols datter Gunild var Alv Taraldssons kone. Jeg tar derfor sjansen på å føre opp denne forbindelsen i slektstavlen, så sannsynlig synes jeg den er.

På By i Hole var det skifte etter Nils Johan(nes)son By 12/12-1719. Han var gift med Marthe Johan(ne)sdotter, og de hadde 5 barn sammen, nemlig sønnene Abraham og Johannes og døtrene Maren, Aase og Gjertrud.

På Hundstad i Hole var det skifte etter Ole Larsson 3/11-1734. Hans enke var Aase Nilsdotter, og de hadde døtrene Maria på 13 år og Ragnhild på 10 år. Vi får da vite at barnas morbrødre var Abraham Nilsson Wee og Johannes Nilsson Bye. Abraham Nilsson Wee var for øvrig også fadder ved dåpen til Nils Rolvsson i 1722. Når det gjelder Maria og Ragnhild Olsdøtre fra Hundstad og deres ektemenn, viser jeg til omtale i Lagesen under gårdene Hundstad og Stadum.

I tingboka 27/2-1689 (oversatt av Thorleif Solberg) får vi vite at Nils Johan(nes)son Bys svigerfar var lensmannen Johannes Svarstad. Han omtales vanligvis uten farsnavn, men ett sted i tingboka er farsnavnet nevnt, han het Johannes Abrahamsson Svarstad. Han var nesten jevn gammel med Torbjørn Abrahamsson Borgen, og siden begge to også var lensmenn, hver sine perioder, og samtidig hadde et sjeldent farsnavn, tar jeg det for gitt at de var brødre.

Dermed kan følgende slektsoversikt settes opp:

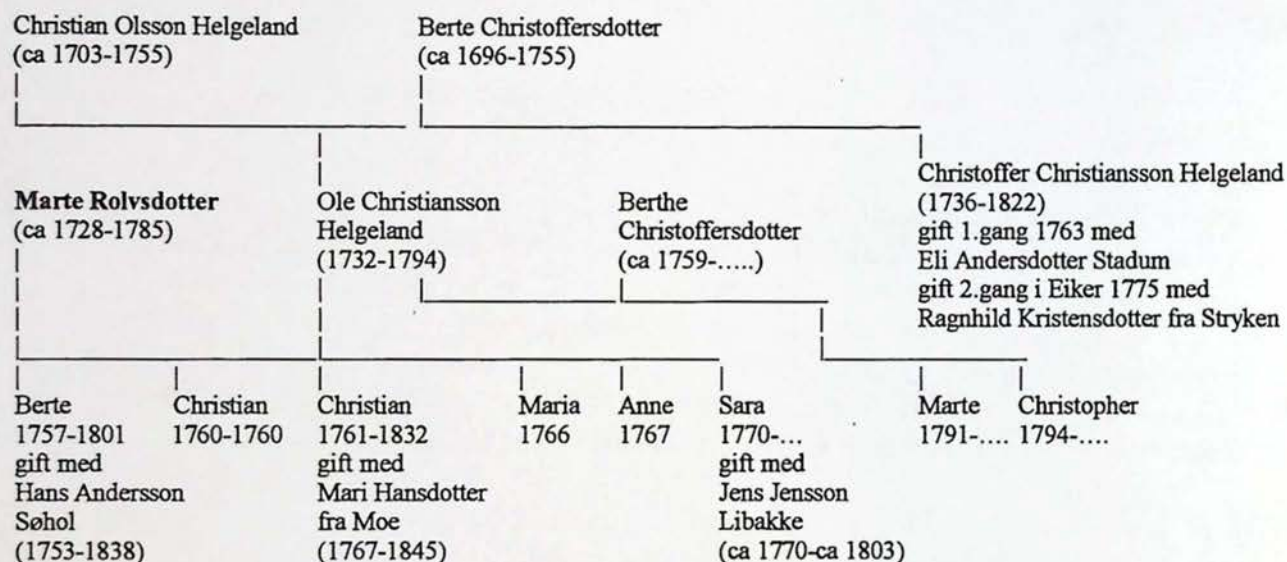
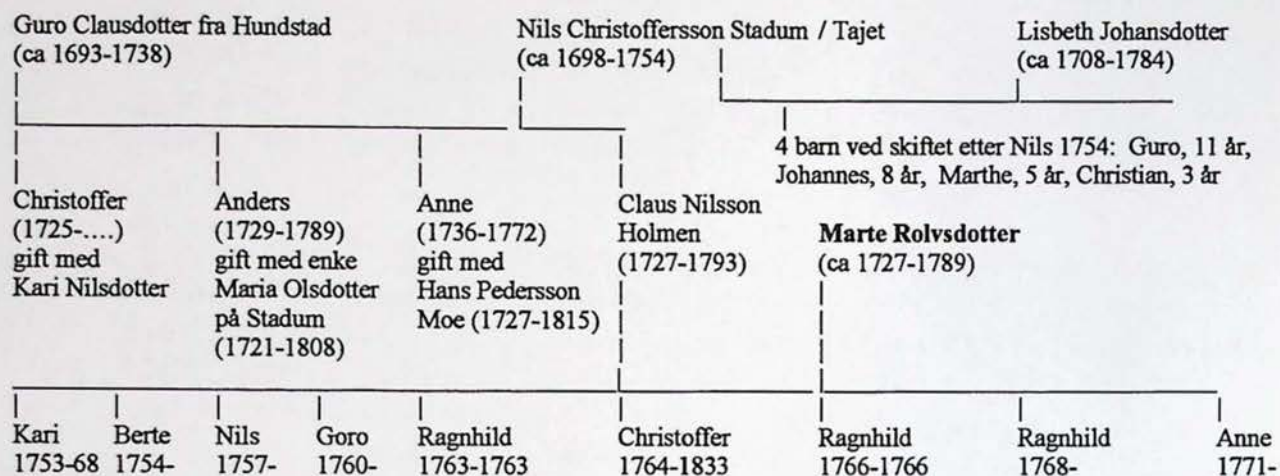

I denne omgang vil jeg gjerne prøve å følge Marte Rolvsdotter (1727-....) videre. Jeg tror hun havnet i Hole igjen, men hun hadde en jevn gammel navnesøster som nesten var nabo, så hvem var egentlig hvem av de to?

1. På Holmen under Stadum bodde fra senest 1757 Claus Nilsson Holmen (1727-1793) med sin kone Marte Rolvsdotter (ca 1727-1789). De ble trolovet 17/9-1752 og viet 15/2-1753 i Norderhov kirke, og cautionistene var Hans Rua og Truls Clausson Grina. Claus og Marte bodde i Hønefoss da de to eldste barna ble døpt. Claus Nilsson kom fra Vestre Stadum og var sønn av Nils Christoffersson Stadum og Goro Clausdotter fra Hundstad.
2. På en plass under Helgeland bodde Ole Christiansson (1732-1794) med sin 1.kone Marte Rolvsdotter (ca 1728-1785). De ble trolovet 18/11-1756 og viet 3/1-1757 i Hole kirke, og Marte Rolvsdotter var på Stadum da de ble trolovet. Ole Christiansson var murmester, et yrke han overtok fra faren, murmester Christian Olsen (ca 1703-1755) gift med Berte Christoffersdotter (ca 1696-1755). De to ble gravlagt samme dag, 30/11-1755. I denne slekten gikk for øvrig murmester-yrket i arv i minst 5 generasjoner.

Det er ikke helt utenkelig at det var nært slektskap mellom disse to familiene. Det var flere eksempler på felles fadderskap mellom dem. Dessuten kan jo farsnavn og alder tyde på at Nils

Christoffersson (ca 1698-1754) og Berte Christoffersdotter (ca 1696-1755) var søsken. Dette er imidlertid bare en hypotese foreløpig. For oversiktens skyld setter jeg opp en slektsoversikt for begge familiene:

Hvilke kandidater har vi så blant døpte Marte Rolvsdotter i Hole og Norderhov i det aktuelle tidsrommet? Vi starter med henne som vi allerede kjenner:

1. Marte Rolvsdotter, døpt i Norderhov kirke 24/6-1727, datter av Rolv Alvsson Weme og Maren Nilsson, begge to opprinnelig fra Hole. (se tidligere)
2. Marte Rolvsdotter, døpt i Hole kirke 11/6-1730, datter av Rolv Christensson Vesetrud og Marte Reidarsdotter.
3. Marte Rolvsdotter, døpt i Norderhov kirke 1/1-1726. Hun ble født utenfor ekteskap, og var datter av Berte Johannesdotter Stavlundstøen og Rolv Pedersson Heen. Vi får også vite at dette var Rolv Pederssons 2.lejemaal.
4. Sistnevnte hadde også en litt eldre søster med samme navn, døpt 13/8-1724, men hun er vel helst død som liten.

På skiftekortet for skiftet etter Berte Johannesdotters mor Ragnhild Paulsdotter på Stavlundstøen (skifte 31/1-1753) står det at Berte da var død, og at hun hadde hatt ei datter

som også var død, og denne datteren hadde også etterlatt seg ei datter. På bakgrunn av disse opplysningene er det naturlig å utelukke Marte Rolvsdatter fra Stavlundstøen som mulig ektefelle for enten Claus Nilsson Holmen eller Ole Christiansson Helgeland.

På Vesetrud på Tyristrand var det skifte etter Maria Olsdatter 12/12-1754. Skiftekortet opplyser at hun i ekteskap med Christen Larsson Vesetrud hadde 7 barn, og den eldste sønnen var Rolv Christensson Vesetrud, som også var død. Han hadde vært gift med Marthe Reidarsdatter, og også de hadde etterlatt seg 7 barn. I kirkeboka for Hole finner vi Rolv og Marthes trolovelse 27/6 og vielse 11/9-1722. Barna er født i årene som følger, inntil slutten av 1730-tallet, og Rolv blir gravlagt 28/1-1742.

Etter å ha utelukket Marte Rolvsdatter fra Stavlundstøen står vi altså igjen med 2 Marte Rolvsdøtre, og en naturlig hypotese kunne være at det var Marte Rolvsdatter fra Vesetrud som var kommet til Helgeland, og Marthe Rolvsdatter døpt på Veme som var kommet til Holmen. (Basert på at Marte Rolvsdatter på Holmen ble gift i Norderhov, og at Marte Rolvsdatter på Helgeland ble gift i Hole.) Om en skulle føle seg fristet til å kontrollere mot nettstedet Family Search (mormonernes slektsdatabase), finner en at andre har trukket nøyaktig samme konklusjon før.

Men vi har latt oss lure!

Noen ganger er det høyst påkrevd å oppsøke statsarkivet og undersøke de originale skifteprotokollene. Dette er et godt eksempel på en slik sak.

Vi starter med skiftet etter Maria Olsdatter på Vesetrud 12/12-1754. I skifteprotokollen listes blant annet alle de 7 gjenlevende barna til den avdøde sønnen Rolv Christensson gift med Marte Reidarsdatter. Opplysningene i skifteprotokollen viser at nesten alle etterkommerne etter Rolv Christensson og Marthe Reidarsdatter på Vesetrud har flyttet ut fra Ringerike og bosatt seg stort sett i Eiker-området. Datteren Marthe var en av disse, og det synes helt klart at hun ikke kan være en av de 2 Marthe Rolvsdatter som ble bosatt på Stadum eller Helgeland i Hole. Jeg kommer tilbake til denne slektskretsen i en egen artikkel seinere en gang.

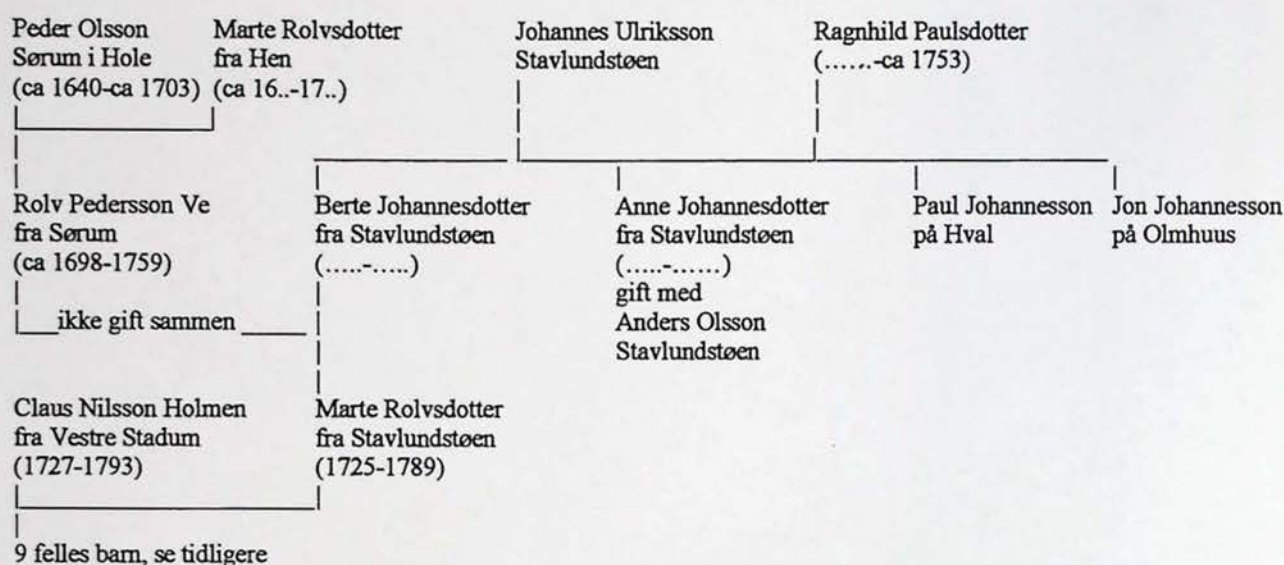
Etter å ha fordøyd disse opplysningene synes det påkrevd å undersøke litt nærmere hva som egentlig står i skifteprotokollen vedrørende slekten på Stavlundstøen i Norderhov.

I skifteprotokoll 16 finner vi 31/1-1753 skiftet etter Ragnhild Paulsdatter på Stavlundstøen. Hun hadde i sitt 1. ekteskap med Johannes Ulriksson etterlatt seg 4 barn. De 2 sønnene var Paul Johannesson, myndig og bosatt på Hvals eie i Ytre Aadalen, og Jon Johannesson bosatt på Olmhuus i Aurdal prestegjeld i Valdres. Den yngste datteren var Anne Johannesdatter, gift med Anders Olsson og bosatt på Stavlundstøen. Om den eldste datteren Berte Johannesdatter kan vi i skifteprotokollen lese følgende: Berte Johannesdatter var avgått ved døden, hennes datter Marte Rolvsdatter var også avgått ved døden og hadde etterlatt seg en datter som også het Marte Rolvsdatter. Sistnevnte skulle være gift med Claus Nilsson og bosatt ved Hønefossen.

Det er åpenbart at noe er veldig feil her. Siden Bertes datter Marte Rolvsdatter selv ble døpt i 1726, er det helt umulig at hennes datter er gift allerede i 1753. Feilen kan se ut til å ha oppstått ved at skriveren har gjentatt halvparten av 2 setninger – dermed har det i teksten blitt en generasjon for mye, og en død person for mye. (Da han skrev at Marte Rolvsdatter (den såkalt eldste) var død, var han i tankene tilbake på Berte Johannesdatter, og gjentok så Martes

navn, denne gangen med riktige opplysninger.) Min konklusjon er altså at det i virkeligheten kun var 1 Marte Rolvsdotter, nemlig hun som var bosatt ved Hønefossen.

Dermed har vi funnet ut hvem som var Claus Holmens kone, nemlig Marte Rolvsdotter fra Stavlundstøen, døpt 1/1-1726 og trolig født i slutten av desember 1725. Hvem var så hennes far, Rolv Pedersson Heen? Navnet og bostedet gir en svært tydelig pekepinn. Den senere Rolv Pedersson Ve (ca 1698-1759) kom opprinnelig fra Sørum i Hole, og hans mor Marte Rolvsdotter var fra Hen. Han er nok mannen vi søker her! Han var for øvrig en yngre halvbror av Ole Pedersson på Borgen.

Nå gjenstår Marthe Rolvsdotter født på Veme (1727-....), og det er fristende å konkludere med at hun er identisk med kona til Ole Christiansson Helgeland (1732-1794). I så fall befant hun seg på Stadum da hun ble trolovet i 1756, hvor sannsynlig var det? Marthe Rolvsdotter ble foreldreløs ca 15 år gammel i 1742, kanskje fikk hun da tjeneste i huset hos en nær slektning. Marthes tante på morssiden, Aase Nilsdotter, døde på Stadum i 1756, der hennes datter Maria Olsdotter bodde. (Se slektstavlen høyere opp – og omtale i Lagesens Ringerikske slekter.) Marthe Rolvsdotter fra Veme hadde dermed nære slektninger på Stadum, og jeg konkluderer med at det må være hun som ble gift med Ole Christiansson Helgeland

